

STRATEGIA ROZWOJU
GMINY SULECHÓW 2030

Gmina
SULECHÓW

Spis treści

I.	Wstęp	4
II.	Założenia metodologiczne	5
III.	Podstawowe informacje o gminie Sulechów	7
IV.	Diagnoza stanu społecznego gminy Sulechów	9
IV.1	Demografia i procesy ludnościowe	9
IV.2	Pomoc społeczna	11
IV.2.1	Beneficjenci pomocy społecznej	11
IV.2.2	Powody korzystania z pomocy finansowej i niefinansowej	13
IV.2.3	System wspierania rodziny	16
IV.2.4	Świadczenia i usługi opiekuńcze	18
IV.2.5	Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie	19
IV.3	Ochrona zdrowia	22
IV.4	Bezpieczeństwo publiczne	22
IV.5	System oświatowo-wychowawczy	26
IV.6	Kultura edukacyjna i rekreacyjna	27
IV.7	Dostępność społeczeństwa informacyjnego	31
IV.8	Analiza SWOT obszaru społecznego	32
V.	Diagnoza stanu gospodarczego gminy Sulechów	33
V.1	Rynek pracy	33
V.2	Przedsiębiorczość	35
V.3	Ład przestrzenny	40
V.4	Gospodarka mieszkaniowa	41
V.5	Mienie komunalne	43
V.6	Infrastruktura drogowa	44
V.7	Infrastruktura wodno-kanalizacyjna	48
V.8	Działalność organizacji społecznych	50
V.9	Turystyka	54
V.10	Analiza SWOT obszaru gospodarczego	57
VI.	Diagnoza stanu środowiskowego gminy Sulechów	58
VI.1	Jakość powietrza	58
VI.2	Stan wód powierzchniowych i podziemnych	60
VI.3	Utylizacja wyrobów zawierających azbest	62

VI.4 Gospodarka odpadami komunalnymi	63
VI.5 Odnawialne źródła energii	66
VI.6 Elektromobilność.....	70
VI.7 Analiza SWOT obszaru środowiskowego	71
VII. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	72
VIII. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Sulechów.....	78
IX. Obszary strategicznej interwencji	82
X. Ocena warunków życia w opinii respondentów	84
XI. Misja i wizja rozwoju gminy Sulechów	89
XII. Cele i kierunki strategicznego rozwoju gminy Sulechów	90
XIII. Spójność kierunków rozwoju gminy z kierunkami wynikającymi ze Strategii Rozwoju Województwa.....	106
XIV. Finansowanie strategii rozwoju gminy Sulechów 2030	108
XV. System monitoringu i ewaluacji	109
XVI. Materiały wykorzystane do opracowania Strategii.....	110
XVII. Spis map, tabel, wykresów i zdjęć.....	111

I. Wstęp

Strategia rozwoju gminy Sulechów 2030 (zwana dalej strategią) stanowi kluczowy dokument programowania rozwoju lokalnego, stanowiący zapis misji i wizji rozwoju gminy wraz z etapami jej realizacji, czyli określonymi celami strategicznymi. Strategia stanowi średniookresowy plan działania, wyznacza kierunki i priorytety działania, które są niezbędne dla realizacji przyjętych zamierzeń rozwojowych. Ustalenia zawarte w strategii wyznaczają politykę rozwoju społeczno-gospodarczego na kolejne lata, do których będzie należało przede wszystkim zapewnienie jak najlepszych warunków życia mieszkańcom gminy oraz tworzenie sprzyjających podstaw do dalszego rozwoju gospodarczego.

Przygotowana strategia ma pełnić dwie zasadnicze funkcje:

- zarządczą (administracyjną) – strategia jest dokumentem, na podstawie którego będzie realizowana polityka rozwoju gminy Sulechów w oparciu o podejmowane kluczowe przedsięwzięcia (projekty);
- informacyjno-edukacyjną – w tym ujęciu strategia będzie dokumentem informującym o aspiracjach rozwojowych gminy i jej zamierzeniach, a z drugiej strony, edukując interesariuszy (już na etapie planowania), da im tym samym możliwość wglądu w proces stanowienia polityki lokalnej.

Głównym celem opracowania Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030 jest zaplanowanie, a następnie konsekwentne realizowanie działań zmierzających do zapewnienia jej harmonijnego rozwoju. Zadaniem strategii jest rzeczowe zaprogramowanie rozwoju i modernizacji jednostki samorządowej, ze szczególnym uwzględnieniem wszystkich zasobów i atutów, które gmina Sulechów posiada, by poprawić poziom oraz jakość życia mieszkańców. Strategia stanowi podstawę do efektywnego wykorzystania przez gminę środków rozwojowych, zarówno krajowych, jak i unijnych, na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego. Logika i metodologia prowadzenia lokalnej polityki rozwoju zakłada, iż aktualnie przygotowany dokument stanowi kontynuację wcześniejszych założeń i kierunków rozwoju zapisanych w różnych dokumentach strategicznych opracowanych dla gminy Sulechów. Wpisuje się także w cele i kierunki działań, które zostały przyjęte na wyższych poziomach administrowania (tj. powiatowego, regionalnego, krajowego i UE). Strategia jest spójna z dokumentami wyższego rzędu, odnosi się zatem do:

- Strategii Rozwoju Powiatu Zielonogórskiego na lata 2014-2022,
- Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030,
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku) – SOR,
- Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,
- Strategii Europy 2020. Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego wyłączeniu społecznemu.

II. Założenia metodologiczne

W opracowaniu strategii rozwoju gminy Sulechów 2030 przyjęto metodę ekspercko-partycypacyjną (społeczną). Głównym założeniem opracowania strategii było włączenie w proces stanowienia polityki lokalnej interesariuszy. W ramach działań partycypacyjnych przeprowadzono:

- konsultacje zapisów Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030, w szczególności w obszarze diagnozy i przedsięwzięć, a także celów rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym z mieszkańcami;
- konsultacje zapisów Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030, w szczególności w obszarze diagnozy i przedsięwzięć, a także celów rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym z lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz przedstawicielami sąsiednich gmin i ich związków;
- badania sondażowe w formie ankiety wśród mieszkańców gminy w zakresie ewaluacji osiągnięcia celów ujętych w obowiązującej Strategii rozwoju gminy Sulechów na lata 2012-2022 oraz oczekiwań mieszkańców względem rozwoju gminy.

Szczególną rolę w procesie konsultacji pełnił koordynator ds. opracowania strategii wraz z zespołem roboczym, stanowiącym przedstawicieli samorządu lokalnego. Prace nad opracowaniem dokumentu Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030 przebiegały zgodnie z podjętą UCHWAŁĄ NR 0007.400.2021 RADY MIEJSKIEJ W SULECHOWIE z dnia 21 września 2021 r. w sprawie szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030, w tym trybu konsultacji.

Poniższe zestawienie zawiera etapy opracowywania Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030 z uwzględnieniem partycypacji społecznej.

Tabela 1 Etapy opracowywania strategii rozwoju gminy Sulechów 2030

Lp.	Działanie	Termin realizacji
1.	Przygotowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych oraz potrzeb i preferencji mieszkańców w zakresie kierunków rozwoju gminy.	czwarty kwartał 2021 r. - pierwszy kwartał 2022 r.
2.	Opracowanie projektu Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030.	pierwszy kwartał 2022 r.
3.	Przeprowadzenie konsultacji projektu strategii odbędzie się w formie: 1) spotkania konsultacyjnego w formie warsztatu strategicznego dla mieszkańców, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli sąsiednich gmin i ich związków,	drugi - trzeci kwartał 2022 r.

	2) opinii pisemnej, wyrażanej w formie tradycyjnej osobiście lub w postaci przesyłki pocztowej albo elektronicznej, 3) badań sondażowych w formie ankiet, wywiadów kwestionariuszowych.	
4.	1) przygotowanie sprawozdania z przebiegu konsultacji z opisem wniesionych uwag i postulatów oraz rekomendacja wniosków wynikających z konsultacji do uwzględnienia w strategii. 2) wprowadzenie zmian do projektu strategii w wyniku konsultacji.	trzeci kwartał 2022 r.
5.	Przedłożenie projektu strategii Radzie Miejskiej w Sulechowie w celu jego przyjęcia.	trzeci - czwarty kwartał 2022 r.
6.	Przedłożenie projektu strategii do zaopiniowania zarządowi województwa w celu uzyskania opinii na temat sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, określonych w strategii rozwoju województwa.	czwarty kwartał 2022 r.
7.	Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (jeśli zaistnieje taka konieczność).	czwarty kwartał 2022 r.
8.	Przyjęcie uchwały w sprawie strategii przez Radę Miejską w Sulechowie.	czwarty kwartał 2022 r.

Źródło: opracowanie własne

Prace nad Strategią rozwoju gminy Sulechów 2030 prowadzone były z wykorzystaniem następujących szczegółowych metod:

- analiz materiałów źródłowych (szczególnie *desk i web research*), w tym dokumentów lokalnych, regionalnych, krajowych i europejskich,
- badania ankietowego,
- analiz materiałów przekazanych wykonawcom przez Urząd Miejski Sulechów,
- analiz danych statystycznych,
- warsztatów prowadzonych w grupach tematycznych z wykorzystaniem konsultacji, dyskusji, metod takich, jak m.in. burza mózgów,
- zasięgania opinii lokalnych liderów oraz ekspertów w zakresie rozwoju lokalnego.

III. Podstawowe informacje o gminie Sulechów

Gmina Sulechów to gmina miejsko-wiejska położona w środkowej części województwa lubuskiego, w granicach powiatu zielonogórskiego, zajmująca powierzchnię 237 km². Jediną naturalną granicą gminy jest rzeka Odra. Sulechów sąsiaduje z gminami: Świebodzin, Szczaniec, Babimost, Kargowa, Trzebiechów, Zielona Góra, Czerwieńsk i Skąpe. Siedzibą władz administracyjnych jest centralnie zlokalizowane miasto Sulechów. Gmina usytuowana jest w niewielkiej odległości od granicy z Niemcami. Administracyjnie obszar podzielony jest na 20 sołectw, tj. Brody, Brzeziny k. Sulechowa, Buków, Cigacice, Głogusz, Górki Małe, Górzynkowo, Kalsk, Karczyn, Kije, Klępsk, Krężoły, Kruszyna, Leśna Góra, Łęgowo, Mozów, Nowy Świat, Obłotne, Okunin, Pomorsko oraz przysiółek Laskowo.

Mapa 1 Położenie gminy Sulechów

Źródło: <http://powiat-zielonogorski.pl/pl/Gminy/Sulechow/Polozenie>, (dostęp: 28.02.2022 r.)

Gmina Sulechów jest położona na terenie trzech obszarów krajobrazowych: Doliny Środkowej Odry, Równiny Torzymskiej i Pojezierza Łagowskiego w makroregionie Pradoliny Berlińskiej i Pojezierza Brandenbursko-Lubuskiego. Rzeka Odra oraz jej rozlewiska przyciągają każdej wiosny wiele gatunków ptaków. We wschodniej części gminy na terenach leśnych znajduje się część rezerwatu „Radowice”. Za pomniki przyrody uznano aż 102 obiekty, które można zobaczyć, podróżując jednym z siedmiu szlaków turystycznych o łącznej długości 152 km. Położenie, przebieg ważnych dróg krajowych, niewielka odległość od granicy z Niemcami, liczne zabytki oraz malownicza dolina Odry czynią gminę Sulechów wyjątkowym i atrakcyjnym regionem powiatu zielonogórskiego.

Zdjęcie 1 Widok na Sulechów z lotu ptaka

Źródło: Strona internetowa Ziemi Lubuskiej, <https://ziemialubuska.pl/pl/lokalnie/powiaty-i-gminy/powiat-zielonogorski/sulechow-gmina/>, (dostęp: 28.02.2022 r.)

Zgodnie z danymi dostępnymi w GUS w 2021 r. całkowita liczba ludności gminy Sulechów wynosiła 26 445 osób, z czego prawie 63% ludności zamieszkiwało miasto. W 2021 r. gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 112/km².

Gminę przecina pięć dróg wojewódzkich i aż dwanaście powiatowych. Drogi gminne mają długość 122,038 km, nawierzchnie gruntowe i utwardzone kostką brukową i asfaltem. Do dróg wojewódzkich należą: droga nr 277 (Skąpe — Sulechów), droga nr 278 (Szkłarka Radnicka — Nietkowice — Sulechów — Sława — Wschowa), droga nr 280 (Zielona Góra — Czerwieńsk — Brody), droga nr 281 (Zielona Góra — Wysokie — Pomorsko) oraz droga nr 304 (Okunin — Klępsk — Nowe Kramsko — Babimost — Kosieczyn). Do tras o największym znaczeniu można zaliczyć drogę ekspresową S3, biegnącą przez trzy województwa po zachodniej części kraju, będącą częścią trasy europejskiej E65 oraz drogą krajową nr 32. Gmina nie utrzymuje własnych linii autobusowych. Na jej terenie rozciąga się 16,75 km ścieżek rowerowych wyłożonych kostką brukową bezfazową oraz asfaltowych. Przez stację kolejową w Sulechowie poprowadzone są cztery linie kolejowe.

Rozbudowana sieć dróg na terenie gminy Sulechów oraz możliwość korzystania z transportu kolejowego zapewniają dogodne połączenie z pozostałymi gminami i województwami, szczególnie z zachodnią częścią kraju i otwierają wiele perspektyw na dalszy rozwój, co w kontekście opracowania strategii stanowi niewątpliwie ogromny potencjał inwestycyjny, gospodarczy i społeczny.

Gmina Sulechów w 2021 r. stała się właścicielem portu w Cigacicach, dzięki czemu stworzyła możliwości do rozwoju gospodarczego regionu, jak również do rozwoju turystyki i żeglowności Odrą. Władze gminy zamierzają wykorzystać potencjał portu do dalszego rozwoju inwestycyjnego ze Strefy Nowy Świat w kierunku portu.

IV. Diagnoza stanu społecznego gminy Sulechów

IV.1 Demografia i procesy ludnościowe

W 2021 r. gminę Sulechów zamieszkiwało 26 445 mieszkańców, w tym 13 526 kobiet (51,1%) oraz 12 919 mężczyzn (48,9%). W latach 2002-21 liczba mieszkańców zwiększyła się o 0,8%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,2 lat.

Z dostępnych danych GUS wynika, że mieszkańcy gminy Sulechów zawarli w 2021 r. 105 małżeństw, co odpowiada 4 małżeństwom na 1000 mieszkańców. W tym samym okresie odnotowano 1,2 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Stanu wolnego jest 30,1% mieszkańców gminy Sulechów, 55,8% żyje w małżeństwie, 4,7% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,3% to wdowy / wdowcy¹.

W ostatnich latach stan liczby ludności w gminie uległ niewielkiemu wzrostowi. W roku 2016 odnotowywano 26 434 osób, a w 2021 r. gminę zamieszkiwało 26 445 (wzrost o 11 osób). W 2021 r. osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 59,5% ludności, 18,3% było w wieku przedprodukcyjnym, a 22,2% ludności stanowiły osoby starsze w wieku poprodukcyjnym. Z poniższego zestawienia wynika, że w analizowanych latach zwiększyła się liczba osób w wieku poprodukcyjnym i przedprodukcyjnym, a zmniejszyła się liczba osób w wieku produkcyjnym.

Tabela 2 Liczba osób w grupach funkcjonalnych w latach 2016-21

Lata	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym		Liczba osób w wieku produkcyjnym		Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	
		%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba
2016	26 434	17,3	4574	63,9	16 883	18,8	4977
2017	26 498	17,5	4635	62,8	16 634	19,7	5229
2018	26 588	17,8	4720	61,8	16 431	20,4	5437
2019	26 521	17,7	4706	61,2	16 232	21,1	5583
2020	26 540	18,0	4768	60,3	15 999	21,8	5773
2021	26 445	18,3	4850	59,5	15 730	22,2	5865

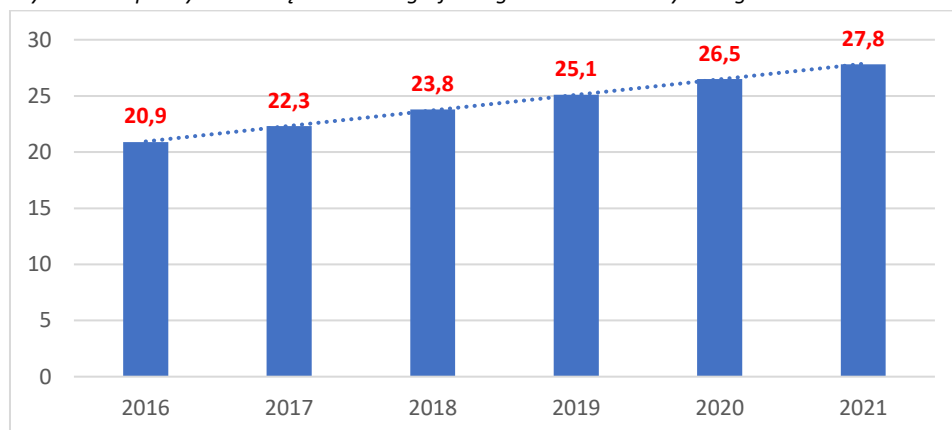
Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Zjawisko zachodzących zmian demograficznych, w kontekście starzenia się społeczeństwa polskiego i wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym, jest charakterystyczne dla całej Polski. Również w gminie Sulechów odnotowuje się w ostatnich latach wysoki i stały wzrost liczby osób starszych. Przewiduje się, że w kontekście starzejącego się społeczeństwa polityka społeczna rozwoju gmin w kraju powinna dążyć do zapewnienia odpowiednich warunków zaspokajania potrzeb osób starszych (w tym usług opiekuńczych, opieki instytucjonalnej dla osób zależnych, ośrodków wsparcia w postaci dostępu do domów i klubów seniora). Zjawiskiem dającym nadzieję jest niewielki wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Współczynnik obciążenia demograficznego, liczonego jako stosunek liczby dzieci (0-14 lat) i osób w starszym wieku (65 i więcej lat) do liczby osób w wieku 15-64 lata, dla gminy Sulechów

¹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Sulechow (dostęp: 28.02.2022 r.)

wykazuje tendencję wzrostową, co potwierdza wzrost liczby osób starszych i zjawisko wydłużania się życia mieszkańców gminy. W 2016 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało statystycznie 56,6 osób w wieku nieprodukcyjnym, w roku 2021 wartość współczynnika osiągnęła 68,1. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi wzrósł na przestrzeni 5 lat o prawie 7%, przyjmując w roku 2021 wartość 27,8.

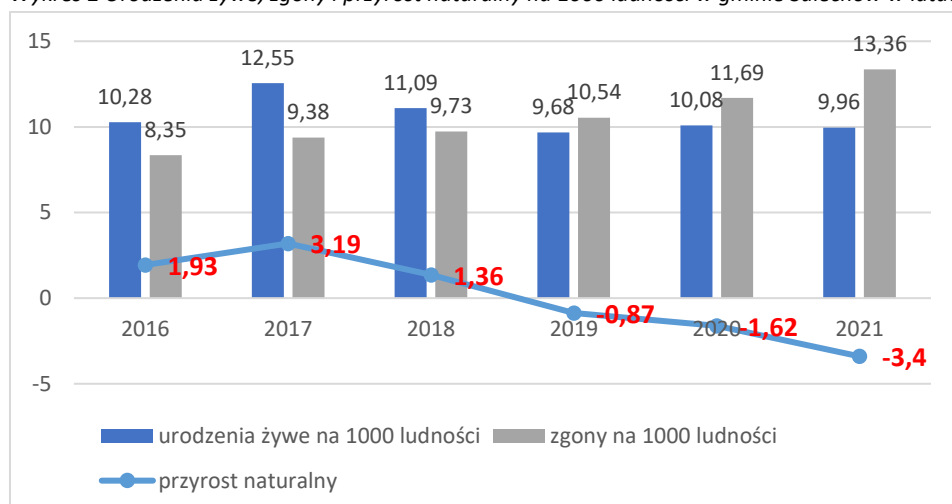
Wykres 1 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w gminie Sulechów w latach 2016-21

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Zmniejszający się stan ludności w gminie Sulechów wynika przede wszystkim z ujemnego przyrostu naturalnego. W analizowanych latach wskaźnik przyrostu naturalnego wykazuje wartości ujemne, co wpływa na obniżenie się stanu liczby mieszkańców gminy. W 2021 r. odnotowano 9,96 urodzeń żywych na 1000 ludności, a wskaźnik zgonów na 1000 ludności w tym okresie wynosił 13,36. Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności od 2019 r. zaczął przyjmować ujemne wartości. W roku 2021 wyniósł on -3,4 i był najniższy od ponad dekady. W gminie Sulechów liczba zgonów jest wyższa od liczby urodzeń. W 2021 r. odnotowano stosunkowo większą liczbę zgonów w porównaniu do roku 2019, co może wynikać z sytuacji pandemicznej kraju, gdzie odnotowywano wzrost ogólnej liczby zgonów w Polsce.

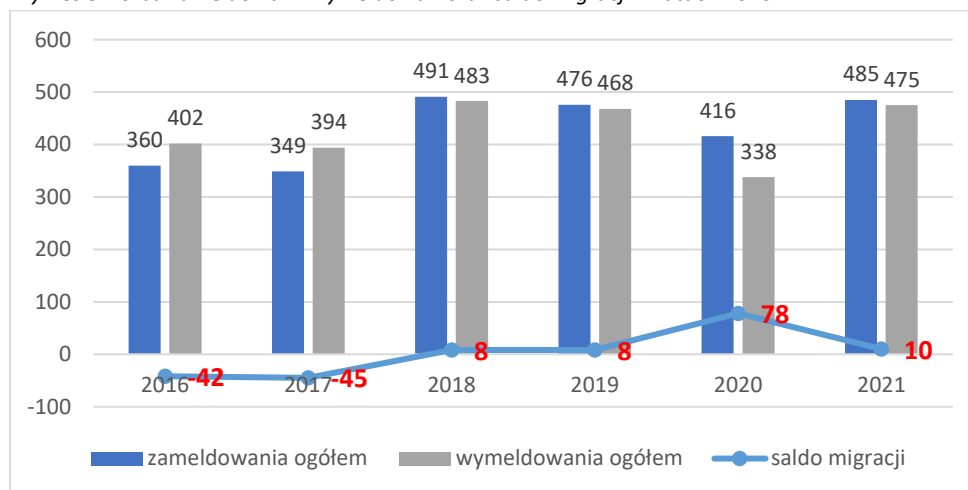
Wykres 2 Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Sulechów w latach 2016-21

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

W 2021 r. w gminie Sulechów odnotowano saldo migracji na poziomie 10. W roku 2020 wielkość ta wynosiła 78 osób, a w latach bezpośrednio poprzedzających osiągała wartości ujemne. Jest to duża i pozytywna zmiana świadcząca o zwiększeniu atrakcyjności regionu. W 2021 r. odnotowano 475 wymeldowań, a 485 zameldowań. W analizowanym okresie odnotowuje się niewielki wzrost liczby ludności, co jest zjawiskiem korzystnym w kontekście rozwoju gospodarczego gminy.

Wykres 3 Liczba zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji w latach 2016-21

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

IV.2 Pomoc społeczna

OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SULECHOWIE

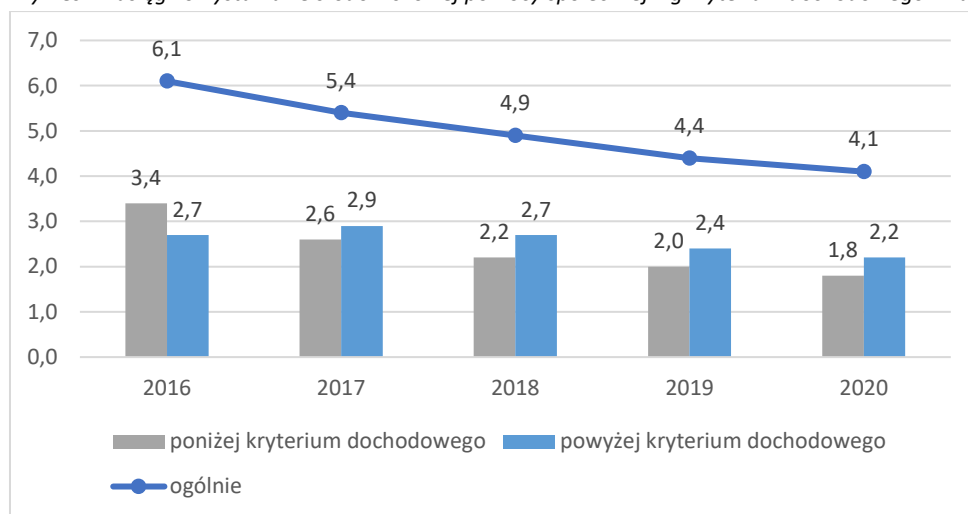
Główną instytucją wykonującą zadania pomocy społecznej w gminie jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulechowie. Najważniejszym celem pomocy społecznej jest zapewnienie wsparcia rodzinom, włączenie osób wykluczonych do społeczeństwa oraz stwarzanie i świadczenie usług socjalnych w tym zakresie, zgodnie z obowiązującymi przepisami, w szczególności wynikającymi z ustawy o pomocy społecznej. Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulechowie umożliwia przewyższanie trudnych sytuacji życiowych. Pełni funkcję zabezpieczenia w ciężkich do pokonania sytuacjach, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W 2019 r. ze struktur Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulechowie wyodrębniony został Środowiskowy Dom Samopomocy w Sulechowie jako samodzielna jednostka.

IV.2.1 Beneficjenci pomocy społecznej

Z roku na rok zmniejsza się liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. Na 10 tys. ludności w 2016 r. przypadało 612 osób korzystających ze świadczeń, w 2020 r. wielkość ta wyniosła już 409 osób. Liczba gospodarstw domowych, korzystających z pomocy społecznej w ostatnich dwóch z omawianych lat utrzymuje się na podobnym poziomie. W 2020 r. były

to 554 gospodarstwa domowe, z czego 232 nie przekroczyły obowiązującego kryterium dochodowego, a 322 znalazły się powyżej progu. Analogicznie maleje liczba beneficjentów pomocy społecznej w przeliczeniu na pojedyncze jednostki. W 2020 roku było to 1088 osób. Od 2017 r. liczba osób powyżej kryterium dochodowego zaczęła przewyższać liczbę osób przekraczających próg. Zmniejszanie się liczby osób potrzebujących wsparcia świadczy o stopniowym polepszaniu się sytuacji materialnej mieszkańców gminy. Niewątpliwie duży wpływ na to zjawisko mógł mieć Program "500+", Program "Dobry Start", świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które poprawiły sytuację ekonomiczną rodzin z gminy Sulechów. Podobną sytuację można również zaobserwować w skali powiatu i województwa.

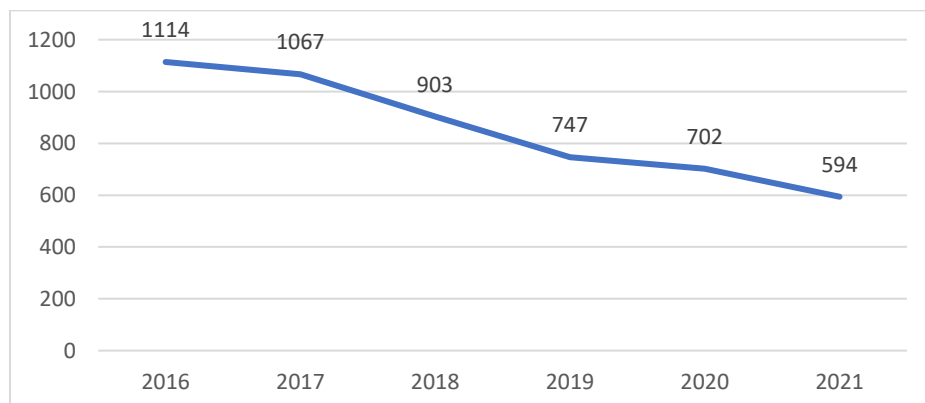
Wykres 4 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w latach 2016-20 [%]

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji ulega systematycznemu obniżeniu, co może świadczyć o polepszającej się sytuacji materialnej mieszkańców gminy. W 2016 r. na podstawie wydanych decyzji ze świadczeń skorzystało 1114 osób. W analizowanych latach 2016-21 odnotowano spadek osób korzystających ze świadczeń o połowę (520 osób).

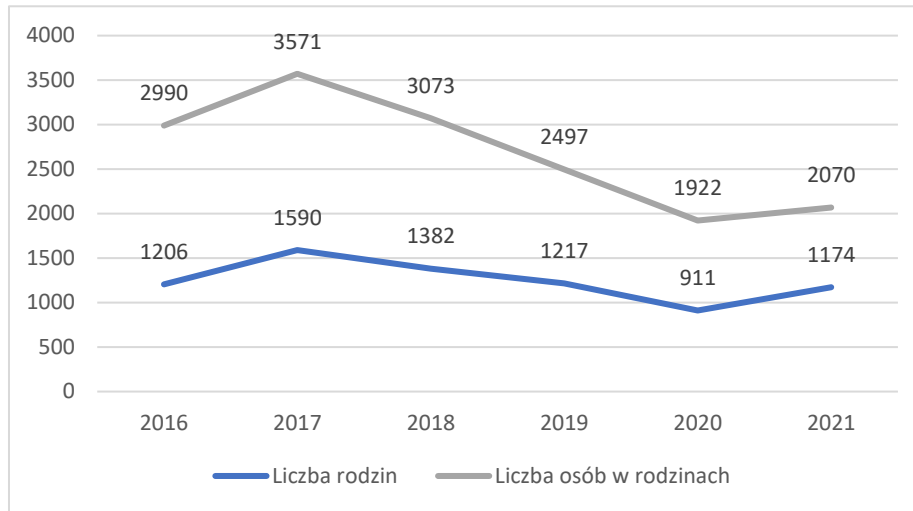
Wykres 5 Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji w latach 2016-21

Źródło: dane z OPS w Sulechowie

Poprawiająca się sytuacja społeczna mieszkańców przyczyniła się do spadku liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w ogóle. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich 6 lat uległa zmniejszeniu o 32 rodziny, przyjmując w 2020 r. wartość 1174 rodzin korzystających z pomocy. Tym samym zmniejszyła się liczba osób z tych rodzin (o 920 osób). W 2021 r. z pomocy społecznej skorzystało łącznie 2070 osób. Niepokojący wydaje się przełamujący czteroletnią tendencję malejącą nagły wzrost osób korzystających z pomocy społecznej w roku 2021.

Wykres 6 Liczba rodzin i osób w tych rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2016-21

Źródło: dane z OPS w Sulechowie

ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY W SULECHOWIE

Środowiskowy Dom Samopomocy w Sulechowie przeznaczony jest dla 30 osób z niepełnosprawnością intelektualną. Wszystkie pomieszczenia są zgodne z wymaganiami przepisów dotyczących standardów środowiskowych domów samopomocy.

Tabela 3 Liczba osób korzystających z usług Środowiskowego Domu Samopomocy w latach 2018-21

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021
Liczba uczestników na podst. wydanych decyzji	33	34	33	36
Liczba osób zatrudnionych	9	7	9	8
W pełnym wymiarze czasu pracy	5	5	8	7
W niepełnym wymiarze czasu pracy	4	2	1	1

Źródło: dane z ŚDS

W 2021 r. w Środowiskowym Domu Samopomocy w Sulechowie przebywało 36 osób. W każdym z okresów liczba miejsc była maksymalnie wykorzystana. Ośrodek dysponował 8 pracownikami, z tego 7 było zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy.

IV.2.2 Powody korzystania z pomocy finansowej i niefinansowej

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej korzystają zarówno ze świadczeń pieniężnych, jak i niefinansowych. Zasiłek ogólnie w 2021 r. przyznano 2113 razy na łączną kwotę 837 130 zł, w tym zasiłek stały 946 razy, celowy – 458 razy, specjalny zasiłek celowy 136 razy i zasiłek okresowy 573 razy. Dla porównania, w 2016 r. przyznano świadczenia 3140 razy na łączną kwotę 1 089 802 zł.

Tabela 4 Liczba i kwota przyznawanych zasiłków w gminie Sulechów w latach 2016-21

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Zasiłek stały	1320	1267	1108	1076	1020	946
Kwota zasiłków stałych [zł]	586 991	581 016	514 078	538 912	533 758	505 522
Zasiłek celowy	691	632	654	513	335	458
Kwota zasiłków celowych [zł]	181 978	105 413	272 756	70 217	59 410	100 754
Specjalny zasiłek celowy	137	183	178	199	94	136
Kwota specjalnych zasiłków celowych [zł]	18 034	30 964	25 065	33 684	17 384	33 770
Zasiłek okresowy	992	650	547	526	484	573
Kwota zasiłków okresowych [zł]	302 799	185 254	170 000	172 349	174 381	197 084

Źródło: dane z OPS w Sulechowie

Liczba przyznawanych świadczeń w omawianym okresie maleje. W największej liczbie przyznawane są zasiłki stałe, które stanowiły w 2021 r. 45% wszystkich zasiłków, a najrzadziej specjalne zasiłki celowe, stanowiące jedynie trochę ponad 6% z przyznanej pomocy finansowej.

Pomoc w postaci zasiłków przyznawana była z różnych przyczyn, które zawarte zostały w poniższej tabeli.

Tabela 5 Powody udzielania zasiłków w latach 2016-21

Powód przyznanej pomocy	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	liczba rodzin					
Alkoholizm	183	188	156	94	85	90
Bezdomność	24	21	20	24	20	24
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (rodzina wielodzietna)	109	197	80	91	39	31
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (rodzina niepełna)	146	123	154	139	78	76
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	626	966	808	267	431	462
Bezrobocie	339	344	321	190	130	185
Przemoc w rodzinie	56	73	49	52	18	14
Długotrwała lub ciężka choroba	432	366	452	333	345	382
Niepełnosprawność	429	509	491	453	353	395

Potrzeba ochrony macierzyństwa	35	28	29	14	25	9
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	10	7	7	9	3	8
Ubóstwo	493	341	309	521	131	190
Zdarzenia losowe	1	1	1	2	1	7

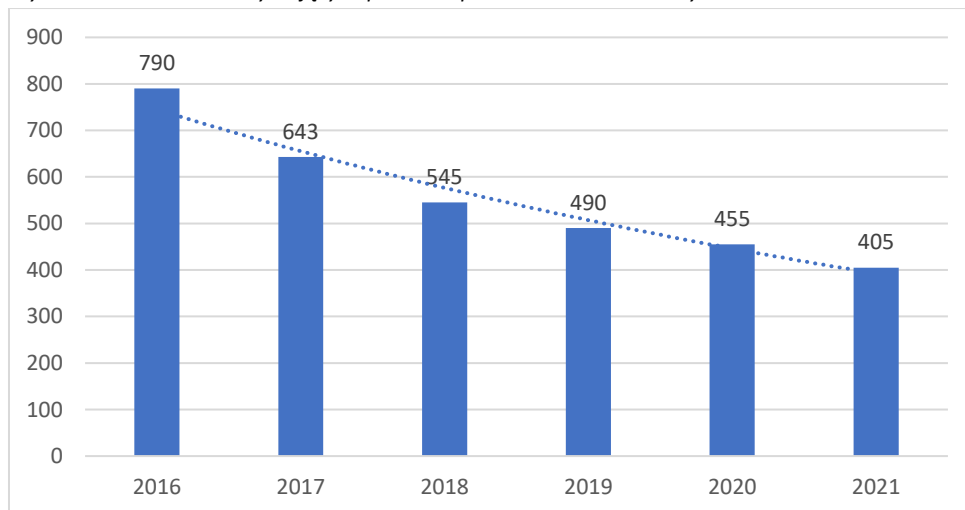
Źródło: dane z OPS w Sulechowie

Od 2016 r. dwukrotnie spadła liczba przyznawanych zasiłków z powodu alkoholizmu, bezrobocia oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w niepełnych rodzinach. W rodzinach wielodzietnych zasiłki przyznawane z tego samego powodu zmniejszyły się ponadtrzykrotnie. W omawianym okresie aż czterokrotnie spadła liczba zasiłków przyznawanych z powodu przemocy w rodzinie i potrzeby ochrony macierzyństwa. Nieznacznie zmniejszyły się wielkości w przypadku długotrwałej lub ciężkiej choroby, niepełnosprawności oraz trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. Liczba przyznawanych zasiłków z powodu bezdomności na przestrzeni lat nie uległa poprawie, a w przypadku zdarzeń losowych zwiększyła się.

Wśród najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznej w gminie Sulechów należą: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, niepełnosprawność oraz długotrwała i ciężka choroba.

Do form pomocy niefinansowej można zaliczyć dożywianie. Liczba beneficjentów korzystających z tej formy pomocy stale maleje, podobnie jak w przypadku finansowych form pomocy. W roku 2016 z pomocy na dożywianie skorzystało 790 osób, a w 2021 r. było ich 405.

Wykres 7 Liczba osób otrzymujących pomoc w postaci zasiłków na dożywianie w latach 2016-21

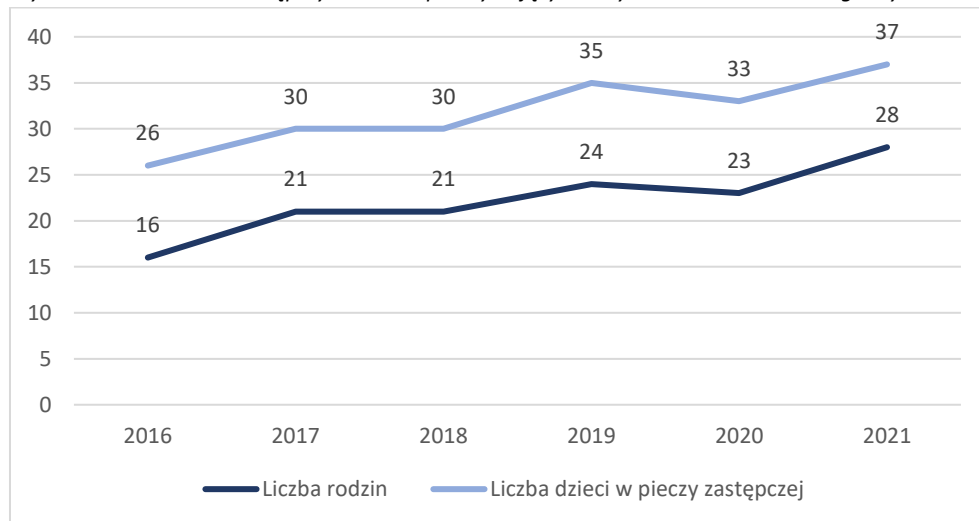
Źródło: dane z OPS w Sulechowie

Z uwagi na zaistniałą sytuację nagłego napływu ludności ukraińskiej do gminy Sulechów należy spodziewać się zdecydowanie większej liczby osób w najbliższym okresie, które korzystać będą z pomocy społecznej zarówno w formie finansowej, jak i niefinansowej.

IV.2.3 System wspierania rodziny

Na terenie gminy Sulechów w roku 2021 było 28 rodzin zastępczych, w których przebywało 37 dzieci. Liczba ta stopniowo wzrasta w analizowanych latach. W 2016 r. w pieczy zastępczej przebywało jedynie 26 dzieci w 16 rodzinach zastępczych.

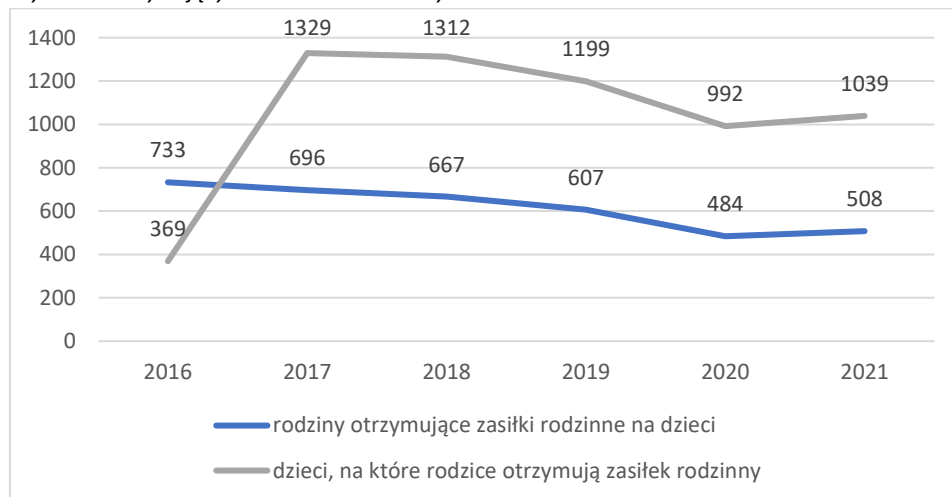
Wykres 8 Liczba rodzin zastępczych i dzieci przebywających w tych rodzinach z terenu gminy w latach 2016-21

Źródło: dane z OPS w Sulechowie

W latach 2016-20 zmniejszyła się liczba rodzin otrzymujących świadczenia rodzinne na dzieci i tym samym liczba dzieci, na które rodzice pobierają zasiłek. Jednakże w 2021 r. odnotowano wzrost liczby rodzin i dzieci korzystających z tej formy pomocy.

Wykres 9 Korzystający ze świadczeń rodzinnych w latach 2016-21

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

W 2016 r. liczba rodzin otrzymujących zasiłki wynosiła 733, w 2020 r. było o już tylko 484. W 2017 r. nastąpił nagły wzrost dzieci, na które pobierane były zasiłki rodzinne. Mogło to być związane ze zwiększonym przyrostem naturalnym w omawianym roku oraz rozpowszechnieniem się Programu „500+”.

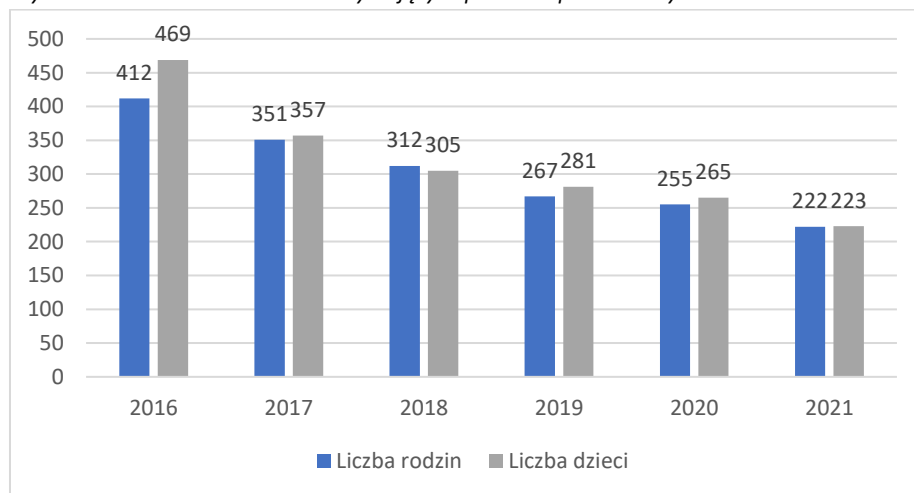
W 2020 r. z Programu „Dobry Start” zostało wypłacone 850 500 zł, z których skorzystało aż 2835 dzieci i osób uczących się. Wydatki na świadczenia wychowawcze z Programu „500+” w omawianym okresie wyniosły 27 139 302 zł. Średnio pomoc z tego programu otrzymuje

4312 dzieci miesięcznie. Od roku 2021 świadczenia z Programu „Dobry Start” realizowane są przez ZUS.

W ramach systemu wspierania rodzin gmina Sulechów oferuje wsparcie dla rodzin w zakresie dożywiania. Liczba rodzin i dzieci korzystających z tej formy pomocy stale maleje. W 2016 r. z dożywiania korzystało 412 rodzin i 469 dzieci. W 2021 r. liczba ta zmniejszyła się prawie dwukrotnie. Zmniejszająca się liczba beneficjentów tej formy pomocy świadczy o polepszaniu się sytuacji rodzin, które w coraz większym stopniu są w stanie zapewnić podstawowe warunki bytowe swoim dzieciom.

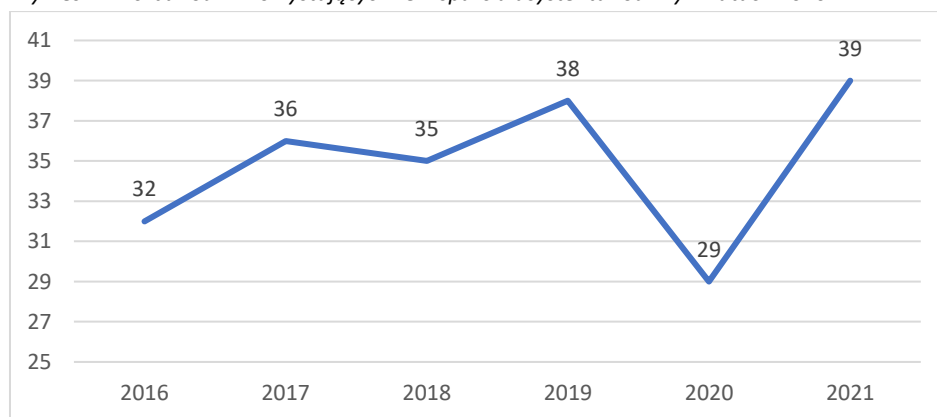
Wykres 10 Liczba rodzin i dzieci otrzymujących pomoc w postaci dożywiania w latach 2016-21

Źródło: dane z OPS w Sulechowie

Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulechowie oferuje także wsparcie w postaci asystenta rodziny. Liczba rodzin korzystająca z tej formy pomocy powoli wzrasta. W 2021 r. asystent został przydzielony do 39 rodzin.

Wykres 11 Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny w latach 2016-21

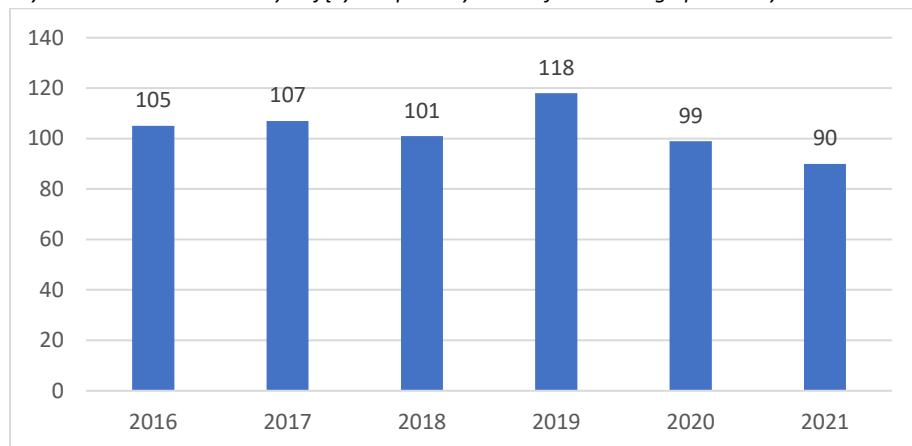

Źródło: dane z OPS w Sulechowie

IV.2.4 Świadczenia i usługi opiekuńcze

Osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi te mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.

Wykres 12 Liczba osób korzystających z pomocy OPS w formie usług opiekuńczych w latach 2016-21

Źródło: dane z OPS w Sulechowie

Na terenie gminy z usług opiekuńczych w 2021 r. korzystało 90 osób, liczba ta jest najmniejsza od 6 lat. W roku 2019 odnotowano największą liczbę osób korzystających z tej formy pomocy. W roku 2021 liczba wszystkich świadczeń opiekuńczych, w których zakres wchodzi zasiłki i świadczenia pielęgnacyjne oraz specjalny zasiłek opiekuńczy, wyniosła 15 077, jest to wzrost o 1232 względem roku 2016. Samych zasiłków pielęgnacyjnych w omawianym okresie przybyło o 575, a liczba świadczeń wzrosła o 759. Zmalała jednak liczba specjalnych zasiłków opiekuńczych – z 251 w 2016 r. do 149 w 2021 r.

Tabela 6 Liczba świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków pielęgnacyjnych i świadczeń opiekuńczych w latach 2016-21

Świadczenie opiekuńcze	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Zasiłek pielęgnacyjny – ogółem	11 945	11 738	11 807	12 432	12 576	12 520
Zasiłek pielęgnacyjny – dla niepełnosprawnego dziecka	1952	1898	1934	2103	2067	2011
Zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	6713	6610	6613	6881	6988	6935
Zasiłek pielęgnacyjny – osobie, która ukończyła 75 lat	144	133	135	128	109	89
Zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli	3136	3097	3125	3320	3412	3485

niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia						
Świadczenie pielęgnacyjne	1649	1919	2049	2158	2329	2408
Specjalny zasiłek opiekuńczy	251	242	248	206	213	149
Świadczenia opiekuńcze – ogółem (zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy)	13 845	13 899	14 104	14 796	15 118	15 077

Źródło: dane z OPS w Sulechowie

Zmniejszyła się liczba przyznawanych zasiłków dla osób, które ukończyły 75 lat – o 55 w przeciągu 6 lat. Biorąc pod uwagę fakt, że w omawianym okresie wzrastała liczba osób starszych, można stwierdzić, że to znacząca pozytywna zmiana w sytuacji tych osób. Coraz więcej zasiłków pielęgnacyjnych przyznaje się osobom powyżej 16 roku życia ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz umiarkowanym, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia. W roku 2021 było to kolejno 6935 i 3485 zasiłków.

IV.2.5 Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, jak również zadań związanych z przeciwdziałaniem narkomanii należy do zadań własnych gminy. Wymienione powyżej ustawy szczegółowo określają zadania, które gmina powinna realizować w formie gminnych programów. Wypełniając postanowienie ww. ustaw, Rada Miejska w Sulechowie uchwaliła *Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Sulechów na 2021 rok* oraz *Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 rok*.

Zgodnie z przeprowadzonym w 2019 r. badaniem na potrzeby *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii* do zażywania narkotyków, dopalaczy lub innych środków psychoaktywnych przyznało się 8% badanych uczniów. Po substancje psychoaktywne sięgnęło najwięcej uczniów z Liceum Ogólnokształcącego w Sulechowie (19%), Szkoły Podstawowej w Brodach (18%) oraz Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Sulechowie (15%). Najpowszechniejszą wśród uczniów substancją psychoaktywną jest marihuana lub haszysz. Na drugim miejscu pod względem popularności znalazła się amfetamina. Aż 23% badanych ocenia możliwość zdobycia narkotyków jako łatwe, a 13% respondentów ocenia za łatwą możliwość zdobycia dopalaczy. Spośród badanych 19% zna miejsca w swojej miejscowości, gdzie może kupić narkotyki lub dopalacze. Jeśli chodzi o osoby dorosłe, zebrany materiał badawczy wykazał, iż problem zażywania substancji psychoaktywnych przybiera znaczące rozmiary – aż 12% mieszkańców zażywało takie substancje i 9% spośród nich sięga po nie regularnie.

Przedstawiane dane są niepokojące, sugerują potrzebę podjęcia większych starań w obszarze przeciwdziałania narkomanii na terenie gminy Sulechów.

Poważny problem stanowi również palenie papierosów wśród młodzieży. Prawie połowa uczniów paliła papierosy, a 75% spośród nich sięgnęło po papierosa 30 dni przed badaniem. Do palenia od czasu do czasu przyznało się 13% uczniów, a 9% badanych robiło to regularnie. Działania profilaktyczne powinny skupiać się również na przekazywaniu wiedzy uczniom na temat szkodliwości palenia papierosów dla zdrowia, gdyż świadomości na temat negatywnych konsekwencji z tym związanych nie ma 11% uczniów. Pocieszającym jest fakt, że w porównaniu do roku 2015 można zauważyć spadek liczby uczniów deklarujących palenie papierosów o 7%. Wśród osób dorosłych papierosy pali średnio co trzeci mieszkaniec gminy Sulechów.

Problem spożywania alkoholu wśród młodych mieszkańców gminy jest znaczny. Świadczy o tym między innymi fakt, że aż 60% uczniów spożywało alkohol. Co trzeci uczeń spośród tych, którzy spożywali alkohol, sięgnął po niego bardzo wcześnie, to znaczy przed ukończeniem 13 roku życia. Warto zwrócić uwagę również na to, że co trzeci uczeń uważa, iż alkohol jest dobrym środkiem na odprężenie i relaks oraz że alkohol w piwie jest mniej szkodliwy niż w wódce. Większość z nich jest również zdania, że okazjonalne spożywanie alkoholu nie uzależnia. Należy podnieść poziom świadomości wśród dzieci i młodzieży. Zebrany materiał badawczy pokazał, że znaczna część badanych uważa zakup alkoholu w swojej miejscowości za łatwy. Warto zaznaczyć, że – w porównaniu do diagnozy przeprowadzonej wśród uczniów w 2015 r. – spadł odsetek uczniów spożywających alkohol oraz że liczba uczniów oceniających możliwość zdobycia alkoholu na terenie gminy jako łatwe jest mniejsza, jednak różnica wynosi tylko 4%, co świadczy o niewystarczalności podjętych działań zapobiegawczych. Problem alkoholowy w gminie dotyczy osób dorosłych w umiarkowanym natężeniu – abstynencję zadeklarował co trzeci mieszkaniec, 1/3 mieszkańców spożywa alkohol okazjonalnie, natomiast 18% badanych pije z częstotliwością wskazującą na nadużywanie alkoholu bądź uzależnienie. Podczas realizacji działań profilaktycznych warto poszerzyć wiedzę mieszkańców dotyczącą spożywania alkoholu. Badania wykazały bowiem, że aż 26% respondentów nie wie czy picie niewielkich ilości alkoholu przez kobiety w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka, 20% mieszkańców nie wie, czy alkohol w piwie jest mniej szkodliwy niż w wódce. W porównaniu do diagnozy przeprowadzonej wśród dorosłych mieszkańców gminy Sulechów w 2015 r. spadł odsetek osób sięgających po alkohol o 19,4%. Analiza jednocześnie pokazała, iż wzrosła liczba mieszkańców pijących codziennie i kilka razy w tygodniu.

W ramach realizacji *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* wydatkowano środki, które przeznaczono zgodnie z ustawą m.in. na zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.

Tabela 7 Liczba porad specjalistów terapii uzależnień od alkoholu w latach 2018-21

Porady	2018	2019	2020	2021
Instruktor terapii uzależnień	342	301	221	352
Specjalista psychoterapii uzależnień	550	550	540	520
Specjalista psychoterapii uzależnień (grupa Samopomocowa Kobiet)	243	220	129	168

Źródło: dane z OPS w Sulechowie

Z usług instruktora terapii uzależnień w 2021 r. skorzystano 352 razy. Ze wsparcia specjalisty psychoterapii uzależnień w omawianych latach skorzystała podobna liczba osób, gdzie w 2021 r. odnotowano ich najmniej, bo 520. Z kolei w ramach grupy Samopomocowej Kobiet z usług specjalisty skorzystało w 2021 r. 168 kobiet.

Na realizację *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii* wydatkowano środki, które przeznaczono na zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem oraz udzielanie rodzinom dotkniętym problemem narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej.

Tabela 8 Liczba porad specjalistów terapii uzależnień od narkotyków w latach 2018-21

Porady	2018	2019	2020	2021
Specjalista terapii uzależnień	261	240	186	155
Specjalista terapii uzależnień (grupa Anonimowych Narkomanów)	193	160	24 (do marca)	0
Psycholog	230	380	305	340
Mediator	-	40 (od 9.10.2019)	140	160

Źródło: dane z OPS w Sulechowie

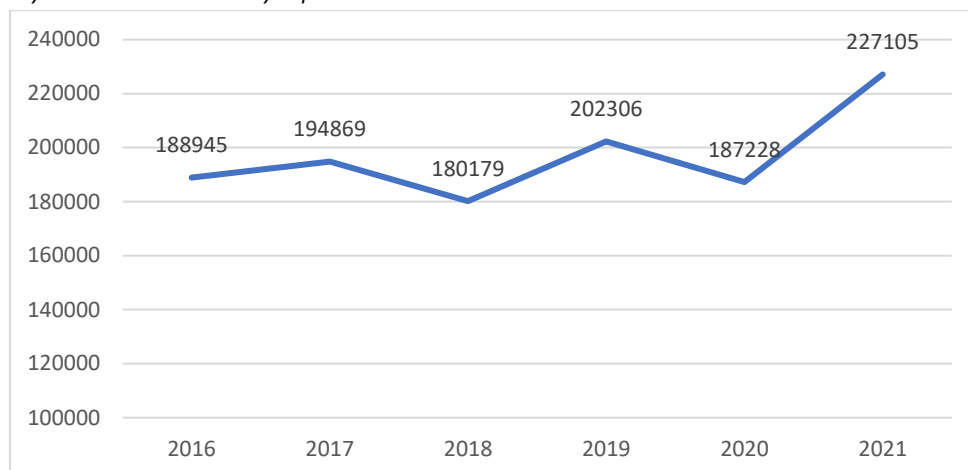
W zakresie udzielania pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem narkomanii liczba udzielanych porad systematycznie maleje, choć w 2021 r. z usług psychologa skorzystało więcej osób niż w roku 2020 czy w 2018. Podobnie z usług mediatora również skorzystała większa liczba osób. W 2021 r. wynosiła ona 160 osób.

Problem przemocy wśród młodych mieszkańców gminy jest widoczny, a szczególnie dostrzegalnym jej rodzajem, występującym na terenie gminy, jest przemoc rówieśnicza. Warto również pochylić się nad zjawiskiem cyberprzemocy i poszerzyć wiedzę uczniów zarówno na temat istoty tego problemu, jak i konsekwencji jej stosowania dla ofiary i sprawcy. Problem przemocy domowej według wyników badania dotyczy 3% młodych mieszkańców gminy. Dzięki realizacji porównania aktualnych wyników badań do wyników z 2015 r. można zauważyć, iż spadł aż o 37,5% odsetek uczniów dostrzegających w swojej szkole problem przemocy. Wśród osób dorosłych w gminie Sulechów temat jest dostrzegalny, co piąty jej mieszkaniec stwierdził, że doświadczył tego problemu. Przemoc domowa dotyczy częściej kobiet niż mężczyzn.

IV.3 Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Sulechów w 2021 r. funkcjonowało 10 przychodni, z czego dwie podległe samorządowi terytorialnemu (powiatowi). W porównaniu z rokiem 2016 zmniejszyła się liczba praktyk lekarskich prowadzonych w miastach. W 2021 r. na terenie gminy funkcjonowały cztery przychodnie na 10 tys. mieszkańców. W tym samym roku udzielono łącznie 227 105 porad lekarskich. W omawianym okresie w regionie działało 9 aptek. Na jedną aptekę przypadało średnio 2949 osób.

Wykres 13 Liczba udzielonych porad lekarskich w latach 2016-21

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Warto podkreślić, że na terenie Sulechowa działa szpital, który jest jednostką organizacyjną Powiatu Zielonogórskiego – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Sulechowie. W strukturach placówki funkcjonuje 8 oddziałów, w tym 2 kliniczne z zapleczem diagnostycznym, blok operacyjny i 8 poradni specjalistycznych. Szpital dysponuje tomografem komputerowym, mammografem oraz całodobowym dostępem do pracowni endoskopowej dla pacjentów. Realizuje także świadczenia w zakresie rehabilitacji i fizjoterapii.

IV.4 Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo to określony stan porządku publicznego, a także rodzaj prowadzonych działań na rzecz minimalizacji ryzyka w zakresie różnorodnych zagrożeń dla życia, zdrowia i mienia wszystkich mieszkańców gminy, tak w miejscach publicznych, jak w miejscu ich zamieszkania. Obowiązek ochrony bezpieczeństwa publicznego oraz poprawy poczucia bezpieczeństwa spoczywa na powołanych do tego celu organach policji, organach samorządu – w tym Straży Miejskiej, wielu organizacji społecznych, jak też pojedynczych mieszkańców.

W 2020 r. w gminie Sulechów stwierdzono (w oparciu o szacunkowe dane powiatowe) 523 przestępstwa. Oznacza to, że na każdy 1000 mieszkańców odnotowano 19,70 przestępstw. Jest to wynik znacznie mniejszy od wartości dla województwa lubuskiego oraz porównywalny do średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Sulechów wynosi 70,50% i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa lubuskiego oraz nieznacznie mniejszy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Sulechów

stwierdzono najwięcej przestępstw o charakterze kryminalnym – 12,78 oraz przeciwko mieniu – 8,94. W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe – 2,49, o charakterze gospodarczym – 3,38 oraz przeciwko życiu i zdrowiu – 0,33.

Tabela 9 Rodzaje przestępstw w 2020 r. na terenie gminy Sulechów

Wyszczególnienie	Przestępstwa ogółem	Przestępstwa o charakterze kryminalnym	Przestępstwa o charakterze gospodarczym	Przestępstwa drogowe	Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	Przestępstwa przeciwko mieniu
Wskaźnik wykrywalności sprawców	71%	64%	69%	97%	84%	47%
Przestępstwa stwierdzone	523	339	90	66	9	237

Źródło: Strona internetowa [polskawliczbach.pl](https://www.polskawliczbach.pl), https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Sulechow#poziom-przestepczosci, (dostęp: 4.03.2022 r.)

Na podstawie danych powiatowych oszacowano, że sprawcy przestępczości na terenie gminy Sulechów są wykrywani na poziomie 71%. Wskaźnik wykrywalności sprawców był najwyższy w grupie przestępstw drogowych i wynosił aż 97%. Nieco niższą wartość 84% wskaźnik przyjmował dla przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu. Najrzadziej udawało się znaleźć sprawców przestępstw przeciwko mieniu, zostawali oni wykryci jedynie w 47%. Szacuje się, że na terenie gminy w 2020 r. popełniono 523 przestępstwa, z czego zdecydowaną większość stanowią przestępstwa o charakterze kryminalnym – 339 oraz przeciwko mieniu – 237. Przestępczość stanowi dość poważny problem, szczególnie jeśli chodzi o przestępstwa drogowe, które w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wypadają niekorzystnie w skali województwa oraz kraju.

Na terenie gminy Sulechów realizowany jest Program „Bezpieczna Gmina Sulechów”. Program został przyjęty do realizacji uchwałą Nr 0007.469.2017 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 19 grudnia 2017 roku. Jest to zespół długofalowych przedsięwzięć samorządu lokalnego – w tym Straży Miejskiej, organów policji, jednostek oświatowych, kulturalnych, organizacji społecznych, jak i indywidualnych mieszkańców. Jednym z głównych celów jest zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa. W 2021 r. podjęto szereg działań mających na celu poprawę porządku i bezpieczeństwa publicznego. Kluczowym wyznacznikiem prowadzonych działań jest podejmowanie inicjatyw w zakresie poprawy bezpieczeństwa, a następnie ich promowanie i propagowanie.

W 2021 r. na terenie działania Komisariatu Policji w Sulechowie wszczęto ogółem 915 postępowań przygotowawczych (892 w roku 2020). Na ich podstawie stwierdzono 707 przestępstw (953 w roku 2020). Ogólny wskaźnik wykrywalności wyniósł 62,6% (75,7% w roku 2020). W trakcie prowadzonych postępowań ustalono 363 podejrzanych o popełnienie

przestępstw (303 w roku 2020), w tym 20 sprawców to osoby nieletnie. W stosunku do 16 osób podejrzanych zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania (23 w 2020 roku). Ogólne wskaźniki z podziałem na poszczególne kategorie przestępstw przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 10 Wszczęte postępowania i wskaźnik dynamiki wszczęć wybranych kategorii przestępstw

Kategoria przestępstw	Wszczęte postępowania		Wskaźnik dynamiki (%)	Wykrywalność
	2020	2021		
Bójki i pobicia	1	3	300	33,3%
Uszczerbek na zdrowiu	18	33	183,3	83,3%
Kradzież cudzej rzeczy	120	121	100,8	29,8%
Kradzież z włamaniem	71	59	83,1	36,8%
w tym kradzieży pojazdów	11	8	72,7	-
Przestępstwa rozbójnicze	9	4	44,4	100%
Uszkodzenie mienia	39	57	146,1	32,2%
RAZEM	269	285	105,9	-

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Programu „Bezpieczna Gmina Sulechów za rok 2021, s. 3.

W 2021 r. na terenie miasta Sulechów w wybranych kategoriach zgłoszono 280 podejrzeń popełnienia przestępstw (309 w 2020 r.), a na terenach wiejskich 119 przestępstw (134 w 2020 r.). W 2021 r. ustalono 20 nieletnich sprawców, którzy popełnili 12 czynów karalnych (dot. czynów z kodeksu karnego, bez czynów z kodeksu wykroczeń). Ponadto specjalista ds. Profilaktyki Społecznej, Nieletnich i Patologii skierował do sądu 6 spraw o czyny karalne będące wykroczeniami, z czego 2 dotyczyły kradzieży.

Wśród odnotowanych w roku 2021 zdarzeń komunikacyjnych na terenie miasta i gminy Sulechów zaistniało 11 wypadków drogowych, w wyniku których śmierć poniosła 1 osoba, a 17 zostało rannych. W 2021 r. na terenie miasta i gminy Sulechów nastąpił znaczny spadek liczby zdarzeń drogowych będących wypadkami drogowymi, w których osoby poniosły śmierć lub odniosły obrażenia. Ta tendencja wskazuje na konieczność kontynuowania działań ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym, m.in. wsparcia ze strony Wydziału Ruchu Drogowego KMP w Zielonej Górze oraz podmiotów zewnętrznych mających wpływ na bezpieczeństwo w ruchu drogowym (np. ŻW). Nadal należy dążyć do poprawy oznakowania i infrastruktury drogowej mającej wpływ na bezpieczeństwo użytkowników dróg. Do głównych przyczyn powstania zdarzeń od wielu lat niezmiennie należą: nieustąpienie pierwszeństwa przejazdu pojazdom oraz pieszym i nadmierna prędkość. Na terenie Komisariatu Policji w Sulechowie ujawniono 19 (32 w roku 2020) kierujących popełniających wykroczenie kierowania pojazdem w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka, z czego 17 to kierujący samochodami, a 2 to rowerzyści. Z ogólnej liczby (19), na obszarze miasta Sulechów ujawniono 6, a w obszarze wiejskim 5 tego typu kierujących. W roku 2021 funkcjonariusze KP w Sulechowie ujawnili 1379 (145 w 2020 r.) wykroczeń

w ruchu drogowym. W sprawach tych skierowano 117 (184 w 2020 r.) wniosków o ukaranie do sądu, nałożono 386 (441 w 2020 r.) mandatów karnych. Wobec 754 (678 w 2020 r.) osób zastosowano środki oddziaływania pozakarnego (pouczenia).

Komisariat Policji w Sulechowie aktywnie współpracował i współpracuje z samorządem terytorialnym w zakresie potrzeb i oczekiwań społecznych. Dzielnicowi w czasie obchodów rejonów służbowych, z zachowaniem rygorów epidemiologicznych, przeprowadzili łącznie 114 spotkań i rozmów z mieszkańcami gminy. Biorąc pod uwagę zachodzące w społeczeństwie zjawiska, każde działania mające na celu poprawę bezpieczeństwa publicznego, jak również ograniczenie zjawisk kryminogennych i patologicznych, a przynoszące zamierzony skutek, wymagają kontynuowania. Nieodzownym elementem zmierzającym do osiągnięcia zamierzonych celów jest ścisła współpraca wszystkich jednostek i instytucji powołanych do zapewnienia bezpieczeństwa w gminie.

Oczywiście niemożliwym staje się całkowite wyeliminowanie zjawisk kryminogennych i patologicznych, jednak ograniczanie ich powoduje przekonanie, że mieszkańcy czują się bezpiecznie. Zaznaczyć przy tym trzeba, że wszystkie działania uzależnione będą od sytuacji pandemicznej w kraju i ilości zadań policji z tą sytuacją związanych. Uzyskane w roku 2021 wyniki oraz ogólny stan bezpieczeństwa na terenie miasta i gminy Sulechów, mimo trudności kadrowych i panującej pandemii COVID-19, należy uznać za zadowalający i pozytywnie rokujący.

Jednym z głównych priorytetów Straży Miejskiej w Sulechowie jest zapewnienie jej mieszkańcom poczucia bezpieczeństwa. Funkcjonariusze podjęli szereg działań mających na celu poprawę porządku publicznego. Patrolowali m.in. placówki oświatowe, sulechowskie parki, okolice sklepów z alkoholem. W roku 2021 Straż Miejska wystawiła 154 patrole. W dążeniu do silniejszego poczucia bezpieczeństwa funkcjonariusze pojawiali się w tych miejscach, w których dochodziło do największej liczby wykroczeń lub mieszkańcy prosili o częstsze pojawianie się patroli, czyli targowisko przy ul. Jana Pawła II, boisko przy ul. Licealnej, cmentarz komunalny, czy pustostany. W okolicach najbardziej niebezpiecznych Straż Miejska pełniła patrole z innymi służbami mundurowymi, w tym 19 patroli z policjantami i 9 ze Strażą Leśną.

Podczas pełnienia służb funkcjonariusze interweniowali przede wszystkim w związku ze zgłoszeniami mieszkańców oraz wykonywali czynności z zakresu ochrony spokoju i porządku w miejscach publicznych, w tym pod kątem:

- uniemożliwienia spożycia alkoholu w miejscach objętym zakazem,
- kontrolowania i egzekwowania przestrzegania przepisów odnoszących się do sprzedaży alkoholu nieletnim i osobom nietrzeźwym,
- patrolowania miejsc, w których dochodzi do zakłócania spokoju przez gromadzącą się młodzież,
- podejmowania czynności za naruszenia przepisów drogowych,
- kontroli w okresie zimowym osób bezdomnych.

Kontrolowano posesje osób prywatnych na terenie miasta oraz gminy w celu sprawdzenia oraz egzekwowania przepisów wynikających bezpośrednio z Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy. Zwracano uwagę na to, czym się pali w piecach, w jaki sposób usuwane są nieczystości ciekłe, czy nieruchomości oznakowane zostały zgodnie z numerem porządkowym itp. W roku 2021 funkcjonariusze Straży Miejskiej odnotowali 1493 interwencje, odnotowano 28 działań dotyczących wykroczeń przeciwko urządzeniom użytku publicznego, 24 interwencje dotyczyły niszczenia terenów zielonych przeznaczonych do użytku publicznego oraz uszkodzenia roślin poprzez postój pojazdów na trawniku. Jedna sprawa została skierowana do sądu. Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w roku 2021 odnotowano 7 wykroczeń dotyczących spożywania alkoholu w miejscach objętych zakazem, tj. w parkach, na ulicach, placach oraz w punktach sprzedaży tych napojów. Funkcjonariusze Straży Miejskiej wystawili 402 mandaty za wszystkie wykroczenia oraz zastosowali 188 pouczeń. Strażnicy miejscy, podczas patroli, zwracali również uwagę na przypadki wymagające interwencji innych jednostek, a leżące poza zakresem kompetencji Straży Miejskiej. We wszystkich takich sytuacjach zebrane informacje i dokumentacja zdjęciowa zostały przekazane służbom właściwym w danej sprawie. Dotyczy to m.in. braku oświetlenia ulic, nieżywych zwierząt leżących na ulicach, wymiany zdewastowanych znaków drogowych, awarii instalacji wodno-kanalizacyjnej itp.

IV.5 System oświatowo-wychowawczy

System edukacji w gminie Sulechów jest bardzo rozbudowany. Na terenie gminy funkcjonuje łącznie 8 szkół podstawowych i 3 przedszkola gminne oraz 3 przedszkola niepubliczne. Gmina zaspokaja potrzeby mieszkańców w zakresie edukacji i wychowania przedszkolnego.

Tabela 11 Wykaz jednostek oświatowych w gminie Sulechów

Lp.	Nazwa placówki oświatowej
1	Przedszkole nr 5 w Sulechowie
2	Przedszkole nr 6 „Tęczowa Szóstka” w Sulechowie
3	Przedszkole nr 7 „Pod Muchomorkiem” w Sulechowie
4	Szkoła Podstawowa nr 1 im. gen. Józefa Bema w Sulechowie
5	Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jana Pawła II w Sulechowie
6	Szkoła Podstawowa nr 3 im. Janusza Kusocińskiego w Sulechowie
7	Szkoła Podstawowa w Brodach
8	Szkoła Podstawowa w Bukowie
9	Szkoła Podstawowa im. Melchiora Wańkowicza w Cigacicach
10	Szkoła Podstawowa w Kalsku
11	Szkoła Podstawowa w Kijach

12	Niepubliczne Przedszkole „Dobra Wróżka”
13	Niepubliczne Przedszkole „Gucio”
14	Niepubliczne Przedszkole „Słoneczko” z oddziałami integracyjnymi

Źródło: dane z Urzędu Miejskiego w Sulechowie

Na terenie gminy funkcjonują również inne placówki edukacyjne, w tym szkoły średnie oraz Filia Uniwersytetu Zielonogórskiego w Sulechowie. System edukacji na różnych szczeblach zaspokaja potrzeby dzieci, młodzieży i dorosłych w dostępie do edukacji i szkolnictwa wyższego. Na terenie gminy Sulechów działają:

1. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sulechowie (fragment informacji ze strony Powiatu Zielonogórskiego: Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sulechowie zajmuje się nauczaniem dzieci upośledzonych w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym. Nauczanie odbywa się na poziomie szkoły podstawowej specjalnej, branżowej szkoły I stopnia specjalnej oraz szkoły przysposabiającej do pracy. W ośrodku utworzone zostało również Przedszkole Specjalne dla Dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, z autyzmem i niepełnosprawnościami sprzężonymi. Ośrodek dysponuje internatem w Sulechowie),
2. Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Sulechowie,
3. Liceum Ogólnokształcące im. rotmistrza Witolda Pileckiego w Sulechowie,
4. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sulechowie.

W 2021 r. do przedszkoli w gminie Sulechów uczęszczało 913 dzieci, liczba ta systematycznie wzrasta na przestrzeni lat (w 2020 r. – 877 dzieci). Suma etatów zatrudnionych nauczycieli wyniosła 45,25. Przedszkolankami były same kobiety. Bez uwzględniania przedszkola specjalnego w 2021 r. zostało utworzonych 41 oddziałów, w tym 33 w przedszkolach publicznych.

Współczynnik skolaryzacji brutto dla poziomu szkoły podstawowej, wyliczony przez podzielenie liczby wszystkich uczniów szkół podstawowych, bez względu na wiek, przez liczbę ludności w wieku 7-15 lat, czyli wiek przypisany do tego poziomu, według stanu na 2020 r. wyniósł 100,42%, co oznacza, że wszystkie dzieci objęte obowiązkiem edukacji uczęszczały do szkół. Pewna nadmiarowość może być spowodowana przyjściem pojedynczych jednostek z sąsiednich gmin lub obecności osób powyżej 15 roku życia z powodu problemów w edukacji. W szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży, bez uwzględnienia szkół specjalnych, suma etatów nauczycieli wyniosła 171,03, a w szkołach specjalnych było to odpowiednio 19,44 etatu. Na terenie gminy funkcjonuje 9 szkół podstawowych (w tym jedna o charakterze specjalnym) ze 130 klasami, do których przydzielonych jest w sumie 2385 uczniów.

IV.6 Kultura edukacyjna i rekreacyjna

BIBLIOTEKA PUBLICZNA GMINY SULECHÓW

Biblioteka Publiczna Gminy Sulechów wchodzi w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej. Od 2005 r. biblioteka działa jako samodzielna samorządowa instytucja kultury, posiada osobowość prawną oraz statut nadany przez Radę Miejską w Sulechowie. Biblioteka posiada

5 filii bibliotecznych, do których zalicza się biblioteki publiczno-szkolne w następujących miejscowościach: Brody, Cigacice, Kalsk, Kije oraz Pomorsko. Biblioteka Publiczna Gminy Sulechów nie ma punktów bibliotecznych.

Obiekt biblioteki jest częściowo przystosowany do obsługi osób starszych i niepełnosprawnych, których potrzeby są dostrzegane. Aby oferta biblioteczna dotarła również do tej grupy użytkowników, zostały podjęte rozmaite działania. Oprócz książek z dużą czcionką, zakupiono audiobooki, które wśród specjalnej grupy użytkowników cieszą się dużym zainteresowaniem. Niestety biblioteka nie ma sprzętu, który umożliwiłby dodatkowe formy czytania, np. czytniki, czytniki czy powiększalniki tekstu. Dzięki konsorcjum Legimi czytelnicy mogli skorzystać ze zbiorów elektronicznych zdalnie, po odebraniu kodów w bibliotece lub przez telefon, co ułatwiło im dostęp do szerokiej oferty nowości wydawniczych, z których mogli skorzystać, nie wychodząc z domu. Czytelnicy z niepełnosprawnością mogli zamawiać materiały biblioteczne przez telefon lub pocztę e-mail, które odbierane były przez ich opiekunów, członków rodzin czy sąsiadów. Biblioteka pełni również funkcję integracyjną. W zajęciach tego rodzaju uczestniczyły dzieci oraz młodzież ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Sulechowie. Specjalnie dla nich przygotowano zajęcia biblioterapeutyczne. Osoby niepełnosprawne aktywnie włączają się do działań biblioteki. W roku 2020 biblioteka współpracowała ze Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym w Sulechowie, uniwersytetami trzeciego wieku w Sulechowie i w Zielonej Górze. W swoich zasobach biblioteka posiada: książki z dużą czcionką (150 tytułów), audiobooki (767 wol.) oraz dostęp do zbiorów elektronicznych.

Podsumowanie działalności zgodnie z danymi biblioteki z 2020 r. przedstawiają się następująco:

Użytkownicy:

Liczba mieszkańców: 26 540

Liczba użytkowników: 4047

Zbiory biblioteczne:

Liczba zbiorów bibliotecznych (drukowanych): 78 066 wol.

Liczba nabytków: 1747 wol.

Liczba zakupu (książki): 1465 wol.

Liczba ubytków: 1625 wol.

Liczba czasopism bieżących: 41 wol.

Liczba zbiorów specjalnych: 2401 wol.

Usługi i korzystanie z biblioteki:

Liczba odwiedzin: 43 356

Liczba odwiedzin wirtualnych: 74 000

Liczba wypożyczeń na zewnątrz: 80 637 wol.

Liczba egzemplarzy udostępnionych na miejscu: 18 074 wol.

Liczba uczestników imprez organizowanych przez bibliotekę: 4602

Finanse:

Wydatki na gromadzenie zbiorów drukowanych, elektronicznych i innych: 50 000 zł,

w tym wydatki na zbiory elektroniczne: 10 769,00 zł.

Poniżej znajduje się zestawienie danych z lat wcześniejszych:

Tabela 12 Dane wypożyczeń i stanu zasobów Biblioteki Publicznej w Sulechowie w latach 2016-20

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba woluminów (księgozbiór)	82 365	81 855	80 728	77 944	78 066
Liczba woluminów (zbiory specjalne)	2004	2107	2175	2292	2401
Liczba woluminów ogółem	84 369	83 962	82 903	80 236	80 467
dla użytkowników z niepełnosprawnością (drukowane z dużymi literami)	50	50	60	100	150
dla użytkowników z niepełnosprawnością (audiowizualne)	2003	2106	2174	2291	2401
Liczba czytelników	4348	4458	4505	4671	4047
Liczba odwiedzin	70 885	65 799	74 375	72 536	43 356
Liczba wypożyczeń na zewnątrz	83 279	82 252	82 561	87 864	83 260
Liczba wypożyczeń na miejscu	14 012	15 427	16 624	50 949	18 074
Liczba wypożyczeń ogółem	97 291	97 679	99 185	138 813	101 334

Źródło: dane z Biblioteki Publicznej w Sulechowie

Niepokojące jest zmniejszanie się zbiorów bibliotecznych. W 2016 r. księgozbiór liczył 82 365 pozycji, a w 2020 r. wielkość ta spadła do 78 066 woluminów. Duża różnica zaszła także w zbiorach audiowizualnych, gdzie z 2003 posiadanych pozycji w 2020 r. zostało jedynie 767. Spadła również liczba wypożyczeń z zewnątrz oraz liczba czytelników. Może mieć to związek z pandemią i koniecznością wprowadzenia ograniczeń. Do pozytywów można zaliczyć fakt, że wielkość zbiorów dla użytkowników z niepełnosprawnością (drukowanych, z dużymi literami) na przestrzeni 5 lat wzrosła trzykrotnie. Do zbiorów specjalnych doszło także kilka nowych pozycji.

Do innych form działalności bibliotek należy organizacja imprez i wydarzeń kulturalnych. W 2020 r. zorganizowano 196 imprez, w których wzięły udział 4602 osoby, w tym zorganizowano 10 imprez wirtualnych, gdzie odnotowano 957 wyświetleń.

SULECHOWSKI DOM KULTURY IM. F. CHOPINA W SULECHOWIE

Sulechowski Dom Kultury im. F. Chopina w Sulechowie jest instytucją organizującą życie kulturalne w gminie. Realizuje wiele ciekawych inicjatyw w zakresie edukacji, rozrywki i kultury. Misją domu kultury jest tworzenie, upowszechnianie i ochrona kultury (zgodnie z ustawą o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej). Sulechowski Dom Kultury im. F. Chopina w Sulechowie zarządza kompleksem kulturalnym obejmującym: dawny zbor, zamek, budynek główny i park oraz świetlice wiejskie. Przy czym jest to: 12 obiektów czynnych

i 1 w remoncie, w tym 8 świetlic środowiskowych ze stałymi zajęciami. Przez instruktorów etatowych oraz współpracujące firmy i stowarzyszenia w SDK w Sulechowie prowadzone są sekcje, kluby i koła zainteresowań. Instruktorzy prowadzą m.in. Pracownię Odkrywczo-Twórczą POTWÓR, Dziecięcy Klub Piosenki BLUSIK, Pracownię Plastyczną, Koło Teatralne, naukę gry na keyboardzie i śpiewu, Klub Gier Planszowych. W ramach działalności SDK w Sulechowie prowadzone jest także kino w zborze.

Zdjęcie 2 Sulechowski Dom Kultury im. F. Chopina w Sulechowie

Źródło: https://polska-org.pl/9027830_foto.html (dostęp: 19.03.2022 r.)

SDK w Sulechowie aktywnie pozyskuje fundusze zewnętrzne poprzez działania projektowe, m.in. w ramach programów Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu oraz Narodowego Centrum Kultury. SDK w Sulechowie był dwukrotnym beneficjentem programu Dom Kultury+ inicjatywy lokalne, a także beneficjentem programu Infrastruktura Domów Kultury oraz Konwersja Cyfrowa Domów Kultury.

Z roku na rok maleje liczba organizowanych imprez. W przeciągu 5 lat spadła pięciokrotnie, największy jednak spadek nastąpił w roku 2020 i miał związek z pandemią COVID-19. W sumie w imprezach uczestniczyło 5000 osób. Dla porównania w roku 2019 były to prawie 33 000. W ośrodkach kultury na terenie gminy funkcjonuje 15 grup artystycznych z 244 członkami, 24 koła, grupy i sekcje, w których w skład wchodzi 201 członków. Najwięcej, bo aż 16 z 24 kół, grup i sekcji wchodzi w zakres działalności Sulechowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku i przeznaczonych jest dla osób starszych. Wśród dzieci i młodzieży największym zainteresowaniem cieszą się sekcje plastyczno-techniczne oraz muzyczne. SDK w Sulechowie planuje wzbogacenie oferty m.in. o zajęcia: taneczne, fotograficzne, sportowo-rekreacyjne lub literackie.

OŚRODEK SPORTU I REKREACJI „SULECHOWIANKA” W SULECHOWIE

Głównym ośrodkiem kreowania przestrzeni sportowo-rekreacyjnej w gminie Sulechów jest Ośrodek Sportu i Rekreacji „Sulechowianka” w Sulechowie, który dysponuje większością obiektów sportowych, tj. basenem kąpielowym, stadionem miejskim, wiejskimi boiskami sportowymi w Bukowie, Łęgowie, Mozowie, Pomorsku i Kruszynie, a także przystanią turystyczną i portem na Odrze w Cigacicach.

Zdjęcie 3 Ośrodek Sportu i Rekreacji „Sulechowianka” w Sulechowie

Źródło: <http://www.osir.sulechow.pl/stadion-miejski/> (dostęp: 19.03.2022 r.)

W roku 2010 do użytku oddano kompleks sportowy, w którym można skorzystać z krytego basenu rekreacyjnego o pow. 162 m², basenu pływackiego sześciotorowego o pow. 312 m², brodzika dla dzieci o pow. 21 m², drugiego brodzika, jacuzzi i sauny.

IV.7 Dostępność społeczeństwa informacyjnego

W dobie cyfryzacji informacja i komunikacja stanowią fundamentalne znaczenie. Wiele spraw urzędowych i administracyjnych możliwych jest do załatwienia drogą elektroniczną w kontekście ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Zarówno cyfryzacja, jak i sfera informacyjno-komunikacyjna są ważnymi kwestiami życia społecznego.

Gmina Sulechów ma własną stronę internetową, działającą pod adresem: <https://www.sulechow.pl/>, prowadzi też Biuletyn Informacji Publicznej (BIP) pod adresem <https://bip.sulechow.pl/>. Na tych stronach internetowych publikowane są informacje oraz bieżące komunikaty dla mieszkańców, inwestorów, osób zainteresowanych. Obydwa adresy są zgodne z ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Dużym ułatwieniem w poszukiwaniu informacji jest przejrzystość stron, logiczny układ, a także ułatwienia w postaci kontrastu, zmiany wielkości czcionki, widocznego fokusu. W obszarze strony internetowej i cyfryzacji Urzędu wprowadzono szereg serwisów i aplikacji, które zostały scharakteryzowane poniżej.

Pod adresem <https://www.bip.sulechow.pl/bipkod/002> udostępniane są kalendarze posiedzeń sesji, akty prawne oraz nagrania wideo sesji Rady Miejskiej.

Urząd Miejski Sulechów zapewnia komunikację z klientami poprzez pocztę e-mail. Dodatkowo mieszkańcy gminy mogą korzystać z **Elektronicznej Skrzynki Podawczej (ESP)** na platformie ePUAP (adres: gmsulechow.peup.pl). ESP to dostępny publicznie środek komunikacji elektronicznej służący do przekazywania dokumentu elektronicznego do podmiotu publicznego przy wykorzystaniu powszechnie dostępnego systemu teleinformatycznego.

W gminie funkcjonuje również **System Informacji Przestrzennej (SIP)** (<https://sip.gison.pl/sulechow>). Dostęp do SIP w gminie Sulechów służy do pozyskiwania, przetwarzania i udostępniania danych zawierających informacje przestrzenne

oraz towarzyszące im informacje opisowe o obiektach wyróżnionych w części przestrzeni objętej działaniem systemu. Podstawowym elementem Systemu Informacji Przestrzennej jest baza danych zawierająca informacje (przestrzenne i opisowe) o obiektach świata rzeczywistego reprezentowanych w systemie. Główną cechą systemów SIP jest możliwość prezentacji kartograficznej zawartych w nich danych.

IV.8 Analiza SWOT obszaru społecznego

Tabela 13 Analiza SWOT obszaru społecznego

Sytuacja społeczna	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ dostęp do placówek oświatowych i kulturalnych, ➤ zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej, ➤ poprawiająca się sytuacja materialna rodzin, ➤ aktywna działalność instytucji sportowych, ➤ dostęp do podstawowej opieki medycznej, ➤ realizacja usług opiekuńczych, ➤ realizacja poradnictwa specjalistycznego, ➤ realizacja wielu projektów współfinansowanych ze środków zew. w zakresie pomocy społecznej, ➤ dodatnie saldo migracji. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zmniejszanie się liczby ludności w wieku produkcyjnym w gminie, ➤ postępujący proces starzenia się społeczeństwa, ➤ niewystarczająca liczba miejsc spędzania czasu dla dzieci i młodzieży, ➤ niska wykrywalność przestępstw przeciw mieniu, ➤ duża liczba przestępstw drogowych, ➤ wzrost liczby dokonanych przestępstw, ➤ nieświadomość młodzieży w zakresie szkodliwości substancji psychoaktywnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozbudowa infrastruktury społeczno-kulturalnej i zwiększenie oferty kulturalnej dla mieszkańców gminy, ➤ możliwość szybkiej i efektywnej reakcji na problemy społeczne, ➤ zwiększenie integracji społecznej mieszkańców, ➤ rozwój wolontariatu na rzecz osób starszych, schorowanych i z niepełnosprawnościami, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ postępujący proces starzenia się społeczeństwa, ➤ pogłębiająca się izolacja społeczna osób ubogich i wykluczonych, ➤ ujemne saldo migracji, wyjazd młodych osób z terenu gminy, ➤ łatwa dostępność do substancji psychoaktywnych na terenie gminy, ➤ zmniejszanie się liczby ludności w wieku produkcyjnym w gminie.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ wzrastająca liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w gminie, ➤ pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozbudowę infrastruktury społeczno-kulturalnej i zwiększenie oferty społeczno-kulturalnej dla mieszkańców gminy. 	
--	--

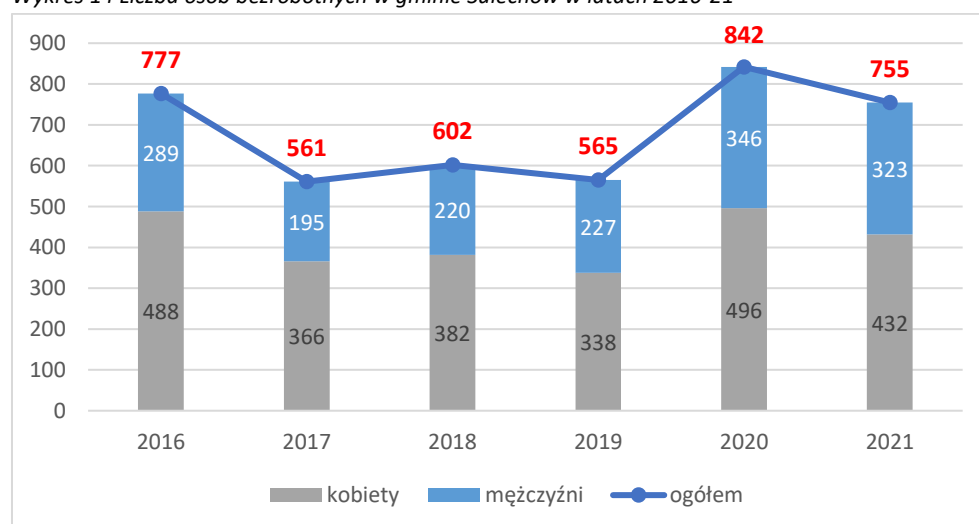
Źródło: opracowanie własne

V. Diagnoza stanu gospodarczego gminy Sulechów

V.1 Rynek pracy

Na koniec grudnia 2021 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sulechowie zarejestrowanych było 755 osób bezrobotnych, w tym 432 kobiety i 323 mężczyźni. Zjawisko pandemii COVID-19 spowodowało wzrost ogólnego poziomu bezrobocia w całym kraju, co również można zaobserwować w gminie Sulechów, gdzie w stosunku do 2019 r. przybyło 190 nowych bezrobotnych. Największy przyrost osób niepracujących przypadł na 2020 r. Sytuacja od tamtej pory nieco się unormowała, jednak dalej nie osiągnięto zadowalającego poziomu. W analizowanym okresie lat 2016-19 obserwuje się spadek bezrobocia w gminie, z kolei rok 2020 (czas pandemii) wpłynął znacząco na wzrost liczby osób pozostających bez zatrudnienia. Wraz z pojawianiem się kolejnych sygnałów dotyczących fal pandemii sytuacja na rynku pracy w gminie może ulegać wahaniom, a nawet pogorszeniu. Samorząd powinien monitorować sytuację przedsiębiorców i rynku pracy, a poprzez propagowanie rzetelnych informacji o pomocy z tzw. tarczy antykrzysowej i innych programów, może wspierać lokalną gospodarkę i przeciwdziałać wzrostowi poziomu bezrobocia w gminie.

Wykres 14 Liczba osób bezrobotnych w gminie Sulechów w latach 2016-21

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Dane z lat 2016-21 dotyczące bezrobocia w gminie Sulechów wskazują, iż większy odsetek osób pozostających bez zatrudnienia w gminie stanowią kobiety. Bezrobocie wśród kobiet ma zazwyczaj kilka przyczyn: brak chęci do pracy, sprawowanie opieki nad osobami zależnymi, niższe kwalifikacje i doświadczenie zawodowe oraz brak odpowiednich ofert pracy dla kobiet

na lokalnym rynku. W kontekście rozwoju gminy Sulechów należy zwrócić uwagę na dogłębniejsze zdiagnozowanie bezrobocia wśród kobiet w gminie, aby minimalizować wystąpienie zjawiska wykluczenia społecznego.

Ważną grupę wśród bezrobotnych stanowią również (oprócz kobiet) znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy osoby młode – do 30 roku życia, starsze – po 50 roku życia oraz długotrwale bezrobotne. Wśród osób pozostających bez pracy do 30 roku życia odnotowano spadek na przestrzeni lat 2016-19 o 73 osoby. Jednakże w 2020 r. przybyło 75 nowych bezrobotnych w tej grupie, co może wskazywać, że osoby młode kończące szkoły lub studia nie znalazły zatrudnienia w dobie kryzysu gospodarczego spowodowanego pandemią. W roku 2021 sytuacja wróciła do stanu sprzed pandemii.

Wśród osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia zauważa się podobną tendencję co w przypadku osób do 30 roku życia. Do roku 2019 także w tej grupie bezrobotnych odnotowano spadek liczby osób pozostających bez pracy, ale w 2020 r. przybyło 48 bezrobotnych w tej grupie wiekowej. Warto zwrócić uwagę na osoby starsze, które potrzebują wsparcia w zakresie doradztwa i szkoleń podnoszących lub zmieniających ich kwalifikacje. Seniorom trudniej jest znaleźć pracę, szczególnie w dobie cyfryzacji, kiedy wiele stanowisk pracy wymaga znajomości i umiejętności posługiwania się urządzeniami elektronicznymi.

Z kolei najliczniejszą grupę bezrobotnych w gminie Sulechów stanowią osoby długotrwale bezrobotne. W latach 2016-19 odnotowano spadek liczby długotrwale bezrobotnych o 163 osoby, jednak już w 2020 r. przybyły kolejne 103 osoby niepracujące, które zaliczane są do długotrwale bezrobotnych. Osoby te często mają nieodpowiednie lub zdezaktualizowane kwalifikacje zawodowe, mają trudności ze znalezieniem pracy, co przyczynia się do pogorszenia jakości ich życia, zniechęcenia, strachu, braku aktywności zawodowej, a co za tym idzie do wykluczenia społecznego. Często również zasilają tzw. „szarą strefę” albo przyjmują status bezrobotnego, w wyniku czego działania aktywizacyjne skierowane do osób długotrwale bezrobotnych są nieefektywne i bezskuteczne. Praca z tą grupą osób należy do najtrudniejszych, gdyż często dobrowolnie nie chcą one pracować. Odpowiednie wsparcie i doradztwo w zakresie ukazywania korzyści wynikających z zatrudnienia powinny płynąć z różnych instytucji i organizacji, nie tylko z Powiatowego Urzędu Pracy.

Tabela 14 Liczba bezrobotnych z grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2016 -21

Rok	Bezrobotni		Bezrobotni do 30 roku życia	Bezrobotni powyżej 50 roku życia	Długotrwale bezrobotni
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Ogółem	Ogółem
2016	777	488	239	211	401
2017	561	366	167	157	279
2018	602	382	181	163	255
2019	565	338	166	135	238
2020	842	496	241	183	341
2021	755	432	166	188	421

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Analizując sytuację na rynku pracy w powiecie zielonogórskim i zapotrzebowanie na kadre pracowniczą w regionie, zwrócono uwagę na wyniki kolejnej edycji „Barometru zawodów 2021”, w którym pokazane jest prognozowane zapotrzebowanie na zawody na lokalnych rynkach pracy województwa lubuskiego, w tym na terenie powiatu zielonogórskiego. Według wyników badań deficyt dotknął wielu branż. Najbardziej poszukiwani w powiecie zielonogórskim byli: analitycy, testerzy i operatorzy systemów teleinformatycznych, blacharze i lakiernicy samochodowi, elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy, fryzjerzy, inżynierowie budownictwa, inżynierowie elektrycy i energetycy, inżynierowie mechanicy, kierowcy autobusów, kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, kierownicy budowy, krawcy i pracownicy produkcji odzieży, listonosze i kurierzy, logopedzi i audiofonolodzy, maszyniści, mechanicy pojazdów samochodowych, monterzy instalacji budowlanych, murarze i tynkarze, piekarze, pielęgniarce i położne, pracownicy obsługi ruchu szynowego, pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie, pracownicy służb mundurowych, ratownicy medyczni, samodzielni księgowi, spawacze oraz ślusarze. Z kolei w zawodach nadwyżkowych znaleźli się betoniarze i zbrojarze, pracownicy socjalni, robotnicy budowlani, specjaliści administracji publicznej, sprzętaczki i pokojowe. Uwzględniając powyższe dane, warto planować realizację działań i projektów na rzecz osób bezrobotnych w kontekście zapotrzebowania lokalnego rynku pracy.

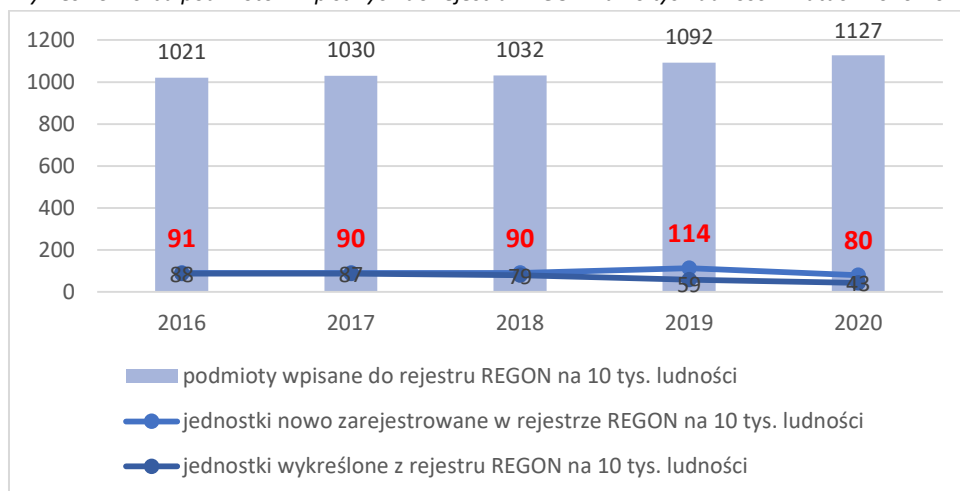
Z uwagi na atak zbrojny na Ukrainę i falę uchodźców z tego kraju, którzy znaleźli się w Polsce, sytuacja na lokalnym rynku pracy w najbliższym czasie może znacząco się zmienić. Z jednej strony należy spodziewać się zwiększenia liczby osób bezrobotnych w gminie, z drugiej silnego zasilenia rynku nowymi osobami do pracy. Zbyt wcześniej jest, by mówić o konsekwencjach nagłego przyrostu stanu ludności także w gminie Sulechów.

V.2 Przedsiębiorczość

Gmina Sulechów charakteryzuje się wzrastającym wskaźnikiem przedsiębiorczości, który został wyrażony jako liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. W roku 2020 wynosił on 187 i od 2016 r. wielkość ta nieustannie wzrasta.

W 2020 r. w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w gminie Sulechów zarejestrowanych było 1127 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 795 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 80 nowych podmiotów, a 43 działalności zostały wyrejestrowane. W roku 2020 w wyniku pandemii COVID-19 odnotowano najmniej nowo powstających podmiotów, zauważono jednocześnie jedną z najmniejszych liczb działalności wykreślonych z rejestru REGON w latach 2016-20.

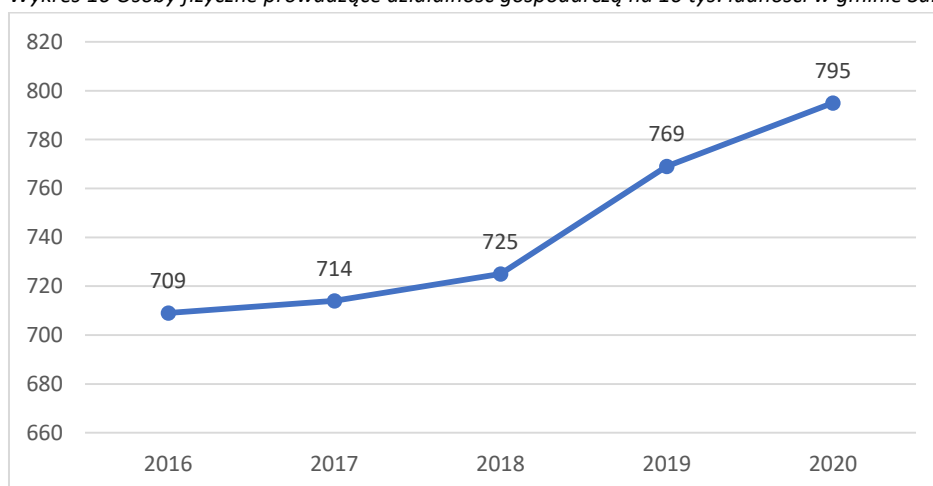
Wykres 15 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach 2016-20

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Liczba podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne na terenie gminy Sulechów od 2016 r. stale rośnie. W analizowanym okresie w rejestrze REGON na 10 tys. ludności odnotowano wzrost liczby tych podmiotów o 86, co potwierdza dogodne warunki do prowadzenia własnych działalności i potencjał rozwojowy gminy.

Wykres 16 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności w gminie Sulechów w latach 2016-20

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Według danych z GUS 3,1% podmiotów gospodarczych w gminie Sulechów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 24,7% podmiotów, a 72,2% podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

W 2020 r. w gminie funkcjonowały 2992 podmioty gospodarki narodowej, z tego 110 należało do sektora publicznego. W sektorze prywatnym funkcjonowało 207 spółek handlowych, 87 należących do sektora stowarzyszeń i organizacji społecznych, 6 fundacji i 9 spółdzielni, 28 spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego oraz 2109 prowadzonych przez osoby fizyczne. Sektor publiczny składał się z 4 spółek handlowych oraz 27 państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego.

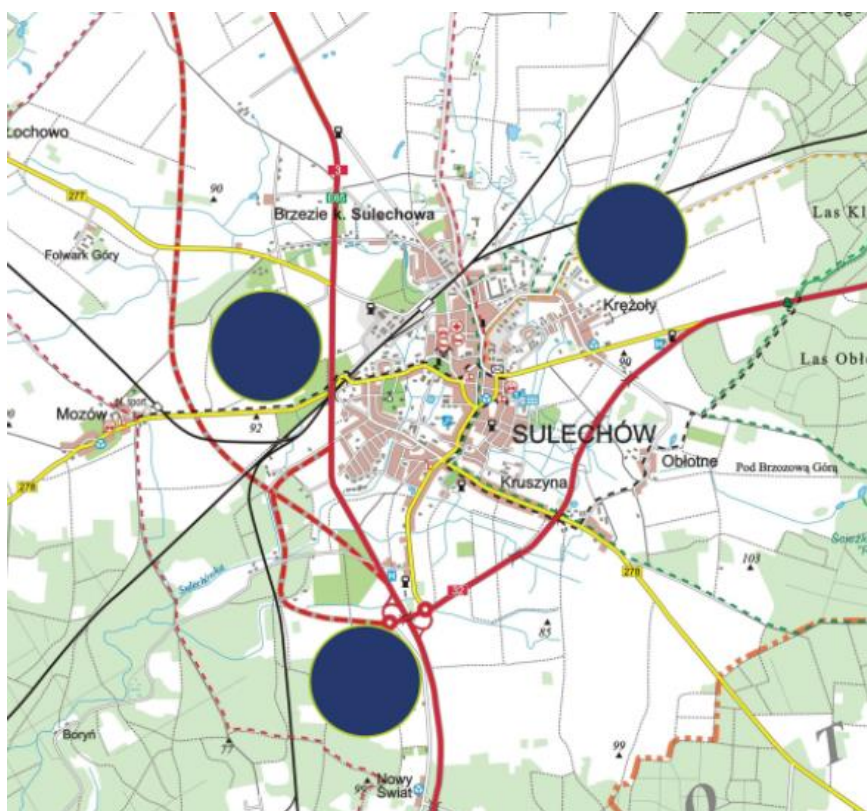
W podziale według klas wielkości zdecydowaną większość stanowiły małe firmy zatrudniające do 9 osób. W 2020 r., w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym, współczynnik wyniósł wartość 1807,6, przy czym, biorąc pod uwagę wszystkie podmioty, był on na poziomie 1870,1. Współczynnik dla firm w przedziale 10-49 wyniósł 48,1, w przedziale 50-249 było to 13,1. Najmniej jest dużych firm zatrudniających powyżej 250 osób, dla których wartość współczynnika wyniosła 1,3.

W strukturze gospodarstw rolnych, których na terenie gminy jest 898, dominują rolne gospodarstwa o małych areałach:

- 355 gospodarstw na powierzchni 1 do 2 ha;
- 263 gospodarstwa na powierzchni 2 do 5 ha;
- 73 gospodarstwa na powierzchni 5 do 10 ha;
- 60 gospodarstw na powierzchni 10 do 15 ha;
- 147 gospodarstw na powierzchni powyżej 15 ha.

Rozwój przedsiębiorczości gminy Sulechów związany jest również z wyznaczonymi specjalnie strefami inwestycyjnymi. Gmina dysponuje trzema strategicznymi strefami pod inwestycje, tj. Nowy Świat, Brzezie k. Sulechowa, Krężoły, uzupełnione przez mniejsze tereny. Wszystkie obszary inwestycyjne objęte zostały miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, umożliwiającymi budowę obiektów wysokiego składowania.

Mapa 2 Tereny inwestycyjne w gminie Sulechów

Źródło: oficjalna strona internetowa Urzędu Miejskiego Sulechów, <https://www.sulechow.pl/krezoly.html> (dostęp: 25.04.2022 r.)

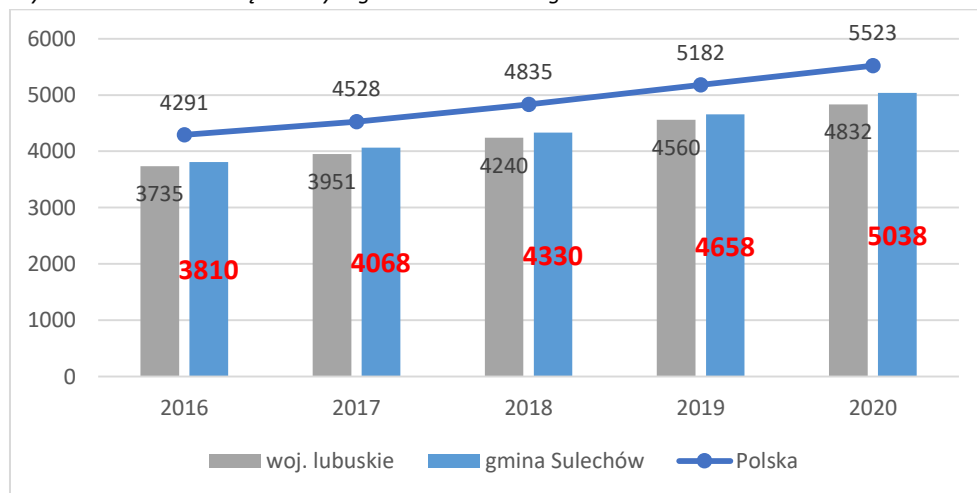
Gmina Sulechów należy również do stowarzyszenia „Lubuskie Trójmiasto”, które tworzy osiem gmin z województwa lubuskiego, tj. Czerwieńsk, Nowa Sól, Nowogród Bobrzański, Otyń, Sulechów, Świdnica, Zabór oraz Zielona Góra. Miastami założycielskimi stowarzyszenia były Zielona Góra, Nowa Sól i Sulechów. Porozumienie o współpracy między trzema miastami podpisane zostało 7 kwietnia 2004 r. Punktem zwrotnym w kilkunastoletniej historii „Lubuskiego Trójmiasta” był rok 2020. Wówczas prezydenci Nowej Soli i Zielonej Góry oraz burmistrz Sulechowa podjęli decyzję o tzw. „nowym otwarciu”, czyli reaktywacji stowarzyszenia. Wybrano nowy zarząd, przed którym nakreślono ambitny cel, mianowicie rozszerzenie „Lubuskiego Trójmiasta” o kolejnych partnerów, wspólnie z którymi można by jeszcze skuteczniej sięgać po pieniądze z UE. Obok miast założycielskich Zielonej Góry, Nowej Soli oraz Sulechowa chęć przystąpienia do „Lubuskiego Trójmiasta” wyrazili władarze samorządów: Czerwieńsk, Nowogród Bobrzański, Otyń, Świdnica i Zabór. Po oficjalnym przystąpieniu do stowarzyszenia „Lubuskie Trójmiasto”, wszystkie gminy utworzyły Zielonogórsko–Nowosolski Obszar Funkcjonalny (ZNOF), na którym z powodzeniem można realizować inwestycje z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej w nowej perspektywie finansowej 2021 – 2027. ZNOF to prawdziwy gigant, który swoim zasięgiem obejmuje ponad 1300 km². Co istotne, na tym obszarze mieszka ponad 240 tys. Lubuszan, zlokalizowanych jest kilkaset placówek oświatowych i trzy duże szpitale. To także setki kilometrów dróg gminnych i powiatowych. Cele zaplanowane do realizacji przez „Lubuskie Trójmiasto” przedstawiają się następująco:

- budowa szybkiej kolei trójmiejskiej relacji Sulechów – Zielona Góra – Nowa Sól wraz z centrami przesiadkowymi,
- budowa zachodniej obwodnicy Zielonej Góry, omijającej miejscowości Przylep, Płoty i Czerwieńsk, prowadzącej przez most w Pomorsku i łączącej się docelowo z planowanym węzłem S3 Sulechów Północ,
- budowa drugiego etapu obwodnicy południowej Zielonej Góry prowadzącej do węzła S3 w Niedoradzu,
- budowa ciągu komunikacyjnego południowej części Zielonogórsko–Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego,
- budowa sieci spójnych ścieżek rowerowych łączących miejscowości obszaru funkcjonalnego,
- wdrażanie rozwiązań usprawniających żeglugę na Odrze,
- realizacja projektów oświatowych przyczyniających się do zwiększenia konkurencyjności ofert edukacyjnych placówek oświatowych,
- realizacja projektów generujących pogłębioną, niekonkurencyjną specjalizację placówek służby zdrowia,
- realizacja projektów związanych z uzbrojeniem terenów inwestycyjnych,
- realizacja projektów turystycznych i inwestycji infrastrukturalnych z zakresu turystyki,
- realizacja zadań z zakresu ochrony środowiska oraz wsparcia i rozwoju kapitału przyrodniczego (rewitalizacja terenów zielonych).

Wiele z zaplanowanych działań zostało wykonanych lub jest w trakcie realizacji. Niewątpliwie planowane działania inwestycyjne w obszarze gospodarczym i społecznym przyczynią się do rozwoju województwa lubuskiego i podniesienia konkurencyjności względem innych regionów Polski.

Poziom przedsiębiorczości w gminie Sulechów od wielu lat wykazuje tendencję rosnącą. Odnotowuje się również wzrost konkurencyjności regionalnej i wyższy poziom średniego wynagrodzenia otrzymywanego za pracę. Wzrost wynagrodzeń wynika również z wyższego poziomu ogólnopolskiego minimalnego wynagrodzenia brutto. Z danych GUS wynika, że w 2020 r. odnotowano średnie wynagrodzenie brutto w gminie na poziomie 5038 zł, co odpowiadało 91,2% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Należy zauważyć, że od roku 2016 wzrosła wartość otrzymywanego średniego wynagrodzenia brutto w gminie o 1228 zł / mies.

Wykres 17 Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Sulechów w latach 2016-20

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Istotne dla dalszego rozwoju gospodarczego gminy Sulechów jest zwracanie uwagi na gospodarcze i naturalne potencjały gminy po to, by dysponować adekwatnymi przesłankami do założenia i prowadzenia działalności gospodarczej przez mieszkańców, a także celem zachęcenia zewnętrznych inwestorów oferujących nowe miejsca pracy. Organem, który oferuje swoją pomoc w zakładaniu działalności gospodarczej i rozwijaniu przedsiębiorczości mieszkańców, a także uczestniczy w aktywizacji do podejmowania pracy zawodowej powinien być przede wszystkim samorząd lokalny, jako przedstawiciel administracji samorządowej. Warto zwrócić uwagę na warunki, w jakich mieszkańcy mogą prowadzić działalność gospodarczą i na to, co pomaga kształtować ich postawy przedsiębiorcze, aby móc zapewnić im ciągłość prowadzonej przez siebie działalności.

ZINTEGROWANY SYSTEM KWALIFIKACJI

Ogromny wpływ na rozwój przedsiębiorczości w gminie ma system edukacji lokalnej. Nauczanie stanowi kluczowy obszar rozwoju potencjału gminy, dlatego niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do rozwijania systemu edukacji, w szczególności poprzez rozwój kwalifikacji rynkowych, które są najbardziej potrzebne na lokalnym rynku pracy.

Tworzenie partnerstw instytucji zaangażowanych w rozwój rynku pracy z pracodawcami oraz zaoferowanie całozyciowego poradnictwa zawodowego sprzyjać mogą zmniejszeniu luki kompetencyjnej na lokalnym rynku pracy, przyczyniając się do rozwoju gminy, stąd ważne jest podjęcie działań rozwojowych poprzez wykorzystanie istniejących narzędzi łączących edukację z rynkiem pracy.

Istotne znaczenie dla realizacji tych zamierzeń ma włączenie w ramy systemu szkolnictwa oraz kształcenia ustawicznego m.in. takich rozwiązań, jakie oferuje **Zintegrowany System Kwalifikacji** (ZSK). Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji porządkuje system umiejętności w Polsce oraz stwarza podmiotom rynkowym możliwość elastycznego reagowania na zmieniające się zapotrzebowanie na kwalifikacje w gospodarce. Przygotowanie zawodowe jest odpowiedzią na potrzeby rynku i określa wymogi w obszarze wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych potrzebnych do pracy na danym stanowisku, w kontekście specyfiki lokalnego rynku pracy.

Rozwój szkolnictwa na obszarze gminy Sulechów już od najmłodszych lat powinien wynikać z potrzeb lokalnych pracodawców i lokalnego rynku zatrudnienia, co wpłynie na zmniejszenie liczby osób wykluczonych społecznie. Podczas doradztwa zawodowego realizowanego w szkołach podstawowych powinno położyć się większy nacisk na zapotrzebowanie rynku pracy, gdyż samo zdobycie wykształcenia nie gwarantuje znalezienia zatrudnienia.

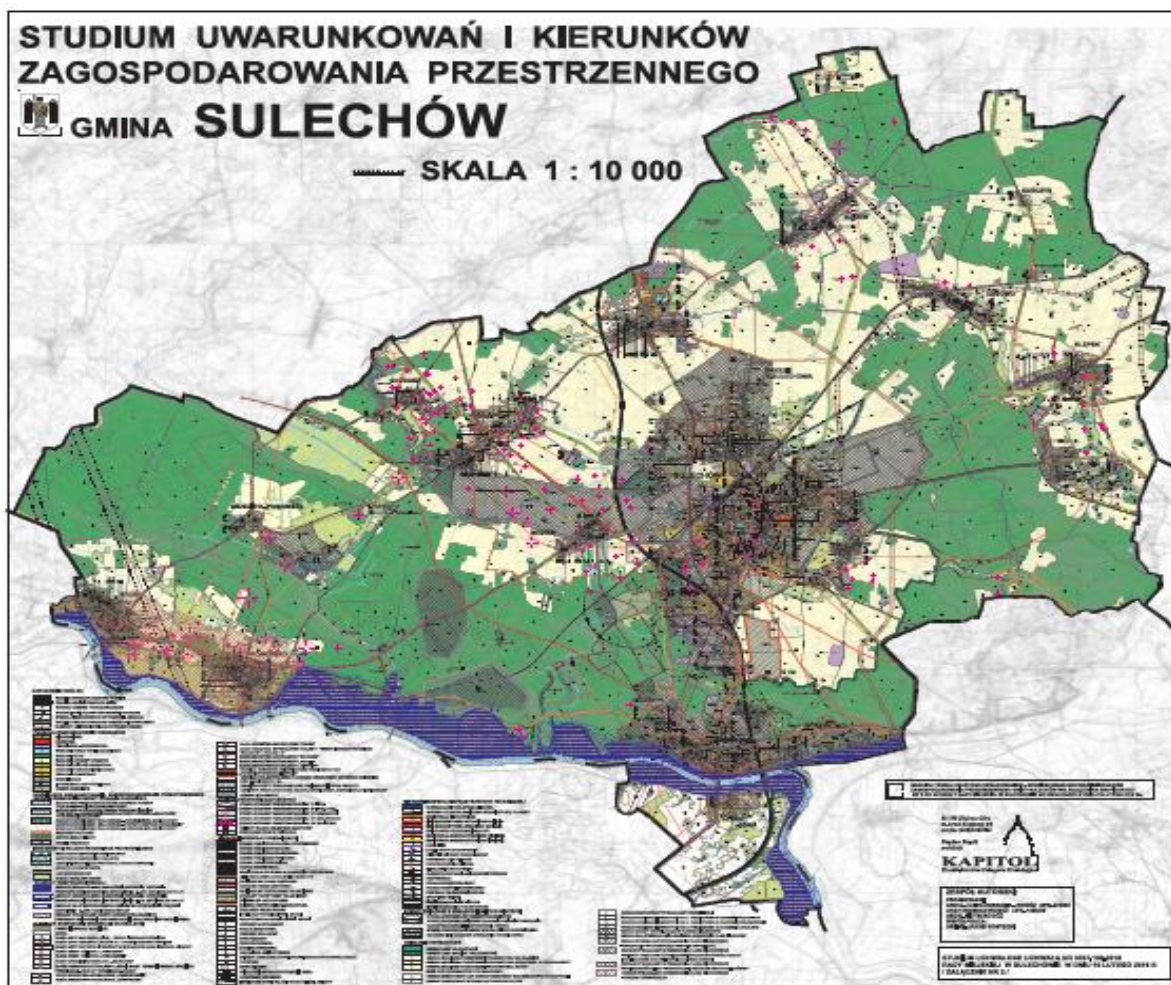
Zintegrowany System Kwalifikacji wspiera podejmowanie działań w zakresie przywracania osób wykluczonych na rynku pracy, poprzez zaoferowanie możliwości zdobycia kwalifikacji rynkowych potrzebnych przez lokalnych pracodawców. Promuje również działania mające na celu upowszechnianie idei uczenia się przez całe życie i wspieranie doradców zawodowych w świadczonej pracy, przyczyniając się do rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

V.3 Ład przestrzenny

Od lutego 2016 r. na terenie gminy Sulechów obowiązuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sulechów, które przyjęto Uchwałą Nr XXIX/247/2021 w dniu 29 września 2021 r.

Mapa 3 Obszary objęte planowaniem przestrzennym w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w 2016 r.

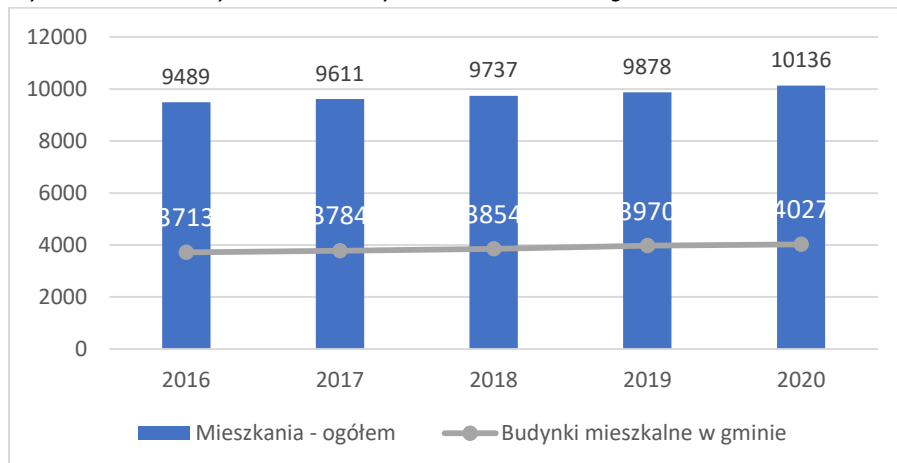
Źródło: dane z Urzędu Miejskiego Sulechów

Na terenie miasta i gminy Sulechów obowiązuje 76 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmują swym zasięgiem 3423,48 ha, co stanowi ok. 14% powierzchni gminy. Obowiązujące plany, zgodnie z opracowaną oceną aktualności z 2015 r., wymagają nowelizacji ze względu na obowiązujące przepisy. Fakt ten jednak nie powoduje nieważności tych dokumentów, a sama ich aktualizacja powinna być sukcesywnie dokonywana.

V.4 Gospodarka mieszkaniowa

Zasoby mieszkaniowe to ogół mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się obiektów zbiorowego zamieszkania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej), pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków). Na terenie gminy Sulechów, według dostępnych danych GUS, w 2020 r., znajdowało się 4027 budynków mieszkalnych i 10 136 nieruchomości (mieszkań). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wynosiła 28,6 m², a przeciętna powierzchnia mieszkania – 75 m².

Wykres 18 Liczba budynków mieszkalnych i liczba mieszkań w gminie Sulechów w latach 2016-20

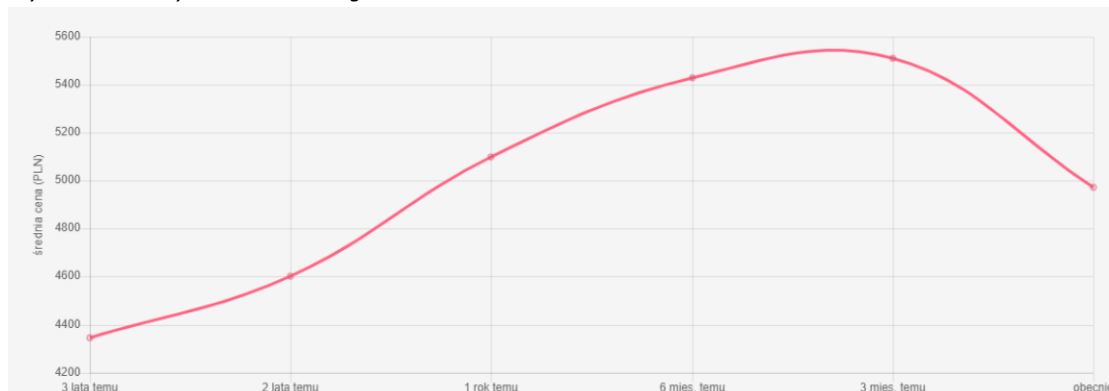

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

System mieszkalnictwa w samym Sulechowie bardzo się rozwija. Gmina staje się bardzo atrakcyjnym miejscem do zamieszkania. Szczególnym zainteresowaniem cieszą się tereny wiejskie, jak np. Brzezie k. Sulechowa. Stan użytkowy wielu budynków poprawia się dzięki licznym remontom, termomodernizacjom i nowoczesnym technologiom np. w zakresie ocieplania całych osiedli. W 2021 r. gmina podjęła działania w celu zwiększenia mieszkalnictwa komunalnego. Zakupiła 12 mieszkań, a także tereny po byłym tartaku, na którym mają powstać nowe lokale. W roku 2022 gmina powołała spółkę Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej (SIM), która również będzie inwestować w rozwój mieszkalnictwa.

Analizując stan gospodarki mieszkaniowej w gminie Sulechów, zwrócono uwagę na ceny lokali. Wraz ze wzrastającą liczbą nowych inwestycji mieszkalnych rośnie również koszt zakupu nieruchomości. Obecnie, jak podaje portal ceny.szybko.pl, średnia cena za metr kwadratowy mieszkania w gminie Sulechów wynosi 4973 zł. W ciągu ostatnich 12 miesięcy zaobserwowano spadek cen mieszkań o 2%. Wartość mieszkania w gminie wynosi 277 232 zł za mieszkanie o przeciętnej powierzchni użytkowej 56 m². Poniższy wykres przedstawia zmiany cen mieszkań w gminie w ostatnich 3 latach. Można zauważyć, że na przestrzeni lat 2020-21 ceny mieszkań w gminie Sulechów drastycznie wzrosły.

Wykres 19 Zmiany cen mieszkań w gminie Sulechów 2019-22

Źródło: Strona internetowa [szybko.pl](https://ceny.szybko.pl), <https://ceny.szybko.pl/lubuskie-ceny-mieszkan.html> (dostęp: 13.03.2022 r.)

Zasoby mieszkaniowe, jakie dostępne są w gminie, stanowią istotną kwestię dla młodych osób, które zakładają rodziny lub chcą się usamodzielnąć. Ceny mieszkań w gminie są dość wysokie, co utrudnia osiedlenie się osobom wiążącym swoją przyszłość z Sulechowem i okolicami. Zadaniem samorządu jest zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie dostępności mieszkań komunalnych lub socjalnych dla osób najbardziej potrzebujących. W zasobach gminnych w 2021 r. znajdowało się 520 lokali mieszkalnych, w tym 114 w najmie socjalnym.

Tabela 15 Struktura zasobów mieszkaniowych w gminie Sulechów

Rodzaj własności	Liczba budynków	Liczba lokali mieszkalnych, w tym lokali socjalnych	Lokale użytkowe		Garáže		Budynki gospodarcze	
			Liczba	Powierzchnia [m ²]	Liczba	Powierzchnia [m ²]	Liczba	Powierzchnia [m ²]
Współwłasność gminy	137	302/14	8	644,43	-	-	-	-
Własność gminy	50	216/100	19	3118,61	29	492,10	65	2406,23
Ogółem	187	520/114	27	3763,04	29	492,10	65	2406,23

Źródło: Raport o stanie Gminy Sulechów za 2021 rok, s. 31.

Według stanu z 2021 r. złożono 63 wnioski o najem lokalu mieszkalnego. Z danych wynika, że liczba dostępnych lokali socjalnych i komunalnych nie jest wystarczająca ze względu na bardzo duże zapotrzebowanie na mieszkania komunalne z zasobów gminy. Z uwagi na wyroki eksmisyjne istniało zapotrzebowanie na 34 lokale socjalne.

W 2021 r. rozpoczęto prace budowlane polegające na wykonaniu termomodernizacji dwóch budynków mieszkalnych położonych w Sulechowie. Ze względu na panującą sytuację epidemiologiczną termin realizacji robót został przesunięty do 30 maja 2022 r. Łącznie na przestrzeni lat 2018-20 wykonano termomodernizację 6 budynków mieszkalnych. Dzięki uzyskaniu przez gminę Sulechów wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020, Osi Priorytetowej 3 - Gospodarka niskoemisyjna, Działanie 3.2 – Efektywność energetyczna, Poddziałanie 3.2.5 Efektywność energetyczna – wymiana źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych, w 2021 r. wymieniono 33 instalacje etażowe gazowego centralnego ogrzewania.

V.5 Mienie komunalne

W zasobach mienia komunalnego gminy Sulechów znajdują się lokale mieszkalne (scharakteryzowane w pkt. III.6 Gospodarka mieszkaniowa), nieruchomości niemieszkalne oraz obiekty użyteczności publicznej. W roku 2020 gmina była właścicielem: 518 lokali mieszkaniowych, 19 lokali użytkowych, 29 garaży oraz 65 budynków gospodarczych.

Zarządzany przez Zakład Gospodarowania Mieniem Komunalnym w Sulechowie komunalny zasób lokalowy gminy Sulechów od stanu na dzień 31.12.2019 r. do 31.12.2020 r. zmniejszył się ogółem o:

- 1 budynek użytkowy będący w 100% własnością gminy oraz o udział w 4 budynkach mieszkalnych stanowiących współwłasność gminy,
- 10 lokali mieszkalnych o powierzchni 431,82 m²,
- 2 lokale użytkowe o powierzchni 126,07 m²,
- 14 budynków gospodarczych o powierzchni 132,98 m².

W zasobach gminy Sulechów w 2020 r. znajdowało się 85,6 ha uzbrojonych gruntów pod zabudowę mieszkaniową, w tym 1,2 ha pod domy wielorodzinne i 84 ha pod jednorodzinne, 2 ha zostały odsprzedane inwestorom. Robotom remontowym poddano 121 mieszkań.

Analizując sytuację mienia komunalnego i stanu mieszkalnictwa na terenie gminy Sulechów w kontekście napływu ludności ukraińskiej, należy spodziewać się w najbliższym czasie dużego problemu związanego z dostępnością mieszkań. Już teraz odnotowuje się wzmożony popyt na mieszkania do wynajęcia, a w niektórych miastach Polski zauważalny jest ich brak. W kontekście rozwoju gminy zagadnienie dostępności mieszkań i budownictwa komunalnego będzie stanowić priorytetowe wyzwanie dla wielu samorządów. Aby zatrzymać nagły przyrost ludności ukraińskiej, polityka rozwoju gminy powinna zmierzać do zaspokojenia ich podstawowych potrzeb bytowych, w tym mieszkaniowych, zarobkowych oraz odpowiedni dostęp do edukacji, opieki medycznej i społecznej.

V.6 Infrastruktura drogowa

Na terenie gminy Sulechów funkcjonuje rozwinięta sieć dróg komunikacyjnych, w tym wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Drogi wojewódzkie przebiegające przez gminę Sulechów to:

- droga wojewódzka nr 277, trasa: Skąpe — Sulechów,
- droga wojewódzka nr 278, trasa: Szklarka Radnicka — Nietkowice — Sulechów — Sława — Wschowa,
- droga wojewódzka nr 280, trasa: Zielona Góra — Czerwieńsk — Brody,
- droga wojewódzka nr 281, trasa: Zielona Góra — Wysokie — Pomorsko,
- droga wojewódzka nr 304, trasa: Okunin — Kłępsk - Nowe Kramsko — Babimost — Kosieczyn.

Drogi powiatowe przebiegające przez teren gminy Sulechów liczą 86,295 km, w tym drogi miejskie 7,530 km. Szczegółowy wykaz dróg powiatowych w gminie Sulechów przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 16 Wykaz dróg powiatowych w gminie Sulechów

Numer drogi	Trasa
droga powiatowa 1174F	Mozów — Szabliska — Brzezcie — Bródki
droga powiatowa 1187F	Sulechów — Zawada
droga powiatowa 1195F	Kolesin — Karczyn
droga powiatowa 1198F	Rakowiec — Górki Małe — Cigacice — Trzebiechów
droga powiatowa 1201F	Sulechów — Buków — Smardzewo — Jeziory — Raków
droga powiatowa 1202F	Buków — Łęgowo — Kłępsk
droga powiatowa 1203F	Smardzewo — Karczyn — Łęgowo — Krężoły

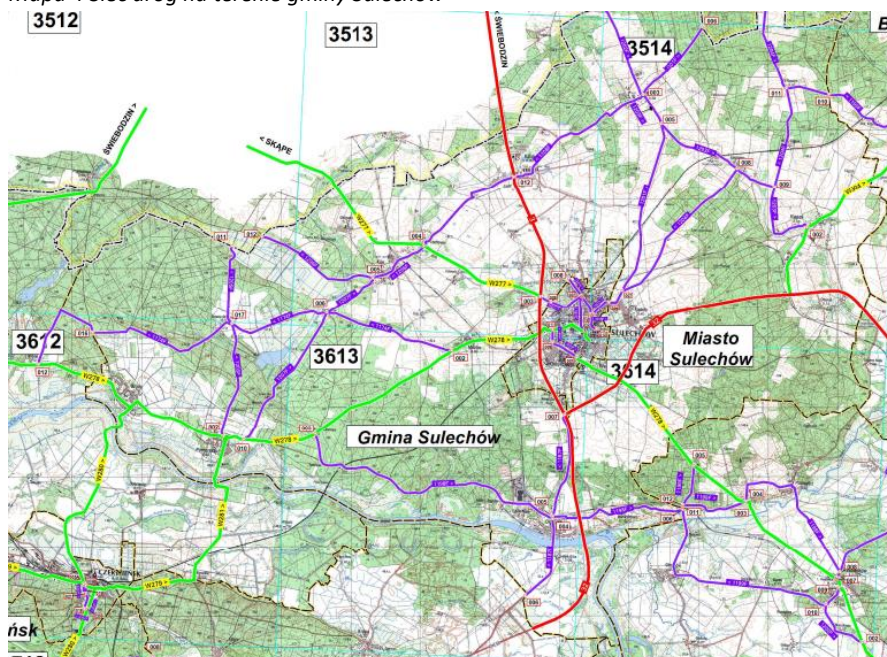
droga powiatowa 1204F	Pomorsko — Brzezie — Pałk — Niekarzyn — Kępsko
droga powiatowa 1205F	Łochowo — Kije — Gradowo — Przetocznicza
droga powiatowa 1206F	Pomorsko — Kije
droga powiatowa 1207F	Buków — Kalsk — Łochowo
droga powiatowa 1208F	od drogi wojewódzkiej nr 277 do ul. Żwirki i Wigury

Źródło: Strona internetowa BIP Gminy Sulechów, <https://www.bip.sulechow.pl/bipkod/009/003> (dostęp: 16.08.2021 r.)

Całkowita długość publicznych dróg gminnych w gminie Sulechów wynosi natomiast 122,038 km. Obecny stan dróg gminnych jest zadowalający. Drogi wykonane są w przeważającej mierze z nawierzchni gruntowych i utwardzanych – kostki brukowej i asfaltu. Dużym atutem gminy Sulechów jest jej położenie przy drodze ekspresowej S3, która umożliwia szybką komunikację z Zieloną Górą oraz Gorzowem Wlkp. Obecność S3 stwarza możliwości rozwojowe pod względem komunikacyjnym. Obecnie planowane jest również wybudowanie zjazdu z S3 Sulechów Północ. Rozwój infrastruktury drogowej zmierza w kierunku wykonania również nowych dróg (np. w kierunku Wschowy) czy budowy mostów (np. w Pomorsku). Planowane są również nowe inwestycje drogowe w miejscowościach Krężoły i Kalsk.

W ramach pozyskanych już środków finansowych oraz we współpracy z powiatem, województwem i firmami prywatnymi udało się dokonać milionowych inwestycji w infrastrukturę komunikacyjną. Dodatkowo modernizowane są lub budowane nowe chodniki i oświetlenie uliczne. Wszystkie podejmowane działania mają na celu stwarzanie odpowiednich warunków do rozwoju gospodarczego, jak również poprawiać bezpieczeństwo mieszkańców.

Mapa 4 Sieć dróg na terenie gminy Sulechów

Źródło: Strona internetowa BIP Powiatowego Zielonogórskiego Zarządu Dróg w Górzyszkowie, http://www.bip.pzzd.zgo.pl/pdf/Zielona_Gora_model_sieci_2015_weryf.pdf (dostęp: 16.08.2021 r.)

Gmina Sulechów systematycznie (w miarę możliwości finansowych) poprawia stan nawierzchni dróg gminnych, modernizuje je i remontuje. Dzięki temu poprawia się estetyka gminy, jak również bezpieczeństwo jej mieszkańców. W latach 2018-21 wyremontowano i zmodernizowano wiele odcinków gminnych dróg, zrealizowano także wiele projektów infrastrukturalnych w postaci budowy ścieżek rowerowych, chodników oraz wymiany oświetlenia gminnego. Do najważniejszych działań w tym zakresie zalicza się:

1. Przebudowę i remont ulicy Wojska Polskiego w Sulechowie.
2. Budowę drogi od ulicy Wojska Polskiego do osiedla Bema w Sulechowie.
3. Budowę chodnika przy ulicy Południowej w Sulechowie.
4. Przebudowę ulicy Koszarowej w Sulechowie.
5. Przebudowę drogi nr 005513F w miejscowości Kije.
6. Budowę chodnika przy ulicy Gdańskiej w Krężołach.
7. Budowę chodnika przy ulicy Ptasiej w Kruszynie.
8. Remont drogi w miejscowości Kalsk.
9. Budowę dróg przy ulicach Skowronkowej i Łabędziej w Kruszynie.
10. Budowę drogi przy ulicy Sportowej w Sulechowie.
11. Budowę ścieżki rowerowej od miejscowości Nowy Świat do miejscowości Kalsk.
12. Przebudowę dróg przy ulicach Kwiatowej, Nowej, Krańcowej w Sulechowie.
13. Przebudowę dróg przy ulicach Krzywej, Łochowskiej oraz w miejscowości Górzynko.

Gmina ma również dostęp do szlaku wodnego poprzez port w Cigacicach. Stanowi on potencjał komunikacji wodnej, który będzie się rozwijał w najbliższych latach dzięki realizacji planowanych inwestycji.

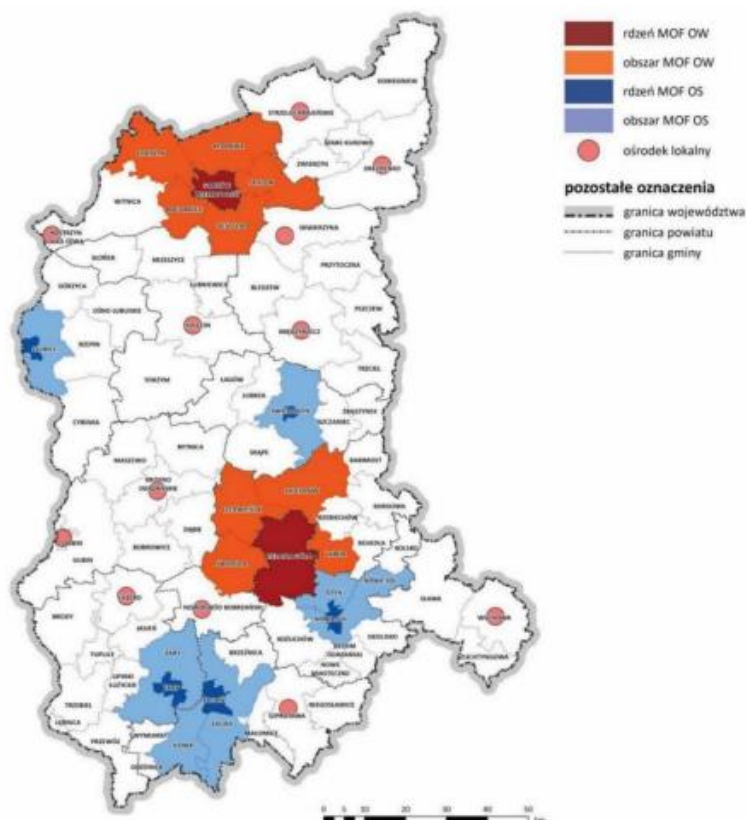
Gmina nie utrzymuje własnych linii autobusowych. Komunikacja autobusowa obsługiwana jest przez PKS Zielona Góra i firmę DA-MI, która dysponuje taborem 20 autobusów o różnym standardzie, obsługuje zarówno regularne przewozy osób na liniach komunikacyjnych z Zielonej Góry do Sulechowa, Babimostu, jak i przewozy turystyczne – w kraju i za granicą. Komunikacja zbiorowa w Sulechowie obsługiwana jest przez linie kolejowe PKP. Przez stację kolejową w Sulechowie poprowadzone są cztery linie kolejowe. Stacja węzłowa Sulechów zlokalizowana jest na 26,38 km linii kolejowej nr 358 Zbąszynek – Gubin. Linia nr 357 do stacji Luboń k. Poznania jest częściowo nieczynna, pozbawiona połączenia z torami stacyjnymi. Ruch pociągów do 35,33 kilometra w Powodowie jest zawieszony. Linia nr 384 do Świebodzina nie funkcjonuje. Na stacji kończy się linia nr 379, nazwana obecnie linią Cigacice – Sulechów. Stacja kolejowa Sulechów jest w złym stanie. Na dworcu funkcjonuje otwarta poczekalnia, reszta dworca zaadaptowana została do innych celów. Część dworca służy jako składowisko odpadów. Wiosną 2015 r. spłonęła zabytkowa rampa towarowa na stacji, przez co połowa budynku nie nadaje się do użytku. W ostatnich latach mieściła się tam hurtownia budowlana, która teraz zajęła ocalałą część budynku. Sulechowska lokomotywownia jest mocno zniszczona. Jedno z trzech stanowisk jest zajmowane przez malutką lokomotywę spalinową

Ls60-36. Stacja miała działającą obrotnicę, lecz napęd elektryczny był spalony (stan na 2014 r.)².

W roku 2021 powstał *Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego na lata 2021-2027 dla miasta Zielona Góra i gmin ościennych, które zawarły z miastem porozumienie w sprawie wspólnej organizacji transportu publicznego*. Dokument ten zakłada zapewnienie funkcjonowania transportu zbiorowego według zasad zrównoważonego rozwoju, czego głównym przejawem w miastach jest udział transportu publicznego w przewozach na poziomie 25-50%. Głównym zadaniem planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego (planu transportowego) jest zaplanowanie przewozów o charakterze użyteczności publicznej, realizowanych na obszarze Miasta Zielona Góra i gmin ościennych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, które wynikają z istotnego znaczenia mobilności dla rozwoju społeczno-gospodarczego i negatywnych następstw niekontrolowanego rozwoju motoryzacji indywidualnej.

Zielona Góra wraz z gminami: Sulechów, Czerwieńsk, Świdnica i Zabór tworzą Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Wojewódzkiego Zielona Góra.

Mapa 5 Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Wojewódzkiego Zielona Góra

Źródło: *Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego na lata 2021-2027 dla miasta Zielona Góra i gmin ościennych, które zawarły z miastem porozumienie w sprawie wspólnej organizacji transportu publicznego*, s. 39.

² <https://www.bazakolejowa.pl/index.php?dzial=stacje&id=189>

„Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry (Strategia ZIT MOF ZG)”, przyjęta przez Zarząd Województwa Lubuskiego, określa cel główny jako: „Osiągnięcie wyższej jakości życia mieszkańców na obszarze funkcjonalnym Zielonej Góry poprzez poprawę spójności społeczno-gospodarczej tego obszaru”. Dla realizacji celu głównego zdefiniowano cztery cele priorytetowe:

1. Wysoki poziom wewnętrznej integracji MOF i wsparcie powiązań interregionalnych.
2. Zrównoważony rozwój i ochrona zasobów przyrodniczych i kulturowych.
3. Poprawa społecznej spójności MOF ZG.
4. Rozwój sektora MŚP i innowacyjności motorami wzrostu gospodarczego obszaru funkcjonalnego.

Strategia przywołuje „Całościową Koncepcję Rozwoju Transportu Publicznego dla miasta Zielonej Góry, miasta i gminy Sulechów, miasta i gminy Czerwieńsk, gminy Świdnica i gminy Zabór”. Powyższy dokument określa wizję transportu publicznego na obszarze MOF jako „funkcjonowanie nowoczesnego, proekologicznego transportu zbiorowego, spełniającego oczekiwania pasażerów w sposób tworzący z tego transportu realną alternatywę dla podróży realizowanych własnym samochodem osobowym”. Całościowa koncepcja obejmuje trzy podstawowe zakresy działań:

- 1.1 – Stworzenie niskoemisyjnego systemu komunikacji publicznej na obszarze funkcjonalnym Zielonej Góry w oparciu o pojazdy elektryczne;
- 1.2 – Budowa systemu inteligentnego zarządzania transportem na terenie rdzenia MOF;
- 1.3 – Rozwijanie transportu rowerowego, w tym rozbudowa sieci ścieżek rowerowych na obszarze funkcjonalnym. Budowa ścieżek rowerowych przy drogach gminnych, powiatowych i wojewódzkich³.

V.7 Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

SIEĆ WODOCIĄGOWA

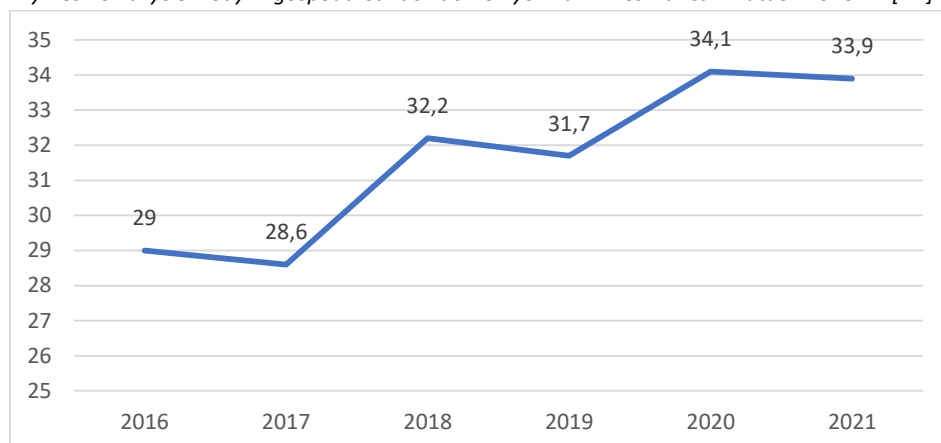
Woda pochodząca z pięciu ujęć głębinowych jest ujmowana i uzdatniania w 6 stacjach uzdatniania na terenie gminy Sulechów. Wszystkie ujęcia czerpią wodę z czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Sieć wodociągowa ma długość 110,8 km, w tym: 49,7 km (miasto) 61,1 km (wieś). Zaopatrzenie w wodę na terenie gminy Sulechów odbywa się z miejskiego ujęcia wody oraz ujęć wiejskich. Woda pozyskiwana jest z ujęć wód podziemnych w miejscowościach: Sulechów, Górki Małe, Karczyn, Brzezie Pomorskie, Klępsk. Siecią zarządza Sulechowskie Przedsiębiorstwo Komunalne „SuPeKom” Sp. z o.o. Sprzedaż wody za 2021 r. wyniosła 1 075 412,116 m³, odnotowano 31 awarii sieci. Według danych GUS zużycie wody na jednego mieszkańca wynosiło 33,9 m³. Liczba ludności korzystająca z sieci wodociągowej

³ Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego na lata 2021-2027 dla miasta Zielona Góra i gmin ościennych, które zawarły z miastem porozumienie w sprawie wspólnej organizacji transportu publicznego.

utrzymuje się od dłuższego czasu na mniej więcej stałym poziomie. W 2020 r. było to 26 489 osób, czyli 99,8% mieszkańców gminy, z czego 16 575 zamieszkiwało miasto.

Wykres 20 Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w latach 2016-21 [m³]

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

W 2021 r. Sulechowskie Przedsiębiorstwo Komunalne „SuPeKom” Sp. z o.o. ogłosiło przetarg na „Rozbudowę i modernizację Oczyszczalni Ścieków na Nowym Świecie, gmina Sulechów” oraz przetarg nieograniczony na roboty budowlane pn. „Przebudowa Stacji Uzdatniania Wody w Brzeziu k. Pomorska”. Aktualnie przygotowywana jest dokumentacja do przeprowadzenia tych inwestycji.

SIEĆ KANALIZACYJNA

Oczyszczalnia ścieków dla Sulechowa, zlokalizowana w obrębie wsi Nowy Świat, zbudowana została w latach 1996-98. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna o bardzo nowoczesnych rozwiązaniach technicznych. Redukcja zanieczyszczeń w procesie oczyszczania wynosiła w 2001 roku dla BZT₅ – 95,76%, CHZT – 95,50%, zawiesiny ogólnej – 92,66%, azotu ogólnego – 79,45% i fosforu ogólnego – 81,10%. Osad nadmierny powstały w procesie oczyszczania, po odwodnieniu na prasie komorowej, trafia na pole i służy do rekultywacji gleby. Na użyźnionym podłożu jest prowadzona uprawa wierzby energetycznej.

Według stanu na rok 2021 długość sieci kanalizacji sanitarnej w gminie wynosiła 104,5 km, w tym: 44,3 km (miasto) i 61,1 km (wieś). Z sieci kanalizacyjnej, według danych GUS w 2020 r., korzystało 21 086 osób, czyli prawie 80% mieszkańców gminy. Ścieki odprowadzane są za pomocą urządzeń kanalizacyjnych do zlokalizowanej w obrębie wsi Nowy Świat mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków, która wykorzystuje zaawansowane rozwiązania technologiczne. Jej wydajność eksploatacyjna wynosi 6450 m³/d. Ilość odprowadzonych ścieków w 2021 r. wyniosła 834 600,0 m³. Odnotowane zostały 53 awarie sieci kanalizacyjnej.

Mieszkańcy terenu gminy Sulechów, na którym sieć nie została wybudowana, gromadzą ścieki w zbiornikach bezodpływowych (szambach) albo korzystają z przydomowych oczyszczalni. Sporadycznie zdarzają się budynki nieposiadające żadnych urządzeń do gromadzenia ścieków. Nieczystości ze zbiorników bezodpływowych są odbierane przez koncesjonowane firmy, dysponujące samochodami asenizacyjnymi i przewożone do oczyszczalni ścieków w Nowym Świecie. Liczba zbiorników bezodpływowych zmniejszyła się w analizowanym okresie

i w 2020 r. odnotowano ich 822 (spadek o 53). Wzrasta natomiast liczba przydomowych oczyszczalni ścieków. W roku 2016 było ich 24, a w 2020 – 106.

Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej z roku na rok wzrasta. W roku 2016 stosunek ten wynosił 62,58%, w 2021 wielkość ta wzrosła do 94,3%. W zakresie wywozu nieczystości ciekłych na terenie gminy działa 12 firm, w tym 2 przedsiębiorców wynajmujących i opróżniających kabiny sanitarne.

Wykres 21 Liczba zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w latach 2016-20 [szt.]

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

V.8 Działalność organizacji społecznych

Organizacje pozarządowe stanowią o sile gminy, a działania i zaangażowanie mieszkańców w życie społeczne jest najlepszą gwarancją dalszego rozwoju lokalnej ojczyzny. Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Sulechów angażują się w działania prospołeczne i potrafią współpracować ze sobą, żeby osiągnąć założony cel, czy też dokonać pewnych zmian. Mieszkańcy gminy są coraz aktywniejsi i bardziej świadomi tego, że dzięki współpracy i wzajemnemu motywowaniu się mogą osiągnąć najlepsze efekty w realizacji wyznaczonych celów. Z samorządem na przestrzeni kilkunastu lat współpracowało ponad 70 organizacji pozarządowych, z których większość nadal systematycznie wykonuje publiczne zadania zlecone przez gminę.

Tabela 17 Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Sulechów

Lp.	Nazwa organizacji	Status prawny
1.	Akademia Piłkarska Sulechów	stowarzyszenie
2.	Chorągiew Ziemi Lubuskiej Związku Harcerstwa Polskiego Hufiec Babimojsko-Sulechowski ZHP	stowarzyszenie
3.	Fundacja Inicjatyw „Jestem Przedsiębiorczy”	fundacja
4.	Fundacja „Podkówka”	fundacja
5.	Fundacja „Sonatina”	fundacja
6.	Fundacja Rozwoju Kultury. Kombinat Kultury	fundacja
7.	Integracyjny Klub Sportowy „IKS”	klub sportowy
8.	Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży przy PWSZ w Sulechowie	stowarzyszenie
9.	Klub Sportowy Brazylijskiego Jiu Jitsu „CYKLON” Zielona Góra	stowarzyszenie

10.	Klub Sportowy „Granda Team”	klub sportowy
11.	Klub Sportowy „Kijowianka”	stowarzyszenie
12.	Klub Sportowy „LECH”	klub sportowy
13.	Klub Sportowy „SPINROCK”	klub sportowy
14.	Klub Strzelectwa Sportowego i Rekreacji w Sulechowie	klub sportowy
15.	Klub Szachowy Sulechów	stowarzyszenie
16.	Koło Gospodyń Wiejskich w Brodach	stowarzyszenie
17.	Koło Kobiet Wsi Kije	stowarzyszenie
18.	Liga Obrony Kraju Zarząd Rejonowy w Zielonej Górze z siedzibą w Sulechowie	stowarzyszenie
19.	Lubuski Związek Pszczelarzy Rejonowe Koło Pszczelarzy w Sulechowie	rolnicze zrzeszenie branżowe
20.	Lubuskie Stowarzyszenie Przewodników Turystycznych „Przewodnik Lubuski”	stowarzyszenie
21.	Lubuskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe	stowarzyszenie
22.	Ludowy Zespół Sportowy „Sokół” Kalsk	stowarzyszenie kultury fizycznej
23.	Ludowy Zespół Sportowy „Tęcza Brody”	klub sportowy
24.	Ludowy Zespół Sportowy „Zorza” Mozów	klub sportowy
25.	Miejsko-Szkolny Klub Sportowy „ORION”	stowarzyszenie
26.	Młodzieżowy Klub Sportowy „KS Klępsk”	stowarzyszenie
27.	Młodzieżowy Klub Sportowy KS Kometa Buków	klub sportowy
28.	Parafialny Oddział Akcji Katolickiej w Sulechowie, Parafia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego	jednostka organizacyjna
29.	Parafialny Zespół CARITAS przy Parafii pw. Podwyższenia Krzyża	jednostka organizacyjna
30.	Parafialny Zespół CARITAS przy Parafii pw. św. Stanisława Kostki	jednostka terenowa Caritas Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej
31.	PCK Zarząd Rejonowy w Sulechowie	stowarzyszenie
32.	Polski Związek Działkowców, Pracowniczy Ogród Działkowy „Przylesie”	związek pracowniczy
33.	Polski Związek Działkowców Rodzinny Ogród Działkowy „Kolejarz” w Sulechowie	związek pracowniczy
34.	Polski Związek Działkowców Rodzinny Ogród Działkowy „Jutrzenka” w Sulechowie	związek pracowniczy
35.	Polski Związek Działkowców, stowarzyszenie ogrodowe w Warszawie Rodzinny Ogród Działkowy „Promień”	stowarzyszenie
36.	Polski Związek Wędkarski Koło nr 1 w Sulechowie	jednostki organizacyjne Okręgu Polskiego Związku Wędkarskiego w Zielonej Górze
37.	Polski Związek Wędkarski Koło nr 3 w Sulechowie	
38.	Polski Związek Wędkarski Koło Brody Sulechowskie	
39.	Ratownictwo Wodne RESCUE	stowarzyszenie
40.	Spółeczne Ognisko Muzyczne L.T.M im. H. Wieniawskiego	organizacja społeczna nadzorowana przez Lubuskie Towarzystwo Muzyczne

41.	Spółdzielnia Socjalna „Miętowy Królik – Art Studio”	spółdzielnia socjalna
42.	Stowarzyszenie Aktywny Kalsk	stowarzyszenie
43.	Stowarzyszenie Bike&Run Promotion	stowarzyszenie
44.	Stowarzyszenie Dwójka Dzieciom (dawniej „Uczniom Gimnazjum nr 2”)	stowarzyszenie
45.	Stowarzyszenie Entuzjastów Wsi Kije i Głogusz	stowarzyszenie
46.	Stowarzyszenie „Górzynkowo – Obrzańskie Winne Wzgórze”	stowarzyszenie
47.	Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich	stowarzyszenie
48.	Stowarzyszenie Miłośników Mozowa	stowarzyszenie
49.	Stowarzyszenie Obywatel ma Głos	stowarzyszenie
50.	Stowarzyszenie „Praworządny Sulechów”	stowarzyszenie
51.	Stowarzyszenie na Rzecz Integracji Niepełnosprawnych przy Oddziale Rehabilitacji w Sulechowie	stowarzyszenie
52.	Stowarzyszenie na Rzecz Kultury, Sztuki i Edukacji „Stella Polaris”	stowarzyszenie
53.	Stowarzyszenie Regionu Cigacic	stowarzyszenie
54.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Klępsk	stowarzyszenie
55.	Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich w Pomorsku	stowarzyszenie
56.	Stowarzyszenie „Mud Sąd”	stowarzyszenie
57.	Stowarzyszenie Inicjatyw Twórczych “Kod_Krowa”,	stowarzyszenie
58.	Stowarzyszenie Inicjatyw Proludzkich “Entropia”	stowarzyszenie
59.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju “HYAK”	stowarzyszenie
60.	Sulechowski Klub KYOKUSHIN Karate	stowarzyszenie
61.	Sulechowskie Centrum Airsoftu i Rozpoznawania – S.C.A.i R. Sulechów	stowarzyszenie
62.	Sulechowskie Stowarzyszenie Darta	stowarzyszenie
63.	Sulechowskie Stowarzyszenie „FORUM”	stowarzyszenie
64.	Sulechowskie Stowarzyszenie „AMAZONEK”	stowarzyszenie
65.	Sulechowskie Towarzystwo Historyczne	stowarzyszenie
66.	Sulechowskie Towarzystwo Kultury im. F. Chopina	stowarzyszenie
67.	Sulechowskie Towarzystwo Tenisowe	stowarzyszenie
68.	Środowiskowy Klub Sportowy „Mewa”	stowarzyszenie kultury fizycznej
69.	Towarzystwo Przyjaciół Sztuki Współczesnej	stowarzyszenie
70.	Uczniowski Klub Sportowy „JEDYNKA”	klub sportowy
71.	Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka +”	klub sportowy
72.	Uczniowski Klub Sportowy „TRÓJKA”	klub sportowy
73.	Uniwersytet Trzeciego Wieku	stowarzyszenie
74.	Wędkarski Klub Sportowy „KLEŃ” Sulechów	klub sportowy
75.	Wędkarski Klub Sportowy PERFEKT	klub sportowy
76.	Wojskowe Koło Łowieckie „DIANA”	stowarzyszenie
77.	Zielonogórskie Stowarzyszenie Tenisa „Tennis Wheelchair”	stowarzyszenie

78.	Związek Socjalistycznej Młodzieży Polskiej (oddział w Sulechowie)	stowarzyszenie
-----	---	----------------

Źródło: <https://www.bip.sulechow.pl/74> (dostęp: 18.03.2022 r.)

Każdego roku gmina Sulechów drogą uchwały przyjmuje *Program współpracy Gminy Sulechów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego*. Program na 2022 r., zatwierdzony uchwałą nr 0007.421.2021 Rady Miejskiej w Sulechowie w dniu 16 listopada 2020 r., pozwolił na prowadzenie działań zmierzających do osiągnięcia głównego celu, jakim jest kształtowanie demokratycznego ładu społecznego w środowisku lokalnym poprzez budowanie partnerstwa między administracją samorządową a organizacjami pozarządowymi, które mają prowadzić do lepszego rozpoznania i zaspokojenia potrzeb społecznych w sposób skuteczny i efektywny. W programie wyznaczono również cele szczegółowe współpracy między organami, do których należą:

- 1) umocnienie lokalnych działań i tworzenie warunków do realizacji aktywności społecznej;
- 2) umocnienie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie i swoje otoczenie;
- 3) integrowanie podmiotów działających w sferze pożytku publicznego;
- 4) wyznaczenie kierunków i określenie zasad współpracy gminy z organizacjami;
- 5) wzmocnienie potencjału organizacji;
- 6) rozwijanie partnerstwa publiczno-społecznego;
- 7) promowanie osiągnięć organizacji.

Współpraca między samorządem lokalnym a organizacjami pozarządowymi przyjmuje każdego roku dwójaki charakter. Z jednej strony gmina udziela wsparcia finansowego na wykonywanie zadań publicznych organizowanych przez podmioty trzeciego sektora, z drugiej wspiera stowarzyszenia w formie niefinansowej poprzez pomoc w realizacji wielu działań, doradztwo, wsparcie merytoryczne, organizacyjne i rzeczowe.

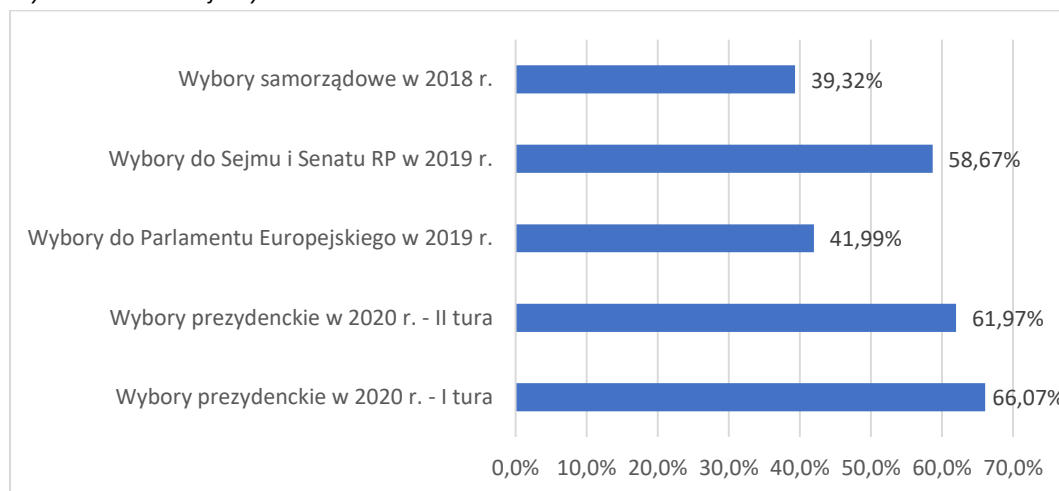
Każdego roku samorząd ogłasza otwarte konkursy ofert dla organizacji pozarządowych na realizację działań o różnym charakterze. W roku 2022 ogłoszone zostały konkursy w obszarach: turystyka i krajoznawstwo, porządek i bezpieczeństwo publiczne, oświata i wychowanie, ochrona i promocja zdrowia, kultura i ochrona dziedzictwa narodowego.

Rozwój organizacji społecznych oraz aktywności mieszkańców wpływa na rozwój społeczności lokalnej i budowanie tożsamości lokalnej. Jest to bardzo ważne w kontekście życia mieszkańców, ponieważ zaspokajane są w ten sposób podstawowe potrzeby aktywności społecznej, fizycznej i kulturalnej. Podmioty trzeciego sektora często realizują zadania polityki społecznej, wspierają samorząd w organizacji instytucji i placówek działających na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych, wykluczonych społecznie. Stowarzyszenia prowadzą również działalność sportową, co dla młodego obywatela gminy ma niejednokrotnie istotne znaczenie. Jego ambicje sportowe są bowiem zaspokajane w lokalnych klubach.

Aktywność obywatelska to również udział mieszkańców gminy w wyborach. Frekwencja mieszkańców gminy Sulechów w 2018 r. w wyborach samorządowych wynosiła niecałe 40%,

w wyborach w 2019 r. do Sejmu i Senatu RP – 58,67%, a do Parlamentu Europejskiego – 41,99%, w wyborach prezydenckich w 2020 r. uczestniczyło 61,97% mieszkańców gminy w pierwszej turze oraz 66,07% w drugiej turze. Ponad połowa mieszkańców gminy Sulechów nie angażuje się w życie polityczne i wyborcze w kwestiach wyboru przedstawicieli samorządu terytorialnego.

Wykres 22 Frekwencja wyborcza w latach 2018-20

Źródło: oficjalna strona Państwowej Komisji Wyborczej, <https://pkw.gov.pl/> (dostęp: 18.03.2022 r.)

V.9 Turystyka

Gmina Sulechów oferuje wiele atrakcji turystycznych i miejsc, które warto zwiedzić. Atrakcyjność samego miasta, jak i pobliskich terenów wpływa na wzrost konkurencyjności Sulechowa w stosunku do pobliskich gmin oraz rozwój sfery turystycznej. W niewielkiej odległości od miasta, nad rzeką Odrą, położony jest duży port śródlądowy w Cigacicach. Stwarza on warunki do rozwoju turystycznego, przeprawy statkowej Odrą, rozwoju żeglarstwa. Wykorzystując jego potencjał, planowane są kolejne inwestycje, które mają wpłynąć na rozwój gospodarczy i turystyczny gminy.

Poza malowniczym obszarem nad brzegiem Odry na terenie gminy znajdują się piękne lasy. Na wschód od Sulechowa leży rezerwat „Radowice” o powierzchni 55,60 ha. Na terenie gminy Sulechów wyznaczono 7 szlaków turystycznych o łącznej długości 152 km. Należą do nich:

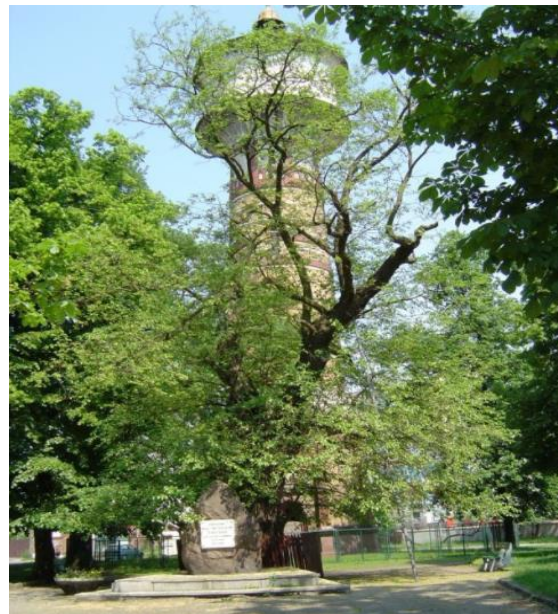
- szlak pomników przyrody,
- historyczny szlak bitewny,
- szlak mistrza ołtarza z Gościszowic,
- szlak południowy,
- szlak łącznikowy niebieski,
- szlak łącznikowy czarny,
- szlak łącznikowy żółty.

W gminie Sulechów za pomniki przyrody uznano aż 102 obiekty.

Zdjęcie 4 Pomnik przyrody - głaz narzutowy

Zdjęcie 5 Pomnik przyrody - morwa biała

Źródło: oficjalna strona Gminy Sulechów, <https://www.sulechow.pl/pomniki-przyrody.html/> (dostęp: 18.03.2022 r.)

Gmina może poszczycić się także wieloma budynkami, które zostały wpisane do rejestru zabytków. Planowane działania w zakresie ochrony zabytków można znaleźć w *Programie opieki nad zabytkami gminy Sulechów na lata 2020-2023*, przyjętym uchwałą Rady Miejskiej w Sulechowie nr 0007.298.2020 z dnia 15 grudnia 2020 r. Do najcenniejszych w gminie zalicza się:

- Bramę Krośnieńską w Sulechowie z 1704 r.,
- fragmenty murów obronnych w Sulechowie,
- kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Sulechowie,
- ratusz miejski,
- zbór kalwiński,
- kamieniczki przy ul. Okrężnej i Handlowej w Sulechowie,
- renesansowy kościół pw. Najświętszej Marii Panny w Kłępsku.

Zdjęcie 6 Zabytki - ratusz miejski

Zdjęcie 7 Zabytki - zbór kalwiński

Źródło: oficjalna strona gminy Sulechów, <https://www.sulechow.pl/pomniki-przyrody.html/> (dostęp: 18.03.2022 r.)

Województwo lubuskie wraz z gminą Sulechów należą do regionów, gdzie prężnie rozwija się działalność winniczna. Winnice zlokalizowane na terenie gminy prowadzą oprócz produkcji wina szereg innych działań. Wszystkie winnice nieustannie się rozwijają i poszerzają swój asortyment. Winiarze oferują nie tylko oryginalne produkty regionalne wysokiej jakości, zadbali także o dobrą infrastrukturę, z parkingami, domkami, pensjonatami, miejscami na ognisko, a nawet placami zabaw i SPA. Na terenie gminy zlokalizowane są następujące winnice:

1. Winnica Stara Winna Góra,
2. Winnogóra – Winnica w Ogrodzie,
3. Winnica Cantina,
4. Winnica Mozów,
5. Winnica pod Lipą,
6. Winnica Winne Tarasy,
7. Winnica Pod Winną Górą.

Według danych GUS na terenie gminy Sulechów w 2020 r. znajdowały się cztery obiekty turystyczne, w tym jeden trzygwiazdkowy motel oraz dwa hotele, jeden tej samej kategorii, drugi – jednogwiazdkowy. W dwóch z nich znajduje się sauna i wypożyczalnia sprzętu turystycznego. Można także skorzystać z zabiegów SPA, zabiegów rehabilitacyjnych, pokoju zabaw dla dzieci, a także zagrać w bilard lub kręgle. W części obiektów nie ma podstawowych udogodnień dla osób niepełnosprawnych. Dwa zostały wyposażone w podjazd, a tylko jeden ma oznaczone miejsca parkingowe, przystosowaną windę oraz automatycznie otwierane drzwi.

V.10 Analiza SWOT obszaru gospodarczego

Tabela 18 Analiza SWOT obszaru gospodarczego

Sytuacja gospodarcza	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwój gospodarczy gminy, ➤ wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, ➤ walory krajobrazowe gminy, potencjał do rozwoju turystyki, agroturystyki i działalności gospodarczych, ➤ dogodny układ komunikacyjny, ➤ bieżące remonty i modernizacje dróg gminnych, ➤ realizacja projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, ➤ aktywna działalność i dobra współpraca samorządu z organizacjami społecznymi, ➤ funkcjonowanie wielu klubów sportowych, ➤ poprawiający się stan sieci wodno-kanalizacyjnej, ➤ bogactwo infrastruktury zabytkowej, ➤ poprawiający się stan nawierzchni dróg gminnych, ➤ efektywne wykorzystywanie środków zewnętrznych w rozwoju przestrzenno-funkcyjnym gminy, ➤ dostępność do rzeki Odry i do portu w Cigacicach. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ niski udział dużych przedsiębiorstw na lokalnym rynku pracy, ➤ brak północnego węzła komunikacyjnego dla miasta Sulechowa, ➤ brak mostu w Pomorsku (jako alternatywnej drogi komunikacyjnej), ➤ brak informacji o rynku pracy (np. internetowa baza urzędu pracy, aktualizowana do potrzeb lokalnych przedsiębiorstw), ➤ zły stan techniczny niektórych budynków, ➤ niewystarczająco rozwinięta baza noclegowa, ➤ zbyt mało udogodnień dla osób niepełnosprawnych w obiektach użyteczności publicznej i przestrzeni, ➤ niewystarczająca liczba połączeń komunikacyjnych, ➤ niewystarczająca liczba lokali komunalnych i socjalnych, ➤ słabo rozwinięta informacja i oferta turystyczna gminy Sulechów, ➤ zbyt mała liczba ścieżek rowerowych na terenie gminy Sulechów, ➤ przestarzała infrastruktura szlaków pieszo-rowerowych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ powstawanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych wraz z infrastrukturą, ➤ budowa i modernizacja infrastruktury drogowej, ➤ budowa lub modernizacja infrastruktury technicznej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zagrożenie „blokadą komunikacyjną” przy braku węzła północnego dla m. Sulechowa, ➤ zmniejszająca się liczba miejsc parkingowych,

<p>drogowej,</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowa lub modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej, w tym oświetleniowej, ➤ budowa lub modernizacja kanalizacji deszczowej, ➤ rozwój działalności lokalnej, ➤ rozwój turystyki i agroturystyki, ➤ wzrost udziału dużych przedsiębiorstw, ➤ efektywniejsze wykorzystanie walorów przyrodniczych do rozwoju przedsiębiorczości i turystyki, ➤ wzrost zaangażowania mieszkańców w rozwój turystyczny gminy, ➤ zwiększanie liczby usług turystycznych z udziałem produktów regionalnych, ➤ budowa lub modernizacja infrastruktury kulturalnej i turystycznej (w tym budowa ścieżek rowerowych). 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ deficyt wykwalifikowanych robotników i inżynierów na lokalnym rynku pracy, ➤ duży odsetek osób długotrwale bezrobotnych oraz niepracujących kobiet, ➤ ubożenie i starzenie się społeczeństwa, ➤ zmniejszanie zakresu działania szkolnictwa wyższego na terenie gminy Sulechów (Filia Uniwersytetu Zielonogórskiego).
---	---

Źródło: opracowanie własne.

VI. Diagnoza stanu środowiskowego gminy Sulechów

VI.1 Jakość powietrza

Zgodnie z art. 23 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska Państwowy Monitoring Środowiska stanowi system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku. Podstawowym celem monitoringu jakości powietrza jest uzyskanie informacji o poziomach stężeń substancji w otaczającym powietrzu oraz wyników ocen jakości powietrza. Pomiarom podlegają następujące substancje szkodliwe dla człowieka: dwutlenek siarki SO₂, dwutlenek azotu NO₂, tlenek węgla CO, benzen C₆H₆, ozon O₃, pył PM 10, pył PM 2,5, ołów Pb w PM 10, arsen As w PM 10, kadm Cd w PM 10, nikiel Ni w PM 10, benzo(a)piren B(a)P w PM 10. Polski indeks jakości powietrza stanowi informację o ocenie jakości powietrza wraz z dopuszczalnymi normami.

Do dwóch głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza w gminie Sulechów można zaliczyć zanieczyszczenia komunikacyjne oraz pochodzące ze źródeł niskiej emisji. Zanieczyszczenia przemysłowe również występują, jednak na mniejszą skalę. W województwie lubuskim pomiary jakości powietrza dokonywane są w podziale na trzy strefy: miasto Gorzów

Wielkopolski, miasto Zielona Góra i strefę lubuską, obejmującą resztę województwa. Gmina Sulechów należy do ostatniej z wymienionych stref.

W rocznej ocenie jakości powietrza, wykonanej na podstawie dostępnych informacji dla 2020 roku z uwzględnieniem kryteriów przyjętych ze względu na ochronę zdrowia ludzi, klasę C uzyskały wszystkie strefy ze względu na zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem. Natomiast w przypadku oceny poziomu docelowego stężenia ozonu w powietrzu, został on przekroczony w strefie lubuskiej, otrzymując również klasę C. Ocenę przeprowadzono głównie w oparciu o wyniki pomiarów prowadzonych w roku 2020 na stacjach włączonych do sieci Państwowego Monitoringu Środowiska. Jako metody uzupełniające wykorzystano dla wybranych zanieczyszczeń dostępne wyniki modelowania, a także metody szacowania uwzględniające modelowanie, pomiary oraz informację o lokalizacji źródeł i wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Tabela 19 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi – klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu PM_{2,5})

Nazwa strefy	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM ₁₀	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM _{2,5}
Strefa lubuska	A	A	A	A	C	A	A	A	A	A	C	A

Źródło: Roczna ocena powietrza w województwie lubuskim. Raport wojewódzki za rok 2020, s. 80.

W rocznej ocenie jakości powietrza, wykonanej na podstawie dostępnych informacji dla 2020 r. z uwzględnieniem kryteriów przyjętych ze względu na ochronę roślin, w przypadku wszystkich zanieczyszczeń strefa lubuska uzyskała klasę A. Na uwzględnionym w ocenie stanowisku pomiarowym tła pozamiejskiego nie zanotowano wystąpienia przekroczenia poziomu dopuszczalnego określonego dla tego celu ochrony. Podobnie na brak przekroczeń wskazywały również dostępne dla 2020 r. wyniki modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu.

Tabela 20 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C)

Nazwa strefy	Kod strefy	SO ₂	NO _x	O ₃
Strefa lubuska	PL0803	A	A	A

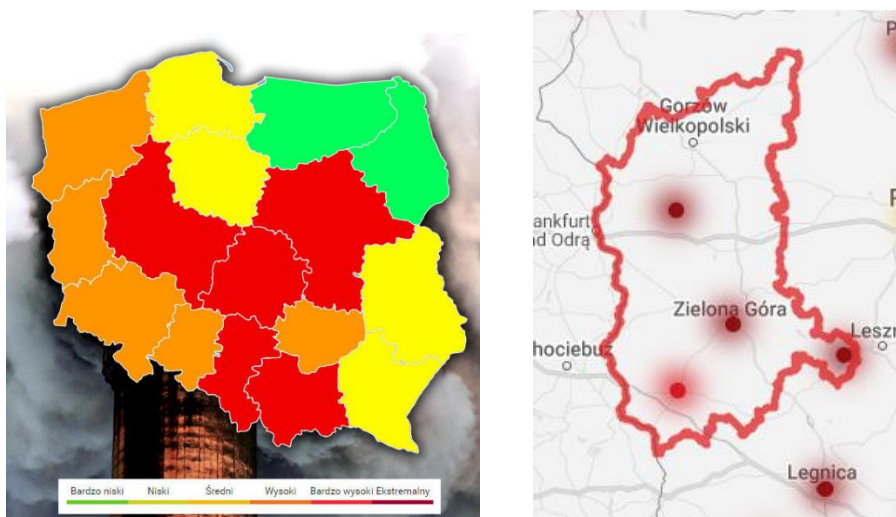
Źródło: Roczna ocena powietrza w województwie zachodniopomorskim. Raport wojewódzki za rok 2020, s. 93.

Stan jakości powietrza w gminie Sulechów można określić jako dobry / bardzo dobry. Żadne z substancji szkodliwych nie przekraczają w ocenie śródrocznej dozwolonych poziomów przekroczeń. Gmina zmagą się jednak z problemem emisji antropogenicznej (tj. związanej z działalnością człowieka) – emisji ze źródeł przemysłowych (tzw. emisja punktowa), emisji z sektora komunalno-bytowego (tzw. emisja niska lub emisja powierzchniowa) oraz emisji ze środków transportu (tzw. emisja liniowa), z tym, że dwa ostatnie źródła są najbardziej uciążliwe na terenie gminy. Stosowanie węgla do ogrzewania mieszkań w znaczny sposób wpływa na poziom zanieczyszczeń w powietrzu. Taki wzrost jest szczególnie zauważalny

w okresie zimowym (w sezonie grzewczym), wtedy odnotowuje się dość dużą emisję pyłów oraz związków kancerogennych np. benzo(a)pirenu do powietrza.

Smog to współczesne zagrożenie jakości powietrza w Polsce, powstające w głównej mierze przez działalność człowieka. Smog to zanieczyszczenia powietrza wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi. Powstają podczas niecałkowitego spalania wszystkich węglowodorów z wyjątkiem metanu. Jak wynika z centrum informacji o smogu (SMOGowe.info), województwo lubuskie należy do strefy średniego zagrożenia jakości powietrza pod względem smogu.

Mapa 6 SMOG oraz stan zanieczyszczenia CO w województwie lubuskim

Źródło: Strona internetowa Smogowe Info, <https://smogowe.info/> oraz <https://www.rockwool.com/pl/> (dostęp: 19.03.2022 r.)

VI.2 Stan wód powierzchniowych i podziemnych

WODY POWIERZCHNIOWE

Na terenie gminy Sulechów sieć wód powierzchniowych jest stosunkowo dobrze rozwinięta. W obrębie gminy wyznaczono 4 scalone części wód powierzchniowych, wśród których wydzielono 11 jednolitych części wód rzecznych (JCWP), w tym 9 istotnych. Na obszarze gminy nie wydzielono JCWP jeziornych.

Tabela 21 Cieki w JCWP na obszarze gminy Sulechów

Lp.	Kod SCWP	Nazwa JCWP	Nazwa cieku
1.	SO0104	Gniła Obra wypływu z jez. Wojnowskiego Zach. z jez. Wojnowskim Wsch. i jez. Różańskim	Brak cieku wyróżnionego na obszarze ZOF
2.	SO0105	Dopływ z Łęgowa	Dopływ z Łęgowa
		Obrzyca od Ciekącej do ujścia z jez. Rudno	Łochowska Struga
3.	SO1116	Jabłonna	Obrzyca
			Jabłonna
			Łochowska Struga
			Dopływ spod Głogusza
		Kanał Pomorski	Kanał Pomorski

		Odra od Czarnej Strugi do Nysy Łużyckiej	Odra
			Obrzyca
			Sulechówka
			Jabłonna
		Sulechówka	Sulechówka
			Dopływ Kolejowy
			Dopływ z Obłotnego
	Dopływ z Nowego Świata		
		Zimny Potok od źródła do Kanału Łącza	Kanał „H”
4.	SO1117	Słomka	Dopływ spod Głogusza
			Słomka

Źródło: *Hydrologiczne Uwarunkowania Zielonogórskiego Obszaru Funkcjonalnego*, s.117.

Sieć rzek gminy Sulechów uległa znacznym przekształceniom w wyniku licznych zabiegów melioracyjno-regulacyjnych, których głównym zadaniem była ochrona przeciwpowodziowa i regulacja koryt w celu utrzymania drogi wodnej na Odrze. Przekształcenia mają zarówno cieki, jak i zbiorniki wód stojących. W obrębie doliny Odry występują cenne przyrodniczo starorzecza i zastoiska. Liczne zabiegi regulacyjne mogą wpływać niekorzystnie na ekosystem i jakość wody. Na terenie gminy większość JCWP ma stan ekologiczny umiarkowany. Dwie rzeki: Gniła Odra do wypływu z jez. Wojnowskiego i Zimny Potok mają stan dobry. Wpływ na wysoką jakość wód powierzchniowych ma dobra gospodarka wodno-ściekowa funkcjonująca w gminie Sulechów. Głównym powodem zanieczyszczeń jest potrzeba nawożenia słabej jakości gleb, spływ środków chemicznych – w szczególności związków azotu i fosforu oraz tranzytowe położenie gminy, przez które część zanieczyszczeń spływa z sąsiednich województw.

Zdjęcie 8 Rzeka Odra

Źródło: <https://www.sulechow.pl/gmina-sulechow.html> (dostęp: 19.03.2022 r.)

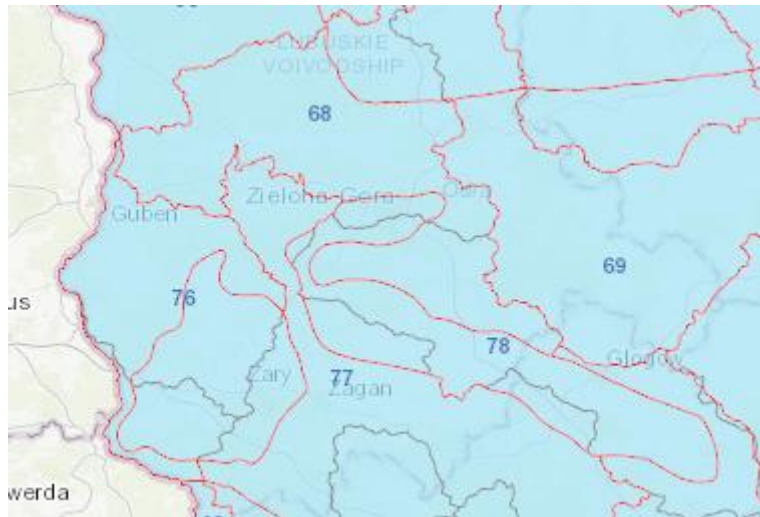
WODY PODZIEMNE

W południowo-zachodniej części gminy Sulechów występuje zbiornik wód podziemnych GZWP 150, który gromadzi wody z czwartorzędowych utworów i ma status wysokiej i najwyższej ochrony – OWO i ONO. Zbiornik zalega średnio na głębokości 25-30 m p.p.t. i wykazuje zasoby dyspozycyjne w ilości 456 tys. m³ / d-1. Wody podziemne klasyfikowane są również w jednolite części wód podziemnych. Na obszarze gminy Sulechów znajdują się

2 jednostki Jednolitych Wód Podziemnych JCWPd: 68 i 69. Obie jednostki umiejscowione są w regionie wodnym środkowej Odry. Mają dobry stan chemiczny, ilościowy i ogólny.

Pierwszy poziom wodonośny występuje w dolinie rzeki Odry, na obszarze terasy zalewowej oraz na obszarze terasy nadzalewowej. Poziomy te uzależnione są od poziomów wody w rzece.

Mapa 7 JCWPd w województwie lubuskim

Źródło: <https://www.pgi.gov.pl/psh/zadania-psh/8913-zadania-psh-jcwpd.html> (dostęp: 19.03.2022 r.)

VI.3 Utylizacja wyrobów zawierających azbest

W kwestiach związanych z usuwaniem azbestu na terenie gminy Sulechów realizowany jest *Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Sulechów na lata 2013-2032*, przyjęty uchwałą nr 0007.305.2013 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 19 marca 2013 r.

Na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu w latach 2013-17 na dzień 29 stycznia 2018 r. łącznie na terenie gminy znajdowało się 21 048,92 m², czyli 353,621 Mg azbestu i wyrobów zawierających azbest. Dodatkowo, na nieruchomościach złożonego było 892 m² azbestu (14,985 Mg). W latach 2013-15, wskutek działania programu, udało się usunąć 431,57 Mg azbestu. Zgodnie z informacją z 2018 r. do usunięcia pozostało 354 Mg azbestu, co powinno zostać zrealizowane do roku 2032. Przeważająca większość wyrobów zawierających azbest w gminie to płyty faliste azbestowo-cementowe, a w pojedynczych przypadkach płaskie, stosowane głównie do zadaszeń budynków i innych obiektów.

Azbest jest zaliczany do substancji o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka oraz o działaniu toksycznym przy narażeniu przewlekłym. Szkodliwość azbestu nie wynika z jego składu chemicznego, przyczyna szkodliwości tkwi w jego włóknistej strukturze. Niewidoczne dla oka i niewyczuwalne w dotyku włókna azbestu są najcieńszymi włóknami występującymi w przyrodzie, ich kumulowanie się w płucach powoduje zwykle po kilkunastu latach pojawienie się chorób azbestozależnych: pylicy azbestowej (azbestozy), raka płuca, zmian opłucnowych, międzybłoniaka opłucnej. Pył azbestowy nie tylko zanieczyszcza płuca, ale i mechanicznie je uszkadza. W związku z tym polityka ochrony środowiska powinna zmierzać do jak najszybszego usunięcia i zutylizowania materiałów zawierających azbest, które

w dalszej mierze w dużej ilości występują na zadaszeniach wielu gospodarstw domowych w gminie. Według Państwowego Zakładu Higieny każdy kontakt z azbestem może być niekorzystny i należy go unikać, chociaż nie musi on wywołać skutków chorobowych. Możliwość kontaktu z azbestem należy zatem ograniczyć do minimum.

VI.4 Gospodarka odpadami komunalnymi

Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. systemem gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy Sulechów objęte były 22 404 osoby, z czego:

- 21 822 osoby (tj. 97,4%) zadeklarowały zbieranie odpadów w sposób selektywny,
- 582 osoby (tj. 2,6%) zadeklarowały zbieranie odpadów w sposób nieselektywny.

Wynik ten świadczy o wysokiej świadomości mieszkańców gminy i ich trosce o środowisko. W ciągu roku odsetek osób zbierających odpady w sposób nieselektywny uległ zmniejszeniu (w 2019 r. było to 2060 osób, co stanowiło 9,10% ogółu zadeklarowanych). W roku 2020 z nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych zebrano na terenie gminy Sulechów łącznie 10 851,356 Mg odpadów wszystkich frakcji, w tym:

- 9641,553 Mg odpadów z nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych,
- 1209,803 Mg odpadów przyjętych do Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych.

Ilość wszystkich wytworzonych odpadów komunalnych przez 1 mieszkańca na terenie gminy Sulechów w okresie 12 miesięcy – od 1 marca 2021 r. do 28 lutego 2022 r. – wyniosła 471 kg. Poniżej przedstawiono zestawienie tonażu poszczególnych frakcji odpadów komunalnych odebranych z nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych na terenie gminy Sulechów.

Tabela 22 Zestawienie tonażu poszczególnych frakcji odpadów komunalnych odebranych z nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych na terenie gminy Sulechów

RODZAJ NIERUCHOMOŚCI	Zamieszkałe i niezamieszkałe		Zamieszkałe			
	2020 r. + styczeń, luty 2021 r.		marzec-grudzień 2021 r.			
FRAKCJA	TONAŻ (MG)	TONAŻ (MG)	TONAŻ (MG)	WARTOŚĆ NETTO	TONAŻ (MG)	WARTOŚĆ NETTO
	SUMA	ŚREDNIA MIESIĘCZNA	SUMA	SUMA	ŚREDNIA MIESIĘCZNA	ŚREDNIA MIESIĘCZNA
Odpady zmieszane	7486,66	831,85	5110,55	4 251 978	511,06	425 197,8
Tworzywo sztuczne	702,15	78,02	487,85	317 102,5	48,76	31 710,25
Papier	511,14	56,79	329	174 061,0	32,9	17 406,1
Szkło	499,13	55,46	370,74	218 736,6	37,074	21 873,66
Biodopady	1579,82	175,54	1395,54	863 839,3	139,55	86 383,93
Odpady wielkogabaryty	932,5	103,61	1029,43	1 029 430,0	102,94	10 2943
Przeterminowane leki	0,126	0,01	0,14	798,0	0,014	79,8
Chemikalia	0,572	0,06	0	0	0	0

Zużyte baterie i akumulatory	0,12	0,013	0	0	0	0
Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	2,368	0,26	26,57	53 140,0	2,66	5 314
Odpady budowlane i rozbiórkowe	605,46	67,27	406,76	263 987,2	40,68	263 98,72
Zużyte opony	35,35	3,93	17,82	17 820,0	1,78	1782

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta

Zarówno z budynków zamieszkałych, jak i niezamieszkałych w największej ilości odbierane były odpady zmieszane. Stanowią one 60,59% wszystkich odpadów z budynków niezamieszkałych oraz 55,07% z zamieszkałych oraz bioodpady, które stanowiły kolejno 12,78 i 15,21%. Cena za odbiór jednej tony odpadów zmieszanych wynosiła w 2021 roku 832 zł, a bioodpadów – 619 zł. Dużym obciążeniem finansowym był wywóz odpadów wielkogabarytowych ze względu na ich stosunkowo dużą ilość i wysoką cenę jednostkową.

Według stanu na 2022 r. liczba nieruchomości zamieszkałych, objęta usługą odbioru odpadów komunalnych na terenie gminy Sulechów, wyniosła 4308 budynków.

Tabela 23 Zestawienie tonażu poszczególnych frakcji odpadów komunalnych odebranych z nieruchomości zamieszkałych na terenie gminy Sulechów

OKRES	styczeń-luty 2022 r.			marzec-grudzień 2021 r.		
	TONAŻ Z PRZETARGU (MG)	CENA JEDNOSTKOWA (NETTO) ZA 1 MG	WYSOKOŚĆ KOSZTÓW MIESIĘCZNYCH ZGODNIE Z PRZETARGIEM	TONAŻ Z PRZETARGU (MG)	CENA JEDNOSTKOWA (NETTO) ZA 1 MG	WYSOKOŚĆ KOSZTÓW MIESIĘCZNYCH ZGODNIE Z PRZETARGIEM
Odpady zmieszane	600	750	450 000	600	832	499 200
Tworzywo sztuczne	45	586	26 370	45	650	29 250
Papier	45	477	21 465	45	529	23 805
Szkło	30	532	15 960	30	590	17 700
Bioodpady	120	559	67 080	120	619	74 280
Odpady wielkogabarytowe	60	902	54 120	60	1000	60 000
Przeterminowane leki	0,006	5700	34,2	0,006	5700	34,2
Chemikalia	0,02	5700	114	0,02	5700	114
Zużyte baterie i akumulatory	0,003	5700	17,1	0,003	5700	17,1
Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	0,2	1804	360,8	0,2	2000	400
Odpady budowlane i rozbiórkowe	35	585	20475	35	649	22 715
Zużyte opony	1,5	902	1353	1,5	1000	1500
Odzież i tekstylia	0,02	812	16,24	0,02	900	18
Odpady medyczne powstające w gospodarstwach domowych	0,001	5500	5,5	0,001	5500	5,5
SUMA			657 370,8			729 038,8

WARTOŚĆ BRUTTO			709 960,5			787 361,9
-----------------------	--	--	-----------	--	--	-----------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego

W 2022 r. udało się uzyskać znacznie niższe ceny jednostkowe wielu frakcji odpadów. Nie doszło jednak do obniżenia cen wywozu najdroższych rodzajów odpadów, jak: odpadów medycznych, przeterminowanych leków, chemikaliów, zużytych baterii i akumulatorów.

Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych to zorganizowane dla mieszkańców gminy miejsce, w którym można pozostawić odpady komunalne, w szczególności te, których nie należy wrzucać do przydomowych pojemników. W PSZOK można nieodpłatnie oddawać wyłącznie odpady komunalne, wytworzone w gospodarstwach domowych. Zabronione jest wywożenie do PSZOK odpadów powstałych przy nieruchomościach niezamieszkałych. Można oddać tu nieodpłatnie następujące rodzaje odpadów powstających w gospodarstwach domowych:

- a) odpady komunalne ulegające biodegradacji, w tym odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji oraz odpady zielone,
- b) meble i odpady wielkogabarytowe,
- c) odpady budowlane i rozbiórkowe,
- d) zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- e) metale,
- f) przeterminowane leki i chemikalia,
- g) zużyte baterie i akumulatory,
- h) zużyte opony,
- i) odzież i tekstylia,
- j) odpady medyczne, powstałe w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji oraz prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności: igły i strzykawki,
- k) zbierane selektywnie: papier, plastik, szkło.

Tabela 24 Zestawienie tonażu poszczególnych frakcji odpadów komunalnych odebranych na PSZOK

OKRES FRAKCJA	marzec-grudzień 2021 r.		styczeń-luty 2022 r.	
	TONAŻ (MG)	TONAŻ (MG)	TONAŻ (MG)	TONAŻ (MG)
	SUMA	ŚREDNIA MIESIĘCZNA	styczeń	luty
Tworzywo sztuczne	34,44	3,44	3,28	5,24
Papier	30,66	3,07	5,38	4,44
Szkło	11,44	1,14	1,94	1,86
Bioodpady	39,26	3,93	3,12	5,4
Odpady wielkogabarytowe	773,37	77,34	24,18	24,96
Przeterminowane leki	0,14	0,01	0,04	0
Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	22,3	2,23	3,14	3,42
Odpady budowlane i rozbiórkowe	406,76	40,68	41,04	44,56
Zużyte opony	17,82	1,78	2,4	5,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta

Do PSZOK, zlokalizowanego pod adresem: Nowy Świat 17, 66-100 Sulechów (Zakład Utylizacji Odpadów Nowy Świat), najczęściej trafiają odpady wielkogabarytowe oraz odpady budowlane i rozbiórkowe. Na terenie gminy Sulechów nie występują nielegalne wysypiska śmieci. Zgodnie z danymi z 2019 r. poziom recyklingu dla papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wynosił 58,22%, a dla odpadów budowlanych i rozbiórkowych aż 100%. Masa odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, przekazywanych do składowania w 2019 r., uległa ograniczeniu w 5,67%.

VI.5 Odnawialne źródła energii

Uchwałą nr 0007.436.2017 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 21 listopada 2017 r. został przyjęty do realizacji *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Sulechów*. To dokument o charakterze strategicznym, którego celem jest określenie rozwoju gminy w kierunku gospodarki niskoemisyjnej oraz określenie potrzeb w zakresie podniesienia efektywności energetycznej, zwiększenia wykorzystania energii pochodzących z odnawialnych źródeł energii i zastosowania technologii ograniczających niską emisję. Realizacja planu ma na celu poprawę jakości powietrza oraz zmniejszenie wydatków na zakup energii.

ZASOBY ENERGII WIATROWEJ

Lokalizacja elektrowni wiatrowych zależy głównie od dwóch czynników, tj. od zasobu energii wiatru oraz od uwarunkowań przyrodniczo-przestrzennych. Ogólnie przyjmuje się, że strefy I - III charakteryzują się korzystnymi warunkami dla rozwoju energetyki wiatrowej.

Mapa 8 Strefy energii wiatru w Polsce

Źródło: Strona internetowa Powiślańskiej Regionalnej Agencji Zarządzania Energią, <http://www.praze.pl/?a=static&l=pl&id=25>, (dostęp: 19.03.2022 r.)

Do uzyskania realnych wielkości energii użytecznej dla pojedynczych elektrowni wymagane jest występowanie wiatrów o stałym natężeniu i prędkościach powyżej 4 m/s. Ponadto

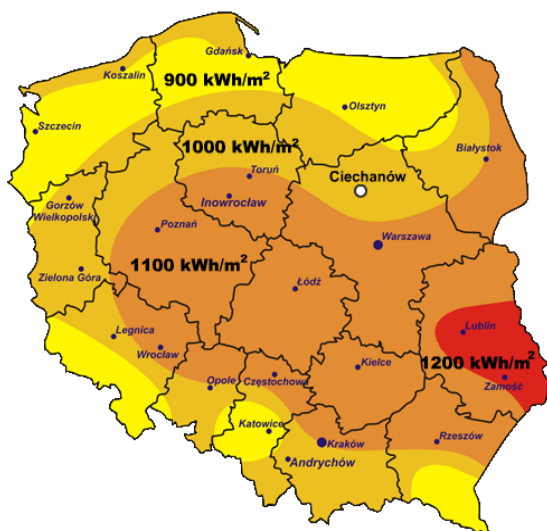
przyjmuje się, że wielkość progowa opłacalności wykorzystania energii wiatru na wysokości 30 m nad powierzchnią gruntu powinna wynosić 1000 kWh/m²/rok (średnia suma energii wiatru na powierzchnię 1 m²). W Polsce wynosi ona 1000 -1500 kWh/rok.

Gmina Sulechów znajduje się w III strefie (korzystnej) do rozwoju energetyki wiatrowej, charakteryzującej się energią użyteczną wiatru poniżej 1000 [kWh/m²/rok], nie ma jednak farm wiatrowych. Prędkość wiatru na ogół nie przekracza 5 [m/s]. Ze względu na duże zalesienie nie jest to obiecujący kierunek dalszego rozwoju dla gminy Sulechów.

ZASOBY ENERGII SŁONECZNEJ

Polska charakteryzuje się dość dobrymi warunkami do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego.

Mapa 9 Mapa usłonecznienia Polski

Źródło: Strona internetowa: <https://ciechanow.pomiaryinfo.pl/?pwtr=naslonecznienie&pwtid=16506&infrm=1>, (dostęp: 19.03.2022 r.)

W gminie Sulechów, jak i w niemal całym województwie lubuskim, istnieją dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego. Roczna gęstość promieniowania w omawianym regionie na płaszczyznę poziomą wynosi ok. 1000 [kWh/m²], średnie usłonecznienie natomiast wynosi 1600 godzin na rok. Wykorzystanie energii słonecznej skierowane jest głównie na cele grzewcze (kolektory słoneczne). Gmina Sulechów wykorzystuje oświetlenie solarne. Tego typu rozwiązanie zastosowano przykładowo w porcie w Cigacicach, gdzie zamontowano sześć lamp solarnych, a także przy przystankach autobusowych w Kijach i Okuninie.

W zakresie fotowoltaiki i termomodernizacji gmina Sulechów w okresie od 6.06.2019 r. do 20.10.2020 r. podjęła się remontu budynków A-F, C i D Szkoły Podstawowej nr 1 im. gen. Józefa Bema w Sulechowie. Termomodernizacja objęła docieplenie ścian zewnętrznych oraz dachu, wymianę instalacji centralnego ogrzewania, modernizację wentylacji, montaż paneli fotowoltaicznych oraz wymianę stolarki okiennej i drzwiowej. Koszt całkowity przedsięwzięcia

wyniósł 6 084 643,69 zł, uzyskano dofinansowanie RPO ZIT w kwocie 3 859 041,81 zł. Powierzchnia użytkowa budynków A-F wynosi 3105,40 m², a C i D - 1248,70 m². W efekcie w budynku C zmniejszono roczne zapotrzebowanie na energię o 69,8% (według audytu), a w budynku D nastąpiło zmniejszenie rocznego zapotrzebowania na energię o 68,2%. W obu budynkach zanieczyszczanie powietrza PM10 wynosi jedynie 0,06 kg/rok, a benzo(a)pirenem – 0. W budynkach A-F przyjęto zmniejszenie rocznego zapotrzebowania na energię o ok. 80 % (według audytu 85,9%, jednak łącznie z budynkiem G, który nie został jeszcze wyremontowany). Zanieczyszczanie powietrza PM10 utrzymuje się na poziomie 0,06 kg/rok, a benzo(a)pirenem – 0.

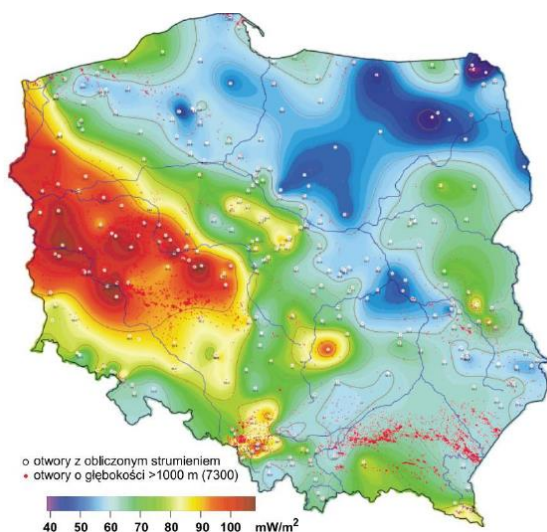
Termomodernizacją, która została przeprowadzona w okresie 5.10.2018 – 26.11.2019 r., objęte zostało także Centrum Usług Socjalnych w Kruszynie. W budynku nastąpiła wymiana okien, docieplenie stropu i połaci dachu, wymiana instalacji centralnego ogrzewania wraz z kotłem gazowym, montaż paneli do przygotowania ciepłej wody użytkowej, docieplenie podłóg na gruncie, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, jednak bez docieplenia ścian. Koszt całkowity remontu wyniósł 3 511 377,26 zł, uzyskano dofinansowanie RPO ZIT w kwocie 1 779 749,84 zł. Powierzchnia użytkowa budynku to 676,7 m². Według audytu zmniejszono roczne zapotrzebowanie na energię o 53,9%, zanieczyszczenia PM10 do poziomu 0,0013 kg/rok oraz całkowicie zatrzymano wytwarzanie benzo(a)pirenu.

Dodatkowo gmina Sulechów wydała w 2021 r. wiele decyzji środowiskowych na powstanie farm fotowoltaicznych. Gmina Sulechów staje się fotowoltaicznym zagłębiem Grupy POLENERGIA. W 2019 r. spółka uruchomiła swoją pierwszą farmę fotowoltaiczną Sulechów I o mocy 8 MWp, a w 2021 r. firma POLENERGIA rozpoczęła rozbudowę gigantycznej farmy fotowoltaicznej w Kruszynie koło Sulechowa - FF Sulechów II oraz FF Sulechów III, składających się z 22 instalacji PV o łącznej mocy 22 MWp. Na polu o powierzchni niemal 40 hektarów powstało ponad 40 tys. paneli fotowoltaicznych, które produkują energię pozwalającą na zasilanie nawet 16 tys. mieszkań rocznie. Jest to największa inwestycja tego typu w województwie lubuskim i jedna z największych zrealizowanych przez POLENERGIĘ.

ZASOBY ENERGII GEOTERMALNEJ

Złożem energii geotermalnej nazywa się naturalne nagromadzenie ciepła (w skałach, wodach podziemnych, w postaci pary) na głębokościach umożliwiających opłacalną ekonomicznie eksploatację energii cieplnej. W ostatnich latach w Polsce badania nad dokumentacją złóż energii geotermalnej uległy intensyfikacji. Polski Instytut Geologiczny opracował mapę strumienia ciepłego Polski. Obszary podwyższonych wartości strumienia, oznaczone na mapie poniżej kolorem czerwonym, mają największe perspektywy dla pozyskiwania energii geotermalnej. Opierając się na tych badaniach, określono, że możliwość wykorzystania energii wnętrza ziemi istnieje na ponad 60% powierzchni naszego kraju.

Mapa 10 Mapa strumienia ciepłego w Polsce

Źródło: Strona internetowa: https://www.researchgate.net/figure/Mapa-strumienia-cieplnego-na-obszarze-Polski-wg-Szewczyka-i-in-Karwasieckiej-i_fig2_259291932, (dostęp: 19.03.2022 r.)

Zasoby dyspozycyjne energii geotermalnej obejmują cały obszar województwa lubuskiego, przyjmując najwyższe wartości w całym kraju na poziomie ponad 90 MJ/m². Gmina Sulechów ma ogromny potencjał do wykorzystania energii geotermalnej, jednakże brak jest potwierdzonych danych dotyczących wytwarzania energii geotermalnej na tym obszarze.

ZASOBY ENERGII Z BIOMASY I BIOGAZU

Biomasa to substancje pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, które ulegają biodegradacji, pochodzące z produktów, odpadów i pozostałości z produkcji rolnej oraz leśnej, a także przemysłu przetwarzającego ich produkty, a także inne części odpadów, które ulegają biodegradacji. Energię z biomasy można uzyskać w wyniku procesów spalania, gazyfikacji, pirolizy, fermentacji alkoholowej czy metanowej oraz wykorzystania olejów roślinnych w produkcji biokomponentów do paliw.

W gminie Sulechów eksploatowane są dwie biogazownie rolnicze wyposażone w instalacje do wytwarzania energii elektrycznej. Pierwszą jest instalacja w okolicy Sulechowa o mocy elektrycznej 1,14 MWe i termicznej 1,06 MWt. Roczna wydajność zabudowanego układu do wytwarzania biogazu rolniczego w oparciu o technologię bazującą na fermentacji mezofilowej jest rzędu 5 mln m³/rok, co umożliwia wytworzenie odpowiednio: 9 tys. MWh energii elektrycznej i 30 tys. GJ ciepła. Substraty do produkcji biogazu, w tym głównie obornik, gnojowica i kiszonka kukurydziana, pochodzą z hodowli oraz pól należących do właściciela instalacji.

Kolejną biogazownią rolniczą, którą wpisano do właściwego rejestru prowadzonego przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego, jest instalacja o mocy 1 MWe i 1,4 MWt zbudowana w miejscowości Klępsk. Według danych Agencji Rynku Rolnego wydajność tej instalacji wynosi 4,63 mln m³/rok, co znamionowo pozwala produkować rocznie 8 147 MWh energii elektrycznej i 41 tys. GJ energii cieplnej.

VI.6 Elektromobilność

Rozwój elektromobilności ma zasadnicze znaczenie dla środowiska, pobudza wzrost gospodarczy i zwiększa bezpieczeństwo energetyczne kraju. Rosnąca liczba pojazdów elektrycznych przekłada się na większy komfort mieszkańców miast poprzez zmniejszenie emisji szkodliwych substancji, poprawę jakości powietrza i spadek natężenia hałasu.

Polsce nadal daleko do europejskich liderów elektromobilności, jednak zainteresowanie samochodami elektrycznymi stale rośnie. Według danych na koniec marca 2020 r. w naszym kraju zarejestrowano łącznie 10 701 elektrycznych samochodów osobowych. W pierwszym kwartale bieżącego roku liczba rejestracji samochodów całkowicie elektrycznych oraz hybryd typu plug-in wyniosła 1705 sztuk – to o 86% więcej niż w analogicznym okresie w roku 2019. Wzrost sprzedaży zarejestrowały również w tym czasie elektryczne samochody dostawcze i ciężarowe (do 578 szt.) oraz autobusy elektryczne (do 248 szt.). W dalszym ciągu rośnie też flota elektrycznych motorowerów i motocykli, która na koniec lutego 2020 r. osiągnęła liczbę 6584 sztuk⁴.

Od 22 lutego 2018 r. w Polsce obowiązuje ustawa o elektromobilności i paliwach alternatywnych⁵, której celem jest m.in. rozwój rynku pojazdów napędzanych energią elektryczną, gazem ziemnym oraz wodorem. Ustawa przewiduje szereg zachęt skierowanych do nabywców samochodów, które w założeniu mają zwiększyć zainteresowanie elektrykami. Największą przeszkodą na drodze do popularyzacji pojazdów napędzanych energią elektryczną są jednak wysokie ceny ich zakupu.

Zgodnie z Planem Rozwoju Elektromobilności w Polsce „Energia do przyszłości” szacuje się, że w 2025 r. na polskich drogach poruszać się będzie milion pojazdów elektrycznych. W Polsce impuls do rozwoju elektromobilności wychodził dotychczas z poziomu lokalnego. Wybrane samorzady, decydując się na zakup autobusów elektrycznych lub rozważając systemy car-sharingu oparte na samochodach elektrycznych, kierowały się głównie potrzebą poprawy jakości powietrza, chęcią obniżenia poziomu hałasu czy koniecznością rozwoju przemysłu elektromobilności i systematycznego podnoszenia standardu usługi przewozu pasażerów. Nie bez znaczenia ma również aspekt wizerunkowy. Częściowa wymiana floty na elektryczną odzwierciedla dążenie do unowocześniania się, a tym samym przyciąga inwestorów i turystów. Ze względu na istniejące bariery samorzady nie rozważały jednak, poza nielicznymi wyjątkami (Warszawa, Kraków, Jaworzno, Zielona Góra i Rzeszów), zastąpienia istotnej części floty autobusowej pojazdami elektrycznymi. Gmina Sulechów wchodzi w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry. Między 2018 a 2020 rokiem zakupiono 43 autobusy elektryczne, co pokazuje dużą skalę inwestycji w tym obszarze (rokrocznie w Polsce wymienia się około 700-800 autobusów)⁶.

Gmina Sulechów nie prowadzi ewidencji dotyczącej wykorzystywania elektromobilności na swoim terenie, jednakże rozwój elektromobilności staje się coraz bardziej popularnym

⁴<https://www.innogy.pl/pl/duze-przedsiębiorstwa/artykuly/2020/elektromobilnosc-modny-trend-czy-konieczna-rewolucja>

⁵ Dz. U. z 2021 poz. 110 z późn. zm.

⁶ Plan Rozwoju Elektromobilności w Polsce „Energia do przyszłości”, s. 15.

środkiem alternatywnym w kontekście rosnących cen paliw. Zakup samochodu zasilanego elektronicznie lub typu hybryda przyciąga wielu klientów, którzy starają się szukać oszczędności oraz zwracają uwagę na ochronę środowiska.

Dodatkowo w ramach *Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego na lata 2021-2027 dla miasta Zielona Góra i gmin ościennych, które zawarły z miastem porozumienie w sprawie wspólnej organizacji transportu publicznego* planuje się inwestycje w zakresie elektromobilnego transportu publicznego. Elektromobilność stanowi odpowiedź na oczekiwania społeczeństwa w zakresie przemieszczania się za pomocą zeroemisyjnych środków transportu, które cechują się brakiem lokalnej emisji zanieczyszczeń i nie generują znacznego hałasu, wskutek czego podnoszą komfort życia w miastach. Z elektromobilnością nierozdzielnie wiąże się innowacyjność – wykorzystanie i rozwój najnowszych dostępnych technologii. Podkreślić należy, że rozwój elektromobilności zachodzi nie tylko w odniesieniu do transportu zbiorowego, ale dotyczy on niemal wszystkich pojazdów eksploatowanych w miastach. Opracowywanie nowych, innowacyjnych technologii, pozwala więc na zwiększenie udziału elektrycznych i hybrydowych samochodów osobowych – zarówno w gospodarstwach domowych, jak i w przedsiębiorstwach oraz urzędach – jako pojazdów służbowych, a także w systemach carsharingowych.

VI.7 Analiza SWOT obszaru środowiskowego

Tabela 25 Analiza SWOT obszaru środowiskowego

Sytuacja przestrzenna i środowiskowa	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ dobra lokalizacja gminy, ➤ atrakcyjność przyrodniczo-turystyczna, ➤ rozwój OZE na terenie gminy, ➤ dobra jakość powietrza, ➤ termomodernizacja budynków, ➤ funkcjonowanie biogazowni, ➤ sprawdzający się program usuwania azbestu z terenu gminy, ➤ zdywersyfikowanie ujęć wody pitnej. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ niewystarczający odsetek inwestowania w odnawialne źródła energii w gosp. prywatnych, ➤ niewystarczająca liczba oczyszczalni przydomowych, ➤ wysoka częstotliwość aktualizacji dużej liczby miejscowych planów zagospodarowania, ➤ brak wydzielonej sieci kanalizacji deszczowej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ wzrost inwestycji w odnawialne źródła energii w budynkach użyteczności publicznej, ➤ budowa ścieżek rowerowych, ➤ rozwój infrastruktury mieszkaniowej, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ występowanie barier i ograniczeń w rozwoju związanych z ochroną przyrody i środowiska, ➤ nieodpowiedni system ogrzewania gospodarstw domowych, ➤ w Sulechowie ograniczona liczba miejsc do pochówku zmarłych,

<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozbudowa infrastruktury technicznej, ➤ rewitalizacja terenów zielonych, ➤ realizacja projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, ➤ odbudowa na wsiach zbiorników małej retencji, ➤ gospodarka wodna, w tym melioracja, retencja, osuszanie, ➤ rozwój powstających farm fotowoltaicznych jako potencjału regionu, ➤ wykorzystanie OZE, ➤ przyłączanie się mieszkańców do sieci ciepłowniczej, ➤ duża liczba rodzinnych ogrodów działkowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ uciążliwości związane z funkcjonowaniem ferm ➤ przekroczony wskaźnik zabudowy mieszkaniowej i inwestycyjnej, ➤ istnienie dużego składowiska odpadów w pobliżu miasta Sulechowa.
---	---

Źródło: opracowanie własne

VII. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

ROZWÓJ STRUKTUR OSADNICZYCH I UŻYTKOWANIE TERENU

Większość zespołów osadniczych gminy Sulechów powiązana jest ściśle z układem ponadlokalnej i lokalnej komunikacji kołowej. Wzdłuż rzeki w południowej części gminy zlokalizowane są miejscowości: Brody, Pomorsko, Górki Małe, Cigacice i Górzynkowo. Najwyższym stopniem urbanizacji wyróżnia się miasto Sulechów, w którym skupiają się niemal wszystkie instytucje. Wsie Cigacice i Kalsk natomiast stanowią ośrodki uzupełniające. Pozostałe miejscowości posiadają jedynie funkcje lokalne. Miasto jest wyraźnie podzielone na strefy: śródmiejską o funkcji centrotwórczej, obszar na południe od centrum cechujący się dominacją funkcji mieszkaniowej oraz funkcją usługową, na północ od centrum natomiast dominuje funkcja wytwórcza, przemieszana z mieszkaniową. Peryferia miasta składają się głównie z zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. W mieście wykształcił się obszar lokalizacji usług ogólnomiejskich i podstawowych wokół rynku oraz wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Na obszarach wiejskich usługi rozmieszczone są przypadkowo, w większości przy głównych drogach przebiegających przez te miejscowości. Rozwój funkcji usługowej następuje w takich wsiach, jak Kalsk, Cigacice, Brzezina k. Sulechowa i Krężyły. W pozostałych wsiach dostęp do usług podstawowych jest ograniczony lub usługi te w ogóle nie są dostępne.

Struktura użytkowania terenu cechuje się wyraźną dominacją użytków rolnych (ponad 50%) i lasów (40%). Tereny zabudowane zajmują około 4% powierzchni gminy. Miasto Sulechów tworzy dość zwarty układ funkcjonalno-przestrzenny z okolicznymi miejscowościami:

Kruszyną, Obłotnem, Krężołami, Brzeziem k. Sulechowa, Kalskiem, Nowym Światem i Cigacicami (tzw. wsie zurbanizowane, większość ich mieszkańców dojeżdża do pracy w mieście, co powoduje stopniowe zanikanie zabudowy gospodarczej oraz powstawanie domów mieszkalnych zbliżonych wyglądem do podmiejskiej zabudowy willowej). Pozostałe wsie mają w większości typową zabudowę wiejską, gdzie krajobraz zdominowany jest przez grunty orne oraz lasy. Strefa mieszkalnictwa na terenie gminy skoncentrowana jest w obrębie miasta Sulechów oraz przyległych miejscowościach – Brzezie k. Sulechowa, Kruszyna, Krężoły. Jak wskazano w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sulechów (zwanym dalej „studium”) różnicowanie funkcjonalne przestrzeni gminy Sulechów wymaga większej dbałości o właściwe zagospodarowanie przestrzenne terenów wiejskich, szczególnie tych najbardziej oddalonych od miasta Sulechów. Przeważająca liczba zakładów produkcyjnych, magazynów, składów znajduje się na terenie miasta. W Sulechowie zakłady produkcyjne i składy ulokowane są głównie w rejonie torów kolejowych, w północno-zachodniej części miasta i kilka w śródmieściu. Obiekty i urządzenia znajdujące się częściowo w bliskim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej stanowią źródło uciążliwości dla mieszkańców. Stąd konieczność określenia i zagospodarowania stref ochronnych.

Na terenie gminy bardzo duży udział procentowy powierzchni stanowi zieleń nieurządzona i lasy, co stwarza dobre warunki dla turystyki i rekreacji. Zieleń urządzoną w gminie reprezentują istniejące parki we wsiach jako pozostałość dawnych założeń pałacowych w Bukowie, Kalsku, Mozowie, Okuninie, Pomorsku, Kijach, Klępsku, Łęgowie. Dobre warunki glebowe w części północnej, wschodniej i środkowej gminy pozwalają na rozwój funkcji rolniczej. Występuje tam przewaga II i III klasy bonitacyjnej.

Na obszarze gminy Sulechów znajdują się udokumentowane złoża kopalin, tj. złoża kruszywa naturalnego „Górki Małe”, „Górzykowo III”, „Górzykowo IV”, „Kalsk”, „Kalsk 1” „Głogusz” i „Okunin” Cigacice, złoża itów ceramiki budowlanej „Sulechów”, złoża kredy jeziornej „Pomorsko” i Pomorsko II”. Najcenniejszymi złożami występującymi w gminie Sulechów są złoża ropy naftowej („Kije” i „Mozów S”) oraz ropy i gazu ziemnego („Kije NE”). W obrębie terenu, na którym stwierdzono występowanie tych złóż rozwój zabudowy powinien być zabroniony. Tereny te zlokalizowane są na zachód od miasta Sulechów (pomiędzy Sulechowem a wsią Kije). Należy w tym miejscu nadmienić, że rozwój zabudowy w obrębie miasta Sulechów w kierunku zachodnim ogranicza przebieg drogi S3, w kierunku wschodnim natomiast przebieg drogi krajowej nr 32. Atrakcyjne tereny pod zabudowę (głównie osiedli domów jednorodzinnych) zlokalizowane są na północ od miasta, lecz rozwój terenów zurbanizowanych w tym kierunku powinien być zrównoważony z uwagi na rozwój funkcji rolniczej. Zabudowa w tej części miasta, jak również na terenie wsi Brzezie k. Sulechowa, cechuje się nieregularnością i nieciągłością zabudowy. Rozwój głównie funkcji mieszkaniowej odbywa się przede wszystkim w oparciu o dostępną sieć dróg lokalnych. Nowa zabudowa mieszkaniowa powstaje na terenach charakterystycznych dla zabudowy zagrodowej, gdzie wciąż prowadzona jest działalność rolnicza. W związku z potrzebą ochrony terenów cennych dla rozwoju działalności rolniczej nowa zabudowa mieszkaniowa powinna wypełniać puste

przestrzenie pomiędzy już istniejącymi zagrodami i osiedlami. Relatywnie duża dostępność tego rodzaju terenów powinna być wystarczająca, by zahamować niekontrolowany rozwój zabudowy na tereny bardziej oddalone od centrum miasta, w tym na tereny wzdłuż głównych dróg łączących miejscowości gminne.

W studium wyodrębniono sześć obszarów o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania i prowadzonych politykach przestrzennych:

1. Obszar centrum, w obrębie którego nadrzędnym celem jest ochrona historycznej struktury przestrzennej i obiektów zabytkowych, rewitalizacja starego miasta, porządkowanie istniejącej zabudowy, maksymalne nasycenie terenu usługami.
2. Obszar śródmiejski pomiędzy dworcem PKP a ul. Piaskową, w obrębie którego celowe jest lokalizowanie usług publicznych obsługujących całą gminę, a w przyszłości powiat, terenów budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego i terenów rekreacyjnych.
3. Obszary lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².
4. Obszary mieszkaniowe, występujące w stanie istniejącym w różnych fragmentach miasta i projektowanej koncentracji przyszłej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnnej, w południowej części miasta i jednorodzinnej w północnej i południowej części jako wynik uwzględnienia warunków środowiska przyrodniczego i struktury zasobów gruntów.
5. Obszary skupisk aktywności gospodarczej po zachodniej i wschodniej stronie miasta, w obrębie których nastąpi intensyfikacja wykorzystania terenu pod zakłady przemysłowe, bazy, składy i transport.
6. Obszary usługowe związane z obsługą podróżnych w pobliżu węzła drogi ekspresowej i skrzyżowań dróg kołowych z drogą alternatywną.

Strefa osadniczo-rolnicza obejmuje wszystkie jednostki wiejskie z otaczającymi terenami rolniczymi i zielenią niestanowiącą dużych kompleksów. W ramach tej strefy należy podjąć działania w zakresie osadnictwa polegające na porządkowaniu i uzupełnianiu istniejącej zabudowy na terenach osadniczych, wskazaniu nowych terenów możliwych do pełnienia wyżej wymienionego użytkowania, uzupełnionych o niezbędną infrastrukturę techniczną. Istotne są również: usprawnienie powiązań komunikacyjnych; tworzenie tras rowerowych, pieszych i konnych; intensyfikacja rozwoju gminy poprzez wyznaczenie terenów przeznaczonych pod obszary wytwórczości i mieszkalnictwa; tworzenie komunalnych zasobów gruntów przeznaczonych pod zabudowę usługami publicznymi i mieszkalnictwem samorządowym; określenie kierunków i zasad zagospodarowania terenów, z podaniem ograniczeń w ich użytkowaniu, w tym szczególnie związanych z ochroną historycznych zespołów przestrzennych i walorów krajobrazowych; wykluczenie zabudowy nie związanej z produkcją rolniczą, hodowlaną, ogrodnictwem i rybacką na wskazanych kompleksach rolniczych i prowadzenie gospodarki zgodnej z warunkami przyrodniczymi przeciwdziałającymi erozji gleb; rekultywacja terenów zniszczonych; ochrona istniejących ciągów ekologicznych przecinających strefy głównie w postaci dolin wzdłuż cieków wodnych; zachowanie terenów zadrzewionych; dolesienie gruntów ornych i użytków zielonych o niskiej klasie bonitacyjnej

gleby oraz nieużytków w pobliżu kompleksów leśnych lub zespołów zieleni wysokiej i zakrzewień.

W ramach stref wydzielono następujące obszary:

1. Aktywizacji gospodarczej wzdłuż drogi ekspresowej i drogi alternatywnej od Cigacic do Kalska, jako terenów ofertowych związanych z usługami i wytwórczością.
2. Istniejącego osadnictwa wiejskiego (mieszkalnictwo, działalność gospodarcza, wypoczynek) przewidzianego do adaptacji, przebudowy, uzupełnień.
3. Potencjalnego rozwoju osadnictwa w najbliższym otoczeniu istniejącej zabudowy wiejskiej w celu ograniczenia jej rozproszenia i zapewnienia możliwości obsługi infrastrukturą techniczną.
4. Rolniczej przestrzeni produkcyjnej w postaci terenów upraw polowych.
5. Łąk, pastwisk i lokalnych zadrzewień.
6. Istniejących i projektowanych ciągów ekologicznych, w tym doliny rzek Odry i Obrzycy.
7. Chronione.
8. Eksploatacji zasobów lokalnych złóż (ropa naftowa, kreda pojezierna, ility, piasek, żwir).
9. Intensywnej agroturystyki szczególnie w rejonie miejscowości Brzezine k. Pomorska, Boryń, Pomorsko, Głogusz, Głoguszyn, Kije, Szabliska.

Strefa dużych kompleksów leśnych obejmuje tereny zalesione oraz kompleksy ze śródleśnymi polami uprawnymi, łąkami, pastwiskami i ciekami wodnymi. Tereny te charakteryzują się funkcjami ochronną, gospodarczą oraz turystyczną i rekreacyjną.

KOMUNIKACJA I POWIĄZANIA FUNKCJONALNE

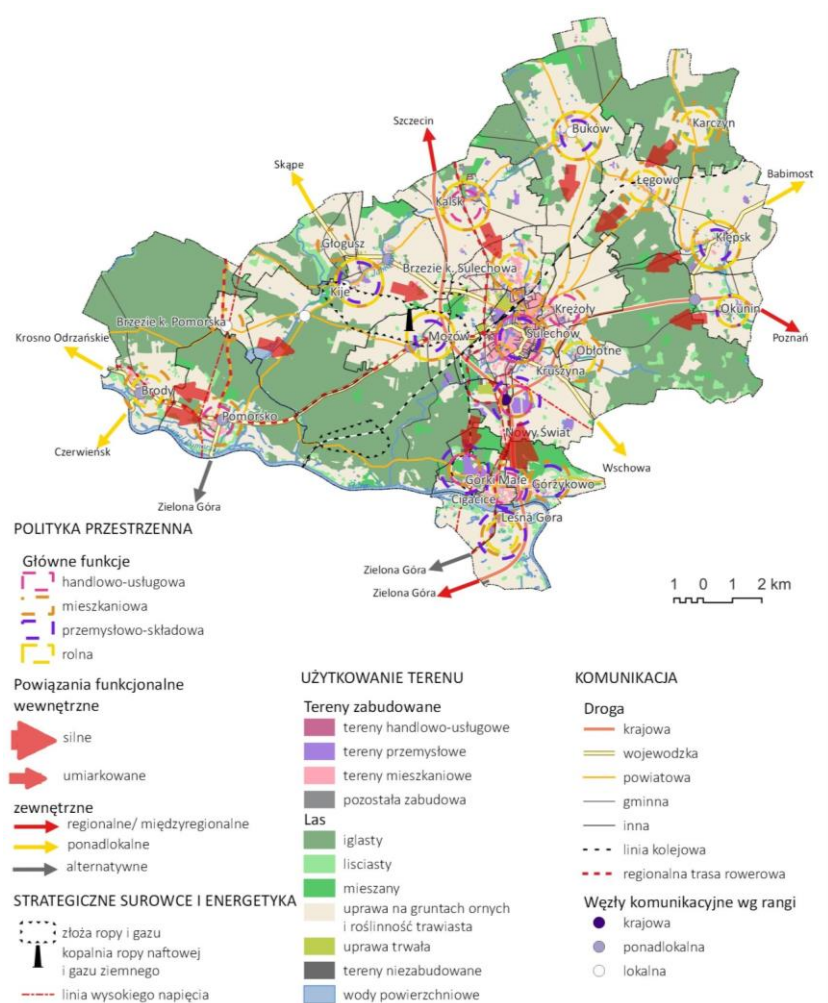
Gmina Sulechów dysponuje dużym potencjałem związanym z dobrą dostępnością komunikacyjną – drogową, jak i kolejową. Główną stacją na terenie gminy jest Sulechów. Na stacji zatrzymują się pociągi Regionalne oraz TLK z Zielonej Góry w kierunku Zbąszynka, Poznania, Warszawy i Gdyni. Stacja ta leży na linii kolejowej 357 z Sulechowa do Lubonia koło Poznania i linii kolejowej nr 358 – łączącej stację Zbąszynek ze stacją Guben. Linia 358 biegnie przez granicę polsko-niemiecką. Obecnie na tej linii realizowany jest ruch towarowy. Przez gminę przebiega droga ekspresowa S3 (E65) o randze międzynarodowej oraz droga krajowa nr 32. Drogi wojewódzkie nr 277, 278 i 304 uzupełniają rozwiniętą sieć komunikacyjną.

Dostępność komunikacyjna jest istotna z uwagi na potencjał inwestycyjny gminy. Spójność sieci komunikacyjnej powinna zostać zapewniona zarówno w skali lokalnej, jak też ponadlokalnej, regionalnej i krajowej. W ramach współpracy „Lubuskiego Trójmiasta” konieczne jest podjęcie działań na rzecz spójności terytorialnej i wspólnej oferty inwestycyjnej. Współpracując, gminy „Lubuskiego Trójmiasta” powinny uwzględniać w swoich planach potrzeby każdego z członków. Może to odbywać się na poziomie tworzenia spójnej koncepcji zagospodarowania przestrzennego w zakresie rozwoju sieci dróg oraz transportu publicznego kołowego i szynowego. Bardzo ważnym elementem rozwoju każdej z gmin, ale także przedmiotem wspólnej strategii, jest rzeka Odra, która tworzy zarówno szlak komunikacyjny, jak i turystyczny. Zaawansowana współpraca pomiędzy samorządami będzie prowadzić

do podejmowania decyzji o lokalizacji kluczowych dla rozwoju wszystkich gmin infrastruktur społecznych i instytucji otoczenia biznesu. Dzięki współpracy w ramach inicjatywy „Lubuskiego Trójmiasta” łatwiej będzie wygenerować produkt turystyczny o większym zasięgu i bardziej konkurencyjny. Istotne w tym zakresie są wspólne inwestycje w infrastrukturę turystyczną charakteryzujące się spójnym rozkładem przestrzennym i ciągłością (np. szlaki turystyczne).

Cele ponadlokalne powinny być spójne z rozwojem lokalnym. W obrębie gminy Sulechów istnieją stałe powiązania funkcjonalne pomiędzy poszczególnymi jednostkami osadniczymi (Mapa 7). Główne powiązania przestrzenne występują pomiędzy obszarem wiejskim a miastem Sulechów. Poza tym można wyróżnić mniejsze powiązania funkcjonalne w miejscowościach oddalonych od miasta, które jednak mają niewielkie znaczenie i dotyczą dostępu do podstawowych wybranych usług (np. Brody – Pomorsko). Ponadto występują powiązania zewnętrzne, które stanowią istotny czynnik rozwojowy. Wyznaczone są przez 2 główne osie komunikacyjne – drogę ekspresową S3 łączącą gminę z Zieloną Górą i Szczecinem oraz drogę krajową nr 32 w kierunku Poznania. Nie bez znaczenia jest również położenie niedaleko granicy z Niemcami oraz relatywnie bliskie położenie względem autostrady A2, która krzyżuje się z drogą S3. Gmina Sulechów położona jest w połowie drogi z Zielonej Góry do węzła autostradowego A2/S3 w Jordanowie i w odległości ok. 25 km od tego węzła w kierunku południowym, co świadczy o wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej. Tereny inwestycyjne powinny być lokalizowane głównie przy węzłach drogowych o dużym znaczeniu, dlatego obszar pomiędzy miastem Sulechów a wsią Cigacice wydaje się być pod tym względem atrakcyjny. Ponadto gmina dysponuje rezerwami terenów na wschód oraz na zachód od centrum miasta Sulechów.

Mapa 11 Polityka przestrzenna, użytkowanie terenu i komunikacja

Źródło: opracowanie własne

OCHRONA ŚRODOWISKA I ZAGROŻENIE POWODZIĄ

W strukturze zagospodarowania przestrzennego gminy dużą rolę odgrywa obszar problemowy związany z zagrożeniem powodzią. Gmina położona jest nad rzeką Odrą, której największe dopływy na terenie gminy to: Sulechówka, Jabłonna i Kanał Pomorski. Największym ciekim jest bezimienny potok przepływający przez wsie Okunin i Kłępsk. Przepływająca przez gminę Sulechów Odra powoduje okresowe zagrożenie powodzią – wysokie (10%) oraz średnie (1%). Istniejące zabezpieczenia nie gwarantują pełnego bezpieczeństwa w rejonie wsi Pomorsko, Brody i Leśna Góra. Zasadne jest podjęcie działań związanych z melioracją terenów nadmiernie podmokłych. Naturalne pasmo przyrodnicze wzdłuż rzeki Odry w powiązaniu z czytelnymi kierunkami rozwoju osadnictwa stwarza dogodne warunki do zrównoważonego rozwoju gminy. Rozwój rolnictwa i turystyki w tym paśmie wzbogaci gospodarczo gminę. Warto podkreślić występowanie na tym obszarze obszarów chronionych, w tym rezerwatu przyrody Radowice we wsi Obłotne, obszarów chronionego krajobrazu (Nowosolska Dolina Odry, Krośnieńska Dolina Odry, Rynny Obrzyco-Obrzańskie), obszaru specjalnej ochrony (Dolina Środkowej Odry), specjalnych obszarów

- **Poprawa funkcjonalno-przestrzennej struktury**, w tym podniesienie ładu przestrzennego, zwiększenie walorów wizerunku i sprawności funkcjonowania, oraz wzmocnienie powiązań z regionem, krajem i zagranicą.
- **Ochrona wartości zasobów dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego oraz jego racjonalnego kształtowania.**
- **Stworzenie atrakcyjnych i zróżnicowanych możliwości rozwoju gospodarczego.**
- **Podniesienie standardów życia mieszkańców poprzez poprawę infrastruktury technicznej, inwestycje w miejsca wypoczynku dla mieszkańców.**
- **Racjonalne wykorzystanie terenów i intensyfikacja ich zagospodarowania.**
- **Wdrożenie polityki przestrzennej poprzez koordynację planowania miejscowego**, ustalenia narzędzi pozwalających na wdrożenie tej polityki.
- **Stworzenie warunków do pełnienia przez miasto Sulechów roli regionalnego ośrodka obsługi** jako siedziby władz powiatowych.
- **Promowanie dużej atrakcyjności miasta**, posiadającego wiele terenów ofertowych oraz rozbudowaną infrastrukturę społeczną, obsługującą gminy sąsiednie i region.
- **Wykorzystanie wyróżniającego położenia miasta i gminy** w paśmie przyśpieszonego rozwoju zespołu Gorzów Wlkp. – Zielona Góra – Nowa Sól wzdłuż drogi ekspresowej i w okolicach skrzyżowania dróg krajowych i wojewódzkich.
- **Stworzenie miejsc wymiany towarów i świadczenia usług**, szczególnie w Sulechowie i Cigacicach.
- **Rozwinięcie turystycznych walorów naturalnych**, uwzględniając zróżnicowaną rzeźbę terenu, duży procent zalesienia i położenie wzdłuż skarpy doliny rzeki Odry.
- **Wzrost aktywności działalności rolniczej** w ramach działań restrukturyzacyjnych i działalności leśnej przy wykorzystaniu naturalnych zasobów.
- **Rozwinięcie przemysłu na bazie surowców i kopalin** przy zapewnieniu wysokiej jakości towarów i należytej ochrony środowiska przyrodniczego.
- **Rozwój usług ponadpodstawowych** w Sulechowie i w rejonie wsi: Kalsk, Cigacice, Nowy Świat.
- **Rozwój gospodarczy na największych i najbardziej atrakcyjnych terenach inwestycyjnych w gminie:** w Sulechowie przy ul. Rozwojowej, w Krężołach (wylot na Poznań przy drodze nr 32), w Nowym Świecie (tereny przy rondzie w kierunku oczyszczalni i wysypiska), w obrębie 3 miasta Sulechów i Brzezia k. Sulechowa (wzdłuż drogi krajowej S3), w obrębie Mozowa i Brzezia k. Sulechowa (teren między drogami wojewódzkimi nr 277 i 278, drogą ekspresową S3 i drogą powiatową relacji Sulechów – Cigacice – Zawada – Zielona Góra), w obrębie Cigacic (wyjazd z Cigacic w kierunku Sulechowa).
- **Rozwój wytwórczości na terenie dawnych ośrodków rolnych i hodowlanych** we wsiach: Kalsk, Buków, Łęgowo, Karczyn, Klępsk, Okunin, Obłotne, Kruszyna, Mozów, Kije, Głogusz, Krężoły – po ich przekształceniach własnościowych.

- **Wykorzystanie rezerwy terenów do zamieszkania** w Sulechowie i w rejonie wsi: Brzezie k. Sulechowa, Krężoły; Kruszyna, Obłotne, Górzynowo, Cigacice, Kalsk oraz na mniejszą skalę w rejonie wsi: Górki Małe, Kije, Mozów, Klępsk, Łęgowo, Buków.
- **Rozwój rekreacji** na terenach w pobliżu wsi: Brzezie k. Pomorska, Szabliska, Kije, oraz w mniejszym stopniu w rejonie wsi: Brody, Pomorsko, Górki Małe, Górzynowo, Głogusz, Przygubiel, Klępsk.
- **Rozbudowa systemu transportowego** kołowego w ciągu drogi ekspresowej S3 wokół miejscowościach: Kalsk, Brzezie k. Sulechowa, Sulechów, Nowy Świat, Cigacice.
- **Stworzenie Regionalnego Węzła Multimodalnego** w Cigacicach w postaci powiązania dróg kołowych, kolejowych i wodnych.
- **Budowa systemów wodociągowych, kanalizacyjnych, nowych linii energetycznych** średniego napięcia i sieci gazowej, zabezpieczających potrzeby odbiorców z terenu gminy.
- **Ukształtowanie sprawnego układu komunikacyjnego miasta dla ruchu ponadlokalnego i głównego miejskiego** poprzez realizację zewnętrznych powiązań dróg krajowych i wojewódzkich, usprawnienie powiązań ulicami poszczególnych osiedli, utworzenie tras turystycznych.
- **Intensyfikacja rozwoju miasta wzdłuż drogi „alternatywnej” w kierunku południowo-północnym** po zachodniej stronie miasta, w postaci terenów ofertowych z przeznaczeniem na usługi, wytwórczość, mieszkalnictwo zbiorowe.
- **Wykształcenie systemu ekologicznego**, składającego się z parków i zieleni nieurządzonej, przenikającego całą przestrzeń miasta, powiązanego z analogicznymi terenami w jego otoczeniu, tj. lasami, ogrodami łąkami, parkami, ciekami, ze szczególnym uwzględnieniem doliny rzeki Sulechówki.
- **Tworzenie bardziej zwartych układów osadniczych miasta i wsi**, bez rozproszonej zabudowy, jej porządkowanie i doposażanie w infrastrukturę.
- **Komasacja terenów pod pozarolniczą działalność gospodarczą** ze względów ekonomicznych.
- **Tworzenie usługowych „centrów” we wsiach.**
- **Rozbudowa układu komunikacyjnego**, szczególnie w ścieżki piesze i rowerowe; usprawnienie ciągów komunikacji kołowej.
- **Priorytetyzacja działań w zakresie opracowania kompleksowych dokumentów** planistycznych w postaci studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym w zakresie zapewnienia spójności z dokumentami na szczeblu regionalnym.
- **Kontrolowany proces rozwoju zabudowy** – opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, począwszy od obszarów cechujących się najintensywniejszymi zmianami użytkowania; rozwój zabudowy w obrębie istniejących siedlisk.

- **Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią** – w szczególności w zakresie przeznaczania terenów pod zabudowę mieszkaniową poprzez zapobieganie antropopresji na terenach cennych przyrodniczo.
- **Wielowymiarowy rozwój społeczno-gospodarczy** – oparty na procesach rozwojowych funkcji obszarów o wysokim potencjale.
- **Sprawne planowanie w przestrzeni związane z rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnych** – logiczne i oparte na konsultacjach społecznych i potrzebach mieszkańców lokalizowanie różnego rodzaju kompleksów usługowych, uwzględnianie potencjalnych konfliktów przestrzennych w procesach planowania.
- **Kierowanie się zasadami ładu przestrzennego w planowaniu przestrzeni** w aspekcie estetycznym, społecznym, gospodarczym, środowiskowym i funkcjonalnym – w szczególności na obszarach o wysokim potencjale rozwoju turystyki, w tym na obszarach o wysokich walorach krajobrazowych.
- **Zapewnienie spójności w planowaniu przestrzennym w układzie wertykalnym:** na poziomie lokalnym ze szczeblem krajowym i regionalnym – uwzględnienie w planowaniu rozwoju przestrzennego inwestycji krajowych i wojewódzkich.
- **Zapewnienie spójności w planowaniu przestrzennym w układzie horyzontalnym:** uwzględnienie i konsultowanie dokumentów planistycznych sąsiednich gmin w celu zapewnienia ciągłości struktur przestrzennych.
- **Budowanie poparcia społecznego w gospodarowaniu przestrzenią** – prowadzenie jawnych i dostępnych dla mieszkańców konsultacji społecznych w zakresie planowania inwestycji, opracowywania dokumentów planistycznych.
- **Ujednolicenie zasad dotyczących walorów estetycznych nowych inwestycji**, w tym mieszkaniowych i związana z tym konieczność opracowania planów miejscowych dla obszarów przeznaczanych pod zabudowę.
- **Ukierunkowanie celów polityki przestrzennej na rozwój obszarów atrakcyjnych turystycznie** ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki.
- **Ochrona obszarów o nieprzekształconych lub stosunkowo mało zmienionych walorach przyrodniczych i krajobrazowych**, oraz uwzględnianie pozostałych działań ochronnych w zakresie ochrony krajobrazu.
- **Zachowanie różnorodności biologicznej i rozwój systemu obszarów chronionych** oraz jego integracja z systemami pozaregionalnymi.
- **Ograniczenie przeznaczenia pod zabudowę podlegającą ochronie przed hałasem terenów narażonych na ponadnormatywne oddziaływanie infrastruktury transportowej.**
- **Separowanie terenów zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem** od dużych zwartych kompleksów terenów zabudowy produkcyjnej, usługowej lub produkcyjno-usługowej poprzez ustalenie minimalnych odległości między tymi terenami i kompleksami w dokumentach planowania przestrzennego.

- **Zachowywanie pomiędzy jednostkami osadniczymi wolnych od zabudowy i zagospodarowania (z wyłączeniem dróg i sieci uzbrojenia terenu) terenów otwartych lub zalesionych.**
- **Integrowanie transportu** poprzez wyznaczanie w studium gminy oraz budowę gminnych i aglomeracyjnych zintegrowanych węzłów przesiadkowych.
- **Pozostawienie wzdłuż rzek, mniejszych cieków i urządzeń melioracji podstawowych pasów terenów zielonych, wolnych od zabudowy.**
- **Uwzględnienie przebiegu i funkcji korytarzy ekologicznych** o znaczeniu ponadlokalnym w lokalnych dokumentach planistycznych oraz działaniach należących do kompetencji gminy.
- **Uwzględnienie infrastruktury transportu rowerowego** przy planowaniu zintegrowanego systemu transportu.
- **Ograniczenie zabudowy dolin rzecznych** (ochrona brzegów rzek przed zabudową, grodzeniem, osuszaniem i niszczeniem szaty roślinnej) w celu zachowania drożności korytarzy ekologicznych i minimalizowania skutków powodzi.

IX. Obszary strategicznej interwencji

Gmina Sulechów położona jest w obrębie 13 wydzieleni obszarów specjalnych, które zostały wyznaczone w strategicznych i planistycznych dokumentach wojewódzkich. W celu ich identyfikacji przeanalizowane zostały następujące dokumenty:

- 6 strategii szczebla krajowego,
- Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego.

Przez obszary specjalne rozumie się:

– OSPT (Obszary Specjalnej Polityki Terytorialnej) – terytoria zawierające wiele jednostek administracyjno-terytorialnych (gmin, powiatów, województw) lub ich części, dla których z uzasadnionych powodów potrzebne jest prowadzenie skoordynowanej i spójnej polityki rozwoju.

– OF (obszary funkcjonalne) – terytoria charakteryzujące się silnymi powiązaniem społeczno-ekonomicznymi o charakterze węzłowym lub sieciowym, które kształtują spójną, trwałą i samopodtrzymującą się strukturę przyrodniczą i (lub) społeczno-gospodarczą.

– OSI (obszary strategicznej interwencji) – terytoria wymagające wsparcia zewnętrznego w celu wzmocnienia wewnętrznego potencjału rozwoju lub zapobiegania negatywnym procesom przyrodniczym i (lub) społeczno-gospodarczym, w tym:

- OP (obszary problemowe) – terytoria o niekorzystnych cechach i procesach społeczno-ekonomicznych i (lub) przyrodniczych, wymagające interwencji zewnętrznych.

- OW (obszary wzrostu) – terytoria o charakterze obszarów funkcjonalnych – aktualnie istniejących lub możliwych do wykreowania o szczególnie korzystnych właściwościach przyrodniczych lub społeczno-ekonomicznych dla rozwoju.

W poniższej tabeli zestawiono obszary specjalne, które obejmują gminę Sulechów.

Tabela 26 Obszary specjalne obejmujące gminę Sulechów (opracowanie własne na podstawie dokumentów krajowych i wojewódzkich)

Lp.	Typ obszaru	Nazwa	Nazwa dokumentu	Uwagi
1.	OF	Pozostałe miasta o szczególnym znaczeniu gospodarczym	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego Tom I, Załącznik Nr 1 - TOM I do uchwały Nr XLIV/667/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 23 kwietnia 2018 r.	Dominująca funkcja przemysłowa
2.	OF	Obszary intensywnego rozwoju turystyki		-
3.	OF/ OSI	Obszar MOF OW		W Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 wskazany jako OSI
4.	OF	Wiejskie obszary funkcjonalne uczestniczące w procesach rozwojowych		-
5.	OF	Obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska (...) – Tereny zamknięte		Tereny zamknięte z listy resortu obrony narodowej, przyjęte decyzją Nr 42/MON Ministerstwa Obrony Narodowej z dnia 4 marca 2016 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej
6.	OF	Obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska (...) – Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w skali dorzeczy		Gminy na terenie których występują obszary o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (Q=10%)
7.	OF	Obszary kształtowania potencjału rozwojowego (...) – Obszary cenne przyrodniczo		-
8.	OF	Obszary kształtowania potencjału rozwojowego (...) – Obszary ochrony krajobrazów kulturowych		-
9.	OF	Obszary kształtowania potencjału rozwojowego (...) – Obszary ochrony i kształtowania zasobów wodnych		Obszary wysokiego i bardzo wysokiego zagrożenia wód podziemnych

Dokumenty na szczeblu regionalnym

				czynnikami antropopresyjnymi
10.	OF	Obszary kształtowania potencjału rozwojowego (...) – Obszar funkcjonalny ochrony strategicznych złóż kopalin		Występowanie złóż ropy naftowej, węglowodorów, kopalin chemicznych, skalnych i metali
11.	OF	Obszary funkcjonalne wymagające restrukturyzacji (...) – Obszary przygraniczne		Obszary II strefy, wskazany również w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030
12.	OF	Obszar predysponowany do rozwoju infrastruktury transportu intermodalnego		Węzeł znaczenia lokalnego
13.	OF	Obszary predysponowane do rozwoju energetyki słonecznej ze względu na uwarunkowania		-

Źródło: opracowanie własne

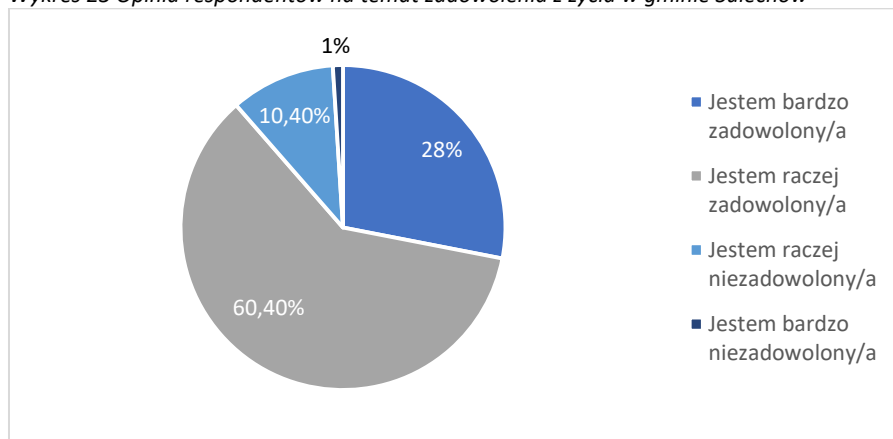
X. Ocena warunków życia w opinii respondentów

Oceny warunków życia w gminie Sulechów dokonano na podstawie ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy. Konsultacje odbyły się w czerwcu i lipcu 2022 r. Celem badania opinii publicznej nt. warunków życia, jakie stwarza gmina Sulechów, było zdiagnozowanie problemów oraz potencjałów rozwojowych. Wyniki badania wraz z dokonaną diagnozą i charakterystyką gminy posłużyły do opracowania celów strategicznych na kolejne lata, poprzez odpowiednie zaplanowanie działań i projektów do realizacji.

W badaniu wzięło udział 182 respondentów z terenu gminy. Kobiety stanowiły 69,2% a mężczyźni 30,8% respondentów. Najliczniejszą grupę osób biorących udział w badaniu stanowiły osoby w wieku 36-50 lat (53,8% badanych), następnie w wieku 26-35 lat (18,7% badanych) oraz w wieku 51-60 lat (15,4%). Osoby młode w wieku 18-25 lat stanowiły 4,4% badanych, odsetek z kolei osób powyżej 61 roku życia stanowił 7,7% ogółu badanych. Wyniki przedstawiają się następująco:

Raczej zadowolonych z życia w gminie jest 60,4%, a 28% wskazuje na duże zadowolenie z tego powodu. Niewielki odsetek badanych twierdzi (10,4%), że jest raczej niezadowolony z życia w gminie. Zaledwie 1% badanych osób jest bardzo niezadowolony z warunków życia oferowanych przez gminę.

Wykres 23 Opinia respondentów na temat zadowolenia z życia w gminie Sulechów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Do głównych problemów społecznych w opinii respondentów, które występują na terenie gminy Sulechów, należą przede wszystkim migracje osób młodych i wykształconych (53,3% odpowiedzi), co niekorzystnie wpływa na sytuację rynku pracy. Wśród innych zauważalnych problemów należą kwestie środowiskowe – respondenci wskazali problem zanieczyszczenia środowiska w wyniku palenia śmieci w piecach domowych (37,4%). Osoby biorące udział w badaniu wskazały również na trudności w znalezieniu zatrudnienia na lokalnym rynku pracy (35,7%), co zasadniczo wpływa na migracje zarobkowe młodych ludzi. Innym kwestią jest także brak oferty kulturalnej dla dzieci i młodzieży (36,3%) oraz problemy związane z uzależnieniem od alkoholu czy narkotyków (30,8%).

Wykres 24 Główne problemy społeczne występujące na terenie gminy Sulechów w opinii respondentów

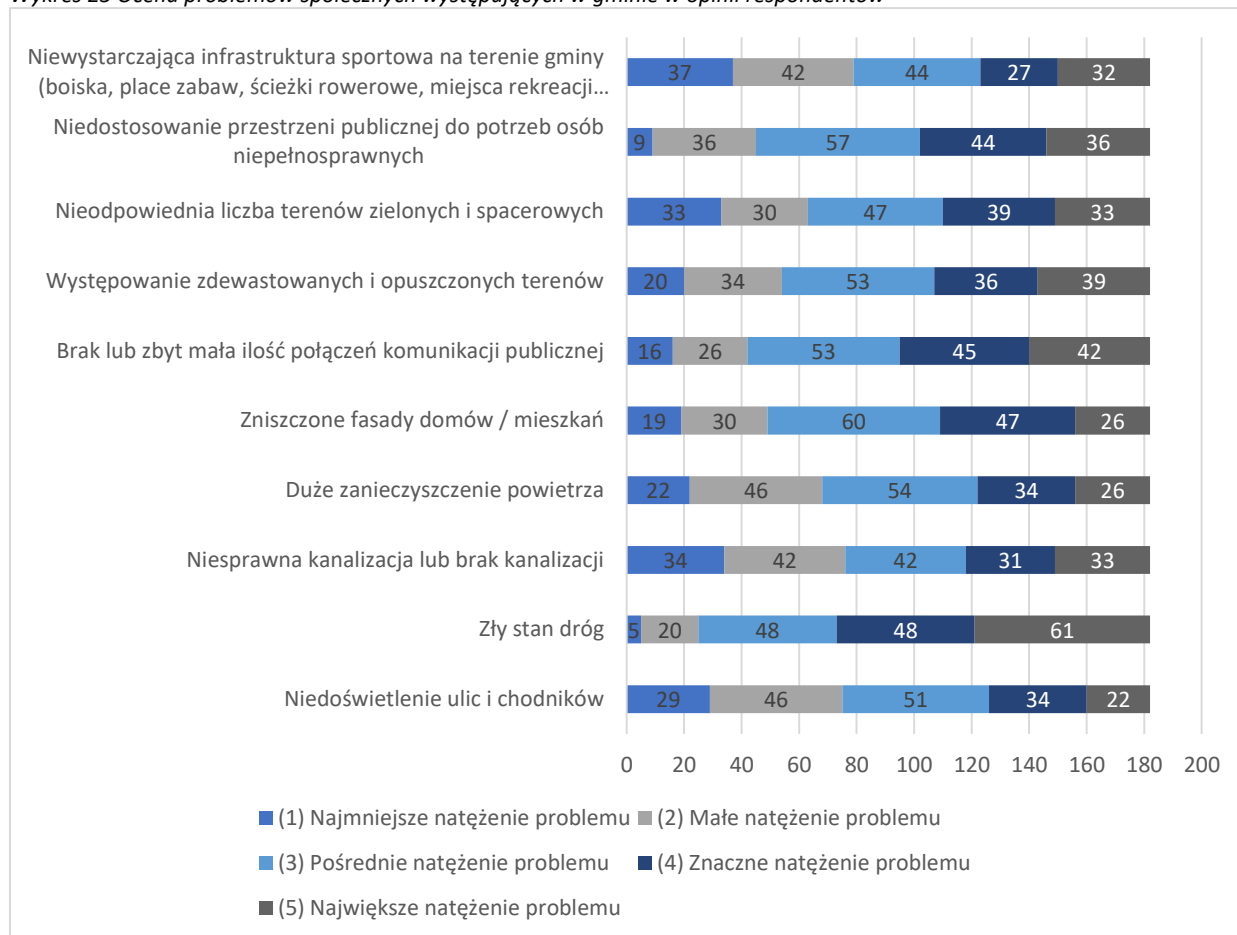

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W gminie Sulechów za problem społeczny o największym natężeniu uznano zły stan dróg (61 wskazań) oraz niewystarczającą liczbę połączeń komunikacji publicznej (42 wskazania).

W następnej kolejności jako problem o kluczowym znaczeniu uznano niedostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych, występowanie opuszczonych i zdewastowanych terenów, nieodpowiednią liczbę terenów zielonych i spacerowych, a także niewystarczająco rozwiniętą infrastrukturę sportową na terenie gminy.

Wykres 25 Ocena problemów społecznych występujących w gminie w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W trakcie badania poproszono respondentów o wskazanie propozycji konkretnych działań do realizacji w kontekście dalszego rozwoju gminy. Najwięcej wskazań dotyczyło następujących kwestii:

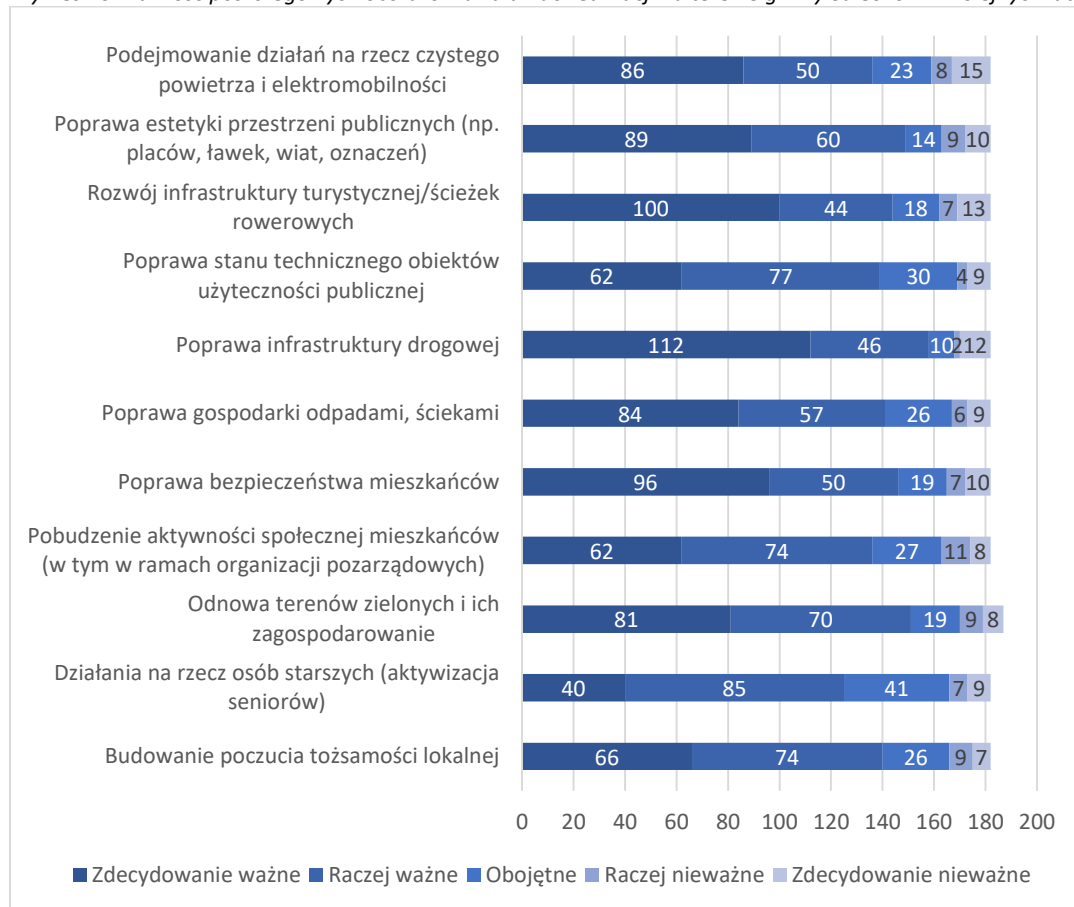
- remonty dróg (w tym też wiejskich i osiedlowych) wraz z infrastrukturą deszczowo-kanalizacyjną, chodnikami, przejściami dla pieszych i oświetleniem,
- budowa ścieżek rowerowych, stworzenie sieci ścieżek połączonych z innymi gminami,
- rozbudowa stref wypoczynku i rekreacji, w tym budowa placów zabaw,
- rozbudowa Parku Sulecha o nową infrastrukturę sportowo-rekreacyjną,
- poszerzenie oferty kulturalnej dla mieszkańców, więcej imprez o charakterze plenarnym,
- modernizacja Szkoły Podstawowej nr 2 im. Jana Pawła II w Sulechowie,
- budowa sieci kanalizacyjnej w obrębie wsi Głogusz – Kije,
- zagospodarowanie przestrzeni publicznej na rynku w Sulechowie, rewitalizacja starówki,

- budowa nowego zjazdu do Sulechowa z S3 (nowy węzeł komunikacyjny),
- wyznaczenie szlaków turystycznych i tras nordic walking,
- poprawa funkcjonalności sieci kanalizacyjnej i deszczowej na terenie miasta,
- modernizacja zbiorników wodnych,
- kontrola aspektów środowiskowych, kontrolowanie mieszkańców pod względem palenia śmieci w piecach.

Główne problemy społeczne skupiają się wokół infrastruktury drogowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Osoby biorące udział w badaniu bardzo często podkreślały, że ważne w kontekście rozwoju gminy są modernizacje i remonty dróg wraz z całym zapleczem infrastrukturalnym, tj. ze ścieżkami rowerowymi, oświetleniem, chodnikami, parkingami itp. Dodatkowo zwrócono uwagę na potrzebę rozwoju funkcjonalno-przestrzennego gminy. Wskazano na modernizację takich obiektów, jak: place zabaw, park, tereny zieleni oraz rynek miasta. Wskazano także na potrzebę zwiększenia oferty kulturalnej skierowanej do różnych grup odbiorców.

Za najważniejsze propozycje zadań do realizacji w ramach rozwoju gminy Sulechów na kolejne lata respondenci wskazali przede wszystkim poprawę infrastruktury drogowej (112 wskazań), rozwój infrastruktury turystycznej (100 wskazań), poprawę bezpieczeństwa mieszkańców (96 wskazań).

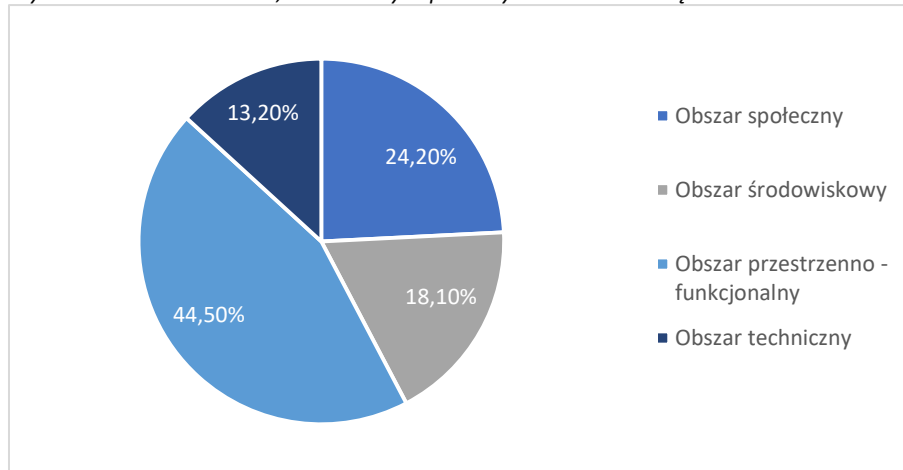
Wykres 26 Ważność poszczególnych obszarów działań do realizacji na terenie gminy Sulechów w kolejnych latach

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Respondenci są zdania, że podejmowane działania w celu rozwoju gminy na kolejne lata powinny skupiać się przede wszystkim na rozwoju obszaru przestrzenno-funkcjonalnego (44,5% badanych). Na drugim miejscu widzą potrzebę rozwoju obszaru społecznego (24,2%), a następnie środowiskowego (18,1%).

Wykres 27 Ocena obszarów, wokół których powinny koncentrować się działania realizowane w przyszłości

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Podczas badania respondenci wskazali przykładowe przedsięwzięcia, które ich zdaniem powinny być realizowane w kolejnych latach na terenie gminy Sulechów w ramach rozwoju społeczno-gospodarczego. Wśród wskazań znalazły się następujące propozycje działań:

- rozbudowa ścieżek rowerowych,
- termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 2 im. Jana Pawła II w Sulechowie,
- modernizacja dróg gminnych, w tym wiejskich i osiedlowych,
- zagospodarowanie terenów wokół ratusza, odnowa centrum miasta,
- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców poprzez budowę chodników, oświetlenia i przejść dla pieszych,
- rozbudowa komunikacji miejskiej i podmiejskiej,
- powstanie parkingu przy PKP i zatoczki dla autobusów,
- rozwój agroturystyki,
- rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, np. skatepark, wesołe miasteczko, minigolf, kręgielnia, dyskoteka publiczna, place zabaw, lodowisko,
- realizacja projektów z zakresu ochrony środowiska, np. „Czyste powietrze”,
- budowa toalet publicznych,
- rozbudowa stref gospodarczych, w których mieszkańcy mogliby znaleźć zatrudnienie,
- budowa galerii handlowej,
- budowa mieszkań,
- rozwój sieci kanalizacyjnej oraz deszczowej,
- odnowa terenów zielonych, ciągów spacerowych, zagospodarowanie przestrzeni w kierunku rozwoju rekreacyjnego mieszkańców,
- doposażenie jednostek OSP.

XI. Misja i wizja rozwoju gminy Sulechów

Na podstawie wyników analizy SWOT i przeprowadzonych badań opinii publicznej sformułowano wizję rozwoju gminy Sulechów. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu działań strategicznych zrealizowana zostanie poprzez cele szczegółowe oraz przedsięwzięcia rekomendowane do wsparcia w ramach środków własnych gminy i funduszy zewnętrznych. Celem jest nie tylko rozkwit gminy Sulechów pod względem gospodarczym, lecz także rozwój społeczny jej mieszkańców. Istotnym aspektem jest również aktywizacja społeczna wszystkich grup funkcjonalnych, aby minimalizować zjawisko wykluczenia społecznego grup defaworyzowanych.

Dzięki kompleksowemu podejściu do rozwoju społeczno-gospodarczego gminy nastąpi zagospodarowanie potencjału, jakim dysponuje gmina Sulechów. Zadaniem wizji jest pozytywne oddziaływanie na procesy rozwojowe. Wizja umożliwi skoncentrowanie wysiłków planistycznych i realizacyjnych na określonej więzce celów i działań realizacyjnych. Wizja rozwoju (generalny cel kierunkowy) to zestaw względnie trwałych dążeń władz gminy, na które powinny być przede wszystkim zorientowane działania realizacyjne.

Wizja rozwoju gminy Sulechów

Gmina Sulechów stanowi nowoczesny i ekologiczny obszar, który na kanwie stabilnego i wielofunkcyjnego rozwoju społeczno-gospodarczego stwarza mieszkańcom możliwość wysokiej jakości życia poprzez rozwój infrastruktury społecznej, komunikacyjnej, technicznej, środowiskowej i turystycznej.

Z kolei misja rozwoju gminy Sulechów do 2030 r. odnosić się będzie do obszarów wdrożenia działań strategicznych:

Misja rozwoju gminy Sulechów

- ❖ Gmina jest zasobna ekonomicznie, stawia na stabilny i wielofunkcyjny rozwój społeczno-gospodarczy oraz dba o ochronę środowiska naturalnego
- ❖ Gmina zapewnia odpowiednie warunki do zamieszkania, wypoczynku, pracy i zakładania własnych działalności gospodarczych
- ❖ Gmina dba o rozwój aktywności społecznych różnych grup społecznych poprzez realizację projektów społecznych oraz rozbudowę infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej

Zrównoważony rozwój (*ang. sustainable development*) to proces zmian społecznych, gospodarczych i środowiskowych, który – prowadzony w określonym horyzoncie czasowym – zapewnia równowagę pomiędzy zyskami i kosztami rozwoju w kontekście życia przyszłych pokoleń, czyli jest odzwierciedleniem polityki i strategii ciągłego rozwoju gospodarczego

i społecznego bez szkody dla środowiska i zasobów naturalnych, od których jakości zależy kontynuowanie działalności człowieka i dalszy rozwój.

Zrównoważony rozwój gminy Sulechów dotyczy uwarunkowań społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych. Realizacja zaplanowanych działań służyć ma wzmocnieniu zrównoważonego rozwoju gminy we wszystkich wskazanych obszarach. Istotnym składnikiem jest przede wszystkim spójność społeczna. Rozwój stanowi wiodący cel działań politycznych prowadzonych na różnych szczeblach sprawowania władzy (krajowej, lokalnej, międzynarodowej). Rozwój jest bowiem czynnikiem decydującym o sukcesie politycznym, społecznym i gospodarczym. Jednak skutki rozwoju, nad którym nie mamy kontroli, mogą być dotkliwe. Celem polityki rozwoju gminy jest zatem stymulowanie rozwoju, przy jednoczesnym sterowaniu nim w takim zakresie, aby przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom, które mogłyby mu towarzyszyć. Celem nadrzędnym działań samorządowych będzie poprawa poziomu życia mieszkańców poprzez zrównoważony rozwój. Poniżej sformułowano cele strategiczne, operacyjne i działania w obszarze strategii rozwojowej.

XII. Cele i kierunki strategicznego rozwoju gminy Sulechów

Struktura Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030 zbudowana została na podstawie elementów składowych wzajemnie sobie podległych w hierarchii ważności (cele strategiczne, oddziaływanie projektu wraz ze wskazaniem problemu oraz wynikające z nich kierunki działań). Cele strategiczne zdefiniowano na podstawie diagnozy, przeprowadzonych badań, konsultacji społecznych oraz w ramach prac nad dokumentem. Realizacja wypracowanych kierunków działań prowadzi do osiągnięcia celów strategicznych. Propozycje kierunków działań wynikają bezpośrednio z analizy, jak również z przeprowadzonych badań i konsultacji w trakcie prac nad opracowaniem strategii.

W toku prac nad Strategią rozwoju gminy Sulechów 2030 wypracowano następujące cele strategiczne, które stanowią odpowiedź na zdiagnozowane główne wyzwania rozwojowe:

➤ Cel strategiczny 1 Rozwój gospodarczy i integracja przestrzenna regionu

Cele operacyjne:

- Poprawa jakości przestrzeni publicznej;
- Rozwój stref inwestycyjnych;
- Promocja gospodarcza gminy;
- Modernizacja infrastruktury drogowej;
- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej, w tym kolejowej, wraz z budową centrum przesiadkowego w Sulechowie;
- Wykorzystanie potencjału przestrzeni zlokalizowanej w centrum Sulechowa;
- Dążenie do wzmocnienia pozycji komisariatu policji w Sulechowie;

- Dążenie do zmiany siedziby powiatu zielonogórskiego lub utworzenia powiatu sulechowskiego.

➤ **Cel strategiczny 2 Wzrost jakości życia społecznego**

Cele operacyjne:

- Zwiększenie dostępności mieszkańców do działalności kulturalnej;
- Modernizacja obiektów stanowiących ośrodki życia kulturalnego;
- Poszerzenie oferty kulturalnej dla mieszkańców;
- Zapewnienie wyższego poziomu edukacji;
- Aktywne wspieranie seniorów.

➤ **Cel strategiczny 3 Rozwój potencjału turystycznego**

Cele operacyjne:

- Zapewnienie mieszkańcom możliwości efektywniejszego uczestniczenia w życiu społecznym;
- Rozwój agroturystyki;
- Modernizacja i rozwój infrastruktury turystycznej;
- Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Określenie powyższych celów strategicznych wyznacza kierunki dalszych działań. Na ich podstawie opracowano projekty oraz działania, które przyczynią się w sposób bezpośredni do realizacji założonych celów poprzez osiągnięcie wskazanych rezultatów i wskaźników.

Tabela 27 Kierunki strategicznego rozwoju gminy Sulechów do 2030 r.

Nazwa projektu	1. MODERNIZACJA I AKTYWIZACJA OŚRODKÓW ŻYCIA KULTURALNEGO	
Oddziaływanie projektu	☒ Sfera społeczna ☐ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☐ Sfera środowiskowa ☒ Sfera techniczna	
Cel strategiczny	Cel 2 Wzrost jakości życia społecznego	
Cel projektu	Zwiększenie dostępności mieszkańców do działalności kulturalnej organizowanej przez gminę Sulechów, poprzez modernizację obiektów stanowiących ośrodki życia kulturalnego oraz poszerzenie zakresu ich oferty, a co za tym idzie zwiększenie liczby organizowanych działań kulturalnych i dostępnych zajęć.	
Opis problemu	Niewystarczająca oferta kulturalna i zły stan techniczny obiektów wpływa na mniejszą możliwość aktywizacji mieszkańców, szczególnie w obszarze społeczno-kulturalnym.	
Działania podejmowane w ramach projektu	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK
	1. Modernizacja techniczna istniejących przestrzeni wykorzystywanych na cele kulturalno-społeczne. 2. Renowacja zabytków. 3. Wyposażenie gminnych obiektów kulturalno-społecznych w sprzęt służący aktywizacji mieszkańców.	1. Liczba obiektów poddanych modernizacji. 2. Liczba odrestaurowanych zabytków. 3. Liczba obiektów wyposażonych w niezbędny sprzęt do przeprowadzenia zajęć kulturalnych i aktywizacyjnych. 4. Liczba uczestników i wydarzeń kulturalnych organizowanych w gminie.

	4. Rozwój działalności funkcjonujących na terenie gminy ośrodków życia kulturalnego, w tym promowanie ich działalności.	
Szacunkowa wartość	4 000 000,00 zł	
Rezultaty	Zwiększenie liczby organizowanych wydarzeń kulturalnych. Zwiększenie dostępu mieszkańców do obiektów kulturalnych.	
Planowany okres realizacji	2023-2030	
Przewidywane źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Województwa Lubuskiego 2021 - 2027 Budżet gminy Dotacje rządowe Program Interreg Brandenburgia – Polska 2021 - 2027	

Nazwa projektu	2. ZAGOSPODAROWANIE GMINNYCH TERENÓW PARKOWYCH	
Odziaływanie projektu	☒ Sfera społeczna ☐ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☒ Sfera środowiskowa ☐ Sfera techniczna	
Cel strategiczny	Cel 1 Rozwój gospodarczy i integracja przestrzenna regionu	

Cel projektu	Poprawa jakości przestrzeni publicznej poprzez odnowę przestrzenno-funkcjonalną terenów parkowych oraz zieleni.	
Opis problemu	Niewykorzystany potencjał części parków i zieleni na terenie gminy przyczynia się do ich degradacji przyrodniczych – niezadbane i niewykorzystane przestrzenie mogą w przyszłości stać się miejscem pogłębienia i pojawienia zjawisk trudnych społecznie. Odnowa terenów parkowych oraz zieleni zapewni prowadzenie działań aktywizacyjnych oraz poprawi wizerunek gminy.	
Działania podejmowane w ramach projektu	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aranżacja przestrzeni w oparciu o małą infrastrukturę w parkach występujących na terenie gminy. Poprawa stanu istniejącej przestrzeni publicznej tych miejsc. 2. Utworzenie infrastruktury rekreacyjno-sportowo-turystyczno-wypoczynkowej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszaru poddanego rewitalizacji. 2. Liczba utworzonych lub zmodernizowanych miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych.
Szacunkowa wartość	10 000 000,00 zł	
Rezultaty	Zwiększenie powierzchni terenów zieleni z pełni przystosowaną infrastrukturą do celów rekreacyjno-wypoczynkowych na terenie gminy.	
Planowany okres realizacji	2023-2030	
Przewidywane źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Województwa Lubuskiego 2021-2027 Budżet gminy Dotacje rządowe Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	
Nazwa projektu	3. UMOCNIE NIE POZYCJI GOSPODARCZEJ GMINY SULECHÓW	

Odziaływanie projektu	☐ Sfera społeczna ☒ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☒ Sfera środowiskowa ☒ Sfera techniczna	
Cel strategiczny	Cel 1 Rozwój gospodarczy i integracja przestrzenna regionu	
Cel projektu	Rozwój stref inwestycyjnych poprzez wykorzystanie potencjału istniejącej infrastruktury, pozyskiwanie nowych inwestorów i tym samym przyspieszenie rozwoju gospodarczego gminy. Promocja gospodarcza gminy.	
Opis problemu	Niedostatecznie wykorzystany potencjał gospodarczy regionu spowalnia jego możliwości rozwoju.	
Działania podejmowane w ramach projektu	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK
	1. Zagospodarowanie gospodarcze portu w Cigacicach. 2. Budowa drogi wraz z uzbrojeniem od strefy inwestycyjnej Nowy Świat do Cigacic. 3. Budowa drugiego odcinka drogi wraz z uzbrojeniem w strefie inwestycyjnej Kręzoły (fragment ptn.-wsch. obwodnicy Sulechowa). 4. Budowa drogi wraz z uzbrojeniem w strefie inwestycyjnej Brzezina k. Sulechowa. 5. Wspieranie działań związanych z modernizacją linii kolejowych na terenie gminy. 6. Wspieranie działań zmierzających do utworzenia szybkich połączeń komunikacyjnych.	1. Powierzchnia zagospodarowanego gospodarczo terenu. 2-4. Liczba kilometrów wybudowanych dróg. 5. Liczba zmodernizowanych linii kolejowych. 6. Liczba szybkich połączeń kolejowych.

Szacunkowa wartość	50 000 000,00 zł
Rezultaty	Wzrost liczby nowych inwestycji na terenie gminy Sulechów. Wzrost terenów przeznaczonych pod inwestycje.
Planowany okres realizacji	2023-2030
Przewidywane źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Województwa Lubuskiego 2021-2027 Budżet gminy Dotacje rządowe Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)

Nazwa projektu	4. PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ ZAPEWNIAJĄCYCH WSPARCIE OSOBOM STARSZYM
Odziaływanie projektu	☒ Sfera społeczna ☐ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☐ Sfera środowiskowa ☐ Sfera techniczna
Cel strategiczny	Cel 2 Wzrost jakości życia społecznego
Cel projektu	Zwiększenie dostępności i jakości świadczonych usług społecznych przyczyniających się ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego w gminie Sulechów.

Opis problemu	Brak odpowiedniego wsparcia w zakresie opieki zdrowotnej i brak miejsc opieki dla zwiększającej się liczby osób starszych, a także niedostateczna oferta możliwości spędzania czasu wolnego powoduje obniżanie się jakości życia seniorów i pogłębianie się zjawiska ich wykluczenia społecznego.	
Działania podejmowane w ramach projektu	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK
	1. Poszerzenie oferty rekreacyjno-kulturalnej skierowanej do osób starszych. 2. Aktywizacja osób starszych. 3. Wsparcie działań zmierzających do poprawy zdrowia seniorów.	1. Liczba ofert skierowanych do osób starszych. 2-3. Liczba działań zmierzających do aktywizacji i poprawy zdrowia seniorów.
Szacunkowa wartość	2 000 000,00 zł	
Rezultaty	Wzrost udziału osób starszych w życiu społecznym i kulturalnym. Zwiększenie aktywności rekreacyjnej seniorów.	
Planowany okres realizacji	2023-2030	
Przewidywane źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Województwa Lubuskiego 2021-2027 Budżet gminy Dotacje rządowe Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	
Nazwa projektu	5. INTEGRACJA MIESZKAŃCÓW I ROZWÓJ TURYSTYKI	
Odziaływanie projektu	☒ Sfera społeczna ☒ Sfera gospodarcza	

	☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☒ Sfera środowiskowa ☒ Sfera techniczna	
Cel strategiczny	Cel 3 Rozwój potencjału turystycznego	
Cel projektu	Zapewnienie mieszkańcom możliwości efektywniejszego uczestniczenia w życiu społecznym poprzez zagospodarowanie obszarów posiadających walory rekreacyjno-wypoczynkowe.	
Opis problemu	Niewystarczająca liczba obszarów publicznych służących rekreacji i wypoczynkowi wpływa na niemożność pełnej aktywizacji mieszkańców, przyczyniając się do zwiększania się liczby osób wykluczonych społecznie.	
Działania podejmowane w ramach projektu	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK
	1. Zagospodarowanie przestrzeni przeznaczonej pod rekreację i turystykę. 2. Zagospodarowanie przestrzeni w gminie, uwzględniając cele turystyczne i środowiskowe. 3. Dostosowanie istniejącej infrastruktury do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.	1. Powierzchnia zagospodarowanej przestrzeni na cele edukacji i integracji. 2. Powierzchnia zagospodarowanych przestrzeni. 3. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.
Szacunkowa wartość	2 000 000,00 zł	
Rezultaty	Zwiększenie powierzchni terenów rekreacyjnych dla mieszkańców. Zwiększenie powierzchni obszarów o walorach edukacyjnych i przyrodniczych. Zwiększenie liczby obiektów gastronomicznych.	

Planowany okres realizacji	2023-2030
Przewidywane źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Województwa Lubuskiego 2021-2027 Budżet gminy Dotacje rządowe Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)

Nazwa projektu	6. BUDOWA ORAZ PRZEBUDOWA DRÓG, CHODNIKÓW ORAZ ŚCIEŻEK ROWEROWYCH NA TERENIE GMINY SULECHÓW
Odziaływanie projektu	☒ Sfera społeczna ☒ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☒ Sfera środowiskowa ☒ Sfera techniczna
Cel strategiczny	Cel 1 Rozwój gospodarczy i integracja przestrzenna regionu
Cel projektu	Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców oraz jakości życia poprzez modernizację infrastruktury drogowej oraz budowę chodników. Zapewnienie dostępu mieszkańców do możliwości aktywizacji sportowej poprzez wykorzystanie ścieżek rowerowych.
Opis problemu	Zły stan techniczny części infrastruktury drogowej wpływa na niższą jakość życia mieszkańców oraz niższy poziom bezpieczeństwa. Niewystarczający dostęp do ścieżek rowerowych powoduje obniżoną jakość życia poprzez brak zapewnienia odpowiedniego stopnia aktywizacji sportowej mieszkańców.

	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK
Działania podejmowane w ramach projektu	1. Budowa, przebudowa dróg, chodników oraz ścieżek rowerowych. 2. Wspieranie działań dążących do budowy węzła drogowego Sulechów Północ na S3. 3. Wspieranie działań dążących do budowy mostu w Pomorsku.	1. Długość nowo powstałych dróg, chodników, ścieżek rowerowych. 2. Powstanie węzła drogowego Sulechów Północ na S3. 3. Wybudowanie mostu.
Szacunkowa wartość	100 000 000,00 zł	
Rezultaty	Zwiększenie dostępności mieszkańców do zmodernizowanej infrastruktury drogowej. Zwiększenie dostępności mieszkańców do ścieżek rowerowych. Zwiększenie dostępności bezpiecznych chodników dla pieszych.	
Planowany okres realizacji	2023-2030	
Przewidywane źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Województwa Lubuskiego 2021 - 2027 Budżet gminy Dotacje rządowe Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021 – 2027 (FEnIKS)	

Nazwa projektu	7. REWITALIZACJA MIEJSKIEJ PRZESTRZENI UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ
Oddziaływanie projektu	☒ Sfera społeczna ☐ Sfera gospodarcza

	☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☒ Sfera środowiskowa ☒ Sfera techniczna	
Cel strategiczny	Cel 1 Rozwój gospodarczy i integracja przestrzenna regionu	
Cel projektu	Wykorzystanie potencjału przestrzeni zlokalizowanej w centrum miasta na cele prowadzenia działań aktywizacyjnych osób zagrożonych wykluczeniem oraz integracji społecznej. Modernizacja infrastruktury drogowej w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa i czystości. Budowa centrum przesiadkowego, które pozwoli na sprawne przemieszczanie się zarówno mieszkańców, jak i osób odwiedzających gminę.	
Opis problemu	Zdegradowane centrum Sulechowa i brak odpowiedniej infrastruktury obniżają walory turystyczne gminy oraz wpływają niekorzystnie na poziom czystości i bezpieczeństwa mieszkańców. Niewielki obszar wyłączony z ruchu pojazdów oraz niedostateczna liczba małej infrastruktury uniemożliwia integrację społeczną i wypoczynek. Oddalone znacznie od siebie dworce kolejowy i autobusowy utrudniają pasażerom poruszanie się po Sulechowie. Brak parkingów samochodowo-rowerowych w pobliżu tych dworców również powodują problemy komunikacyjne.	
Działania podejmowane w ramach projektu	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK
	1. Rewitalizacja w obrębie ścisłej strefy konserwatorskiej. 2. Modernizacja rozwiązań technicznych służących zwiększeniu dostępności osób o szczególnych potrzebach do obiektów zlokalizowanych w przestrzeni publicznej.	1. Odnowiona powierzchnia obszaru. 2. Liczba zmodernizowanych rozwiązań technicznych i obiektów o zwiększonej dostępności. 3. Powstanie centrum przesiadkowego.

	3. Budowa centrum przesiadkowego powiązanego z transportem kolejowym i drogowym (z parkingiem samochodowo-rowerowym).	
Szacunkowa wartość	7 000 000,00 zł	
Rezultaty	Zwiększenie dostępności architektonicznej obiektów publicznych. Długość drogi ze zmodernizowaną infrastrukturą użyteczności publicznej.	
Planowany okres realizacji	2023-2030	
Przewidywane źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Województwa Lubuskiego 2021-2027 Budżet gminy Dotacje rządowe Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	

Nazwa projektu	8. ROZWÓJ EDUKACJI I INTEGRACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW	
Odziaływanie projektu	☒ Sfera społeczna ☐ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☐ Sfera środowiskowa ☒ Sfera techniczna	
Cel strategiczny	Cel 2 Wzrost jakości życia społecznego	

Cel projektu	Zapewnienie wyższego poziomu edukacji poprzez wprowadzenie praktycznych zajęć w szkołach. Angażowanie seniorów, uczniów i osoby z niepełnosprawnościami w celu przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego.	
Opis problemu	Ograniczona oferta edukacyjna szkół na terenie gminy nastawiona na treści teoretyczne nie pozwala na przygotowanie młodzieży do życia społecznego oraz na pełne zrozumienie mechanizmów funkcjonowania otoczenia. Niedostateczna liczba miejsc przeznaczonych do wspólnego spędzania czasu wolnego wpływa niekorzystnie na poziom integracji społecznej.	
Działania podejmowane w ramach projektu	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK
	<p>1. Podejmowanie działań mających na celu wprowadzenie praktycznych zajęć w szkołach podstawowych przeznaczonych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznaniu funkcjonowania konkretnych obszarów społecznych m.in. szpitali, zakładów pracy, urzędów; -uwrażliwieniu i zwiększeniu świadomości m.in. praca ze zwierzętami, wizyta w schronisku, kontakt z seniorami, kontakty z osobami niepełnosprawnymi, - pozyskaniu wiedzy na temat różnych zawodów i zdobyciu nowych umiejętności, jak szydełkowanie, stolarstwo. <p>2.Wyznaczenie i modernizacja miejsc służących spędzaniu czasu wolnego.</p>	<p>1. Liczba działań dążących do realizacji zajęć praktycznych w szkołach.</p> <p>2. Liczba miejsc służących spędzaniu czasu wolnego.</p>
Szacunkowa wartość	400 000,00 zł	
Rezultaty	<p>Wzrost poziomu edukacji i świadomości dzieci.</p> <p>Spadek liczby osób wykluczonych społecznie.</p>	

Planowany okres realizacji	2023-2028
Przewidywane źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Województwa Lubuskiego 2021-2027 Budżet gminy Dotacje rządowe

Nazwa projektu	9. WZROST BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCÓW I JAKOŚCI ŻYCIA
Odziaływanie projektu	☒ Sfera społeczna ☒ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☐ Sfera środowiskowa ☒ Sfera techniczna
Cel strategiczny	Cel 2 Wzrost jakości życia społecznego
Cel projektu	Poprawa bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców gminy Sulechów poprzez wymianę odpowiedniej infrastruktury oraz zapewnienie wyższej jakości życia poprzez eliminację źródeł niskiej emisji gazów cieplarnianych.
Opis problemu	Niewystarczające oświetlenie ulic oraz organizacja przestrzeni publicznej wpływają na wzrost poczucia zagrożenia mieszkańców oraz możliwość występowania aktów wandalizmu wraz z niedozwolonym spożywaniem alkoholu w przestrzeni publicznej. Niewystarczające wykorzystanie ekologicznych źródeł pozyskania energii cieplnej wpływa na zwiększone zanieczyszczenie powietrza oraz spadek jakości życia mieszkańców.

	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK
Działania podejmowane w ramach projektu	1. Modernizacja oświetlenia poprzez wymianę opraw na LED i budowę nowych linii w technologii LED. 2. Zapewnienie ekologicznych źródeł energii ciepłej w obiektach publicznych, w szczególności pomp ciepła oraz instalacji fotowoltaicznych zapewniających prąd. 3. Budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych. 4. Rozwój komunikacji publicznej. 5. Rozwój i wsparcie działań w zakresie powiększania zasobu oraz budowy mieszkań komunalnych i społecznych czynszowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w tym pozyskiwanie środków na inwestycje o wysokim standardzie efektywności energetycznej.	1. Powierzchnia obszaru objętego modernizacją oświetlenia. 2. Liczba obiektów publicznych, w których wymieniono źródło energii ciepłej na ekologiczne. 3. Liczba stacji ładowania pojazdów elektrycznych. 4. Liczba nowo powstałych połączeń komunikacyjnych. 5. Liczba mieszkań.
Szacunkowa wartość	40 000 000,00 zł	
Rezultaty	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców. Zmniejszenie poziomu zużycia energii elektrycznej. Zmniejszenie poziomu zużycia energii ciepłej. Powiększenie zasobu mieszkaniowego.	
Planowany okres realizacji	2023-2030	
Przewidywane źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Województwa Lubuskiego 2021-2027 Budżet gminy Dotacje rządowe Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	

Źródło: opracowanie własne

XIII. Spójność kierunków rozwoju gminy z kierunkami wynikającymi ze Strategii Rozwoju Województwa

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze gminy Sulechów, są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 r., strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) oraz Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK).

W *Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 roku* wyznaczono następujące cele strategiczne, które zestawiono z celami strategicznymi i operacyjnymi Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030, aby ukazać spójność i korelację podejmowanych działań.

Tabela 28 Spójność celów Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 z celami Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030

Strategia rozwoju gminy Sulechów 2030			
Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030	Cel strategiczny 1 Rozwój gospodarczy i integracja przestrzenna regionu	Cel strategiczny 2 Wzrost jakości życia społecznego	Cel strategiczny 3 Rozwój potencjału turystycznego
	<i>Cel strategiczny 1 Inteligentna, zielona gospodarka regionalna</i>		
	Cel operacyjny: 1.2 Rozwój zielonej gospodarki, w tym energetyki przyjaznej środowisku	X	Cel operacyjny: 1.4 Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej i powiązań gospodarczych regionu 1.6 Rozwój potencjału turystycznego 1.7 Konkurencyjne i ekologiczne rolnictwo oraz rozwój produktów regionalnych
	<i>Cel strategiczny 2 Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi</i>		

<p>Cele operacyjne: 2.6 Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości regionalnej</p>	<p>Cele operacyjne: 2.2 Promocja włączenia społeczno-zawodowego oraz kompleksowe wsparcie seniorów 2.4 Zapewnienie bogatej oferty kulturalnej oraz ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego 2.5 Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a także upowszechnianie i promocja sportu</p>	<p>Cele operacyjne: 2.3 Wysoka jakość i dostępność usług medycznych oraz upowszechnianie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia</p>
<i>Cel strategiczny 3 Integracja przestrzenna regionu</i>		
<p>Cele operacyjne: 3.3 Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego i publicznego 3.6 Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych miast średnich i lokalnych ośrodków miejskich 3.7 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich</p>	<p>Cele operacyjne: 3.6 Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych miast średnich i lokalnych ośrodków miejskich</p>	<p>Cele operacyjne: 3.6 Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych miast średnich i lokalnych ośrodków miejskich 3.7 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich</p>
<i>Cel strategiczny 4 Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę</i>		
<p>Cele operacyjne: 4.2 Atrakcyjny wizerunek i rozpoznawalna marka województwa</p>	X	<p>Cele operacyjne: 4.2 Atrakcyjny wizerunek i rozpoznawalna marka województwa</p>

Źródło: opracowanie własne

XIV. Finansowanie Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030

Realizacja zaplanowanych celów strategicznych oraz określonych działań w ramach Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030 wymaga dużych nakładów finansowych. Kwota potrzebna na realizację zaplanowanych projektów wynosi w przybliżeniu **215 400 000,00 zł**.

Realizacja wszystkich celów i zadań określonych w Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030 wymaga nakładów finansowych przekraczających możliwości budżetu gminy, dlatego niezbędne jest poszukiwanie zewnętrznych źródeł finansowania. Należy starannie monitorować pojawiające się możliwości, różnego rodzaju krajowe i międzynarodowe programy związane z nową perspektywą finansową funduszy europejskich, a następnie bardzo skutecznie aplikować o wsparcie. Gmina Sulechów posiada duże doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na własny rozwój, w związku z czym należy w dalszym ciągu realizować politykę aplikacyjną w ramach środków zewnętrznych.

Środki zabezpieczające realizację zadań zapisanych w poszczególnych celach strategicznych pochodzić będą między innymi z programów pomocowych UE, z programów rządowych, budżetu państwa, budżetu gminy, ze środków zaangażowanych przez krajowych i zagranicznych inwestorów prywatnych, krajowych i zagranicznych organizacji pozarządowych, instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych. Planuje się, w ramach możliwości i ogłaszanych naborów, aplikowanie o środki zewnętrzne pochodzące z:

- Funduszy Europejskich dla Województwa Lubuskiego 2021-2027,
- Programu Interreg Brandenburgia – Polska 2021-2027,
- dotacji rządowych,
- Funduszy Europejskich na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS).

Na etapie przygotowania Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030 nie jest możliwe precyzyjne określenie programów operacyjnych oraz kwot dofinansowania projektów, z których jednostka samorządu terytorialnego będzie mogła skorzystać, ponieważ sektorowe programy rozwoju oraz pakiety regulacji prawnych są w fazie przygotowania do nowej perspektywy finansowej na lata 2021 – 2027.

Tabela 29 Finansowanie wdrożenia Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030

Lp.	Nazwa projektu	Kwota szacunkowa
1.	MODERNIZACJA I AKTYWIZACJA OŚRODKÓW ŻYCIA KULTURALNEGO	4 000 000,00 zł
2.	ZAGOSPODAROWANIE GMINNYCH TERENÓW PARKOWYCH	10 000 000,00 zł
3.	UMOCNIENIE POZYCJI GOSPODARCZEJ GMINY SULECHÓW	50 000 000,00 zł
4.	PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ ZAPEWNIAJĄCYCH WSPARCIE OSOBOM STARSZYM	2 000 000,00 zł
5.	INTEGRACJA MIESZKAŃCÓW I ROZWÓJ TURYSTYKI	2 000 000,00 zł
6.	BUDOWA ORAZ PRZEBUDOWA DRÓG, CHODNIKÓW ORAZ ŚCIEŻEK ROWEROWYCH NA TERENIE GMINY SULECHÓW	100 000 000,00 zł
7.	REWITALIZACJA MIEJSKIEJ PRZESTRZENI UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	7 000 000,00 zł
8.	ROZWÓJ EDUKACJI I INTEGRACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW	400 000,00 zł

9.	WZROST BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCÓW I JAKOŚCI ŻYCIA	40 000 000,00 zł
	RAZEM	215 400 000,00 zł

Źródło: opracowanie własne

XV. System monitoringu i ewaluacji

Strategia rozwoju gminy Sulechów 2030 to kluczowy dokument realizacji polityki rozwoju gminy. W ramach realizacji zaplanowanych projektów przewiduje się sporządzenie dokumentów wykonawczych, obowiązkowych lub fakultatywnych planów i programów, na podstawie których zostaną zrealizowane zaplanowane działania.

Za monitorowanie Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030 odpowiedzialni będą pracownicy Urzędu Miejskiego Sulechów oraz przedstawiciele instytucji, których może zaprosić do współpracy burmistrz Sulechowa, w przypadku zbieżności celów dokumentu z zadaniami realizowanymi przez instytucje. Rekomenduje się, aby byli to:

- przedstawiciele urzędu miejskiego (w tym instytucji z terenu gminy, dla których gmina jest organem prowadzącym),
- przedstawiciele partnerów społecznych z terenu gminy (w szczególności przedstawiciele trzeciego sektora),
- przedstawiciele powiatu (w kontekście spójności z działaniami realizowanymi z poziomu powiatu),
- przedstawiciele województwa (w kontekście spójności z działaniami realizowanym z poziomu regionalnego).

Zespół może wspierać zewnętrzny ewaluator / ekspert, którego rolą będzie realizacja badań ewaluacyjnych oraz wsparcie eksperckie w zakresie prowadzonego monitoringu. Dodatkowo poszczególnym interwencjom w momencie realizacji przypisana zostanie odpowiedzialność instytucjonalna, co pozwoli w sposób uporządkowany monitorować efekty działań w ramach: głównych problemów i wyzwań rozwojowych gminy, celów i kierunków strategicznych rozwoju gminy oraz finansowania wdrażania strategii.

Jednocześnie należy podkreślić, że system monitorowania bazuje na doświadczeniach wynikających z systemu obowiązującego w programach współfinansowanych środkami UE. Przede wszystkim wykorzystana zostanie:

- cykliczna [przynajmniej roczna] ocena efektów realizacji Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030 poprzez system wskaźników postępu rzeczowego (wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu) monitorowanych w postaci sprawozdań; rekomendowane wskaźniki składać będą się z następujących elementów:
  - nazwa wskaźnika,
  - definicja wskaźnika,
  - przypisanie wskaźnika do celu i kierunku strategicznego rozwoju gminy,
  - jednostka miary,
  - wartość bazowa,
  - wartość docelowa,

- źródło danych.
- cykliczne spotkania [przynajmniej roczne] w zakresie formułowania rekomendacji usprawniających interwencję (w tym weryfikacja jej spójności w zakresie celów strategicznych oraz operacyjnych z dokumentami wyższego rzędu przede wszystkim na poziomie powiatu oraz regionu), organizowane we współpracy z wewnętrznym ewaluatorem;
- monitoring projektów (w tym podmiotów) na terenie gminy ze środków europejskich. Uzupełnieniem monitoringu będzie system ewaluacji, który wspierać będzie trafność, skuteczność oraz efektywność wdrażania Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030. Ewaluacja to obiektywna ocena projektu, programu lub polityki na wszystkich jego etapach, tj. planowania, realizacji i mierzenia rezultatów. Powinna ona dostarczyć rzetelnych i przydatnych informacji pozwalając wykorzystać zdobytą w ten sposób wiedzę w procesie decyzyjnym. Często dotyczy ona procesu określenia wartości lub ważności działania, polityki lub programu. W ramach realizowanych badań wykorzystywane będą:
  - Ewaluacja ex ante (warunek wypełnia już niniejsza strategia) – przeprowadzana w fazie wstępnej, gdy dokonywana jest analiza przyjętych rozwiązań pod kątem potencjalnej zdolności osiągnięcia efektów i poprawności konstrukcji wszystkich elementów danej interwencji.
  - Ewaluacja bieżąca (on-going) - przeprowadzana w trakcie realizacji, zwłaszcza w przypadku przedsięwzięć złożonych o długim okresie wdrożenia, gdy możliwe i celowe są ich korekty.
  - Ewaluacja ex post – podsumowująca, zwykle o charakterze strategicznym, przeprowadzana po zakończeniu wdrażania interwencji.

W ramach ewaluacji strategii rozwoju gminy Sulechów 2030 wykorzystane zostanie podejście metodologiczne oparte na teorii programów (logice interwencji), w tym w szczególności na teorii zmiany (TBIE). Celem tego rodzaju ewaluacji jest identyfikacja poszczególnych mechanizmów zmian, jakie wystąpiły w związku z wdrażaną interwencją i ocena czy były one zgodne z logiką tej interwencji. Ewaluacje tego typu wskazują dlaczego i jak działa określona interwencja.

Koniecznym uzupełnieniem działań ewaluacyjnych będzie zapewnienie adekwatnych i wiarygodnych źródeł danych potrzebnych do monitoringu interwencji oraz realizacji poszczególnych ewaluacji. Wykorzystywane będą w tym celu dane zbierane przez Urząd Miejski Sulechów, wytypowane instytucje miejskie, GUS (BDL), a także pochodzące z systemu SL 2014 (w przypadku analizy projektów europejskich).

XVI. Materiały wykorzystane do opracowania strategii

A. Dokumenty krajowe

- *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności*, 2013, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Załącznik do uchwały nr 16 Rady

Ministrów z dnia 5 lutego 2013 w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, Monitor Polski 2013, poz. 121.

- *Krajowa Polityka Miejska 2023*, 2015, Ministerstwo Rozwoju, Uchwała nr 198 Rady Ministrów z dnia 20 października 2015 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Polityki Miejskiej, Monitor Polski, poz. 1235.
- *Wieloletni Program Współpracy Rozwojowej 2021-2030. Solidarność dla rozwoju*. Załącznik do Uchwały nr 11/2021 Rady Ministrów z dnia 19 stycznia 2021 r.
- *Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030*, Załącznik do uchwały nr 123 Rady Ministrów z dnia 15 października 2019 r. (poz. 1150)
- *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*. Warszawa, wrzesień 2019 r.
- *Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku*, 1 Załącznik do uchwały nr 105/2009 Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. (poz. 1054)

B. Dokumenty na szczeblu województwa

- Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXVIII/397/21 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 15 lutego 2021 r.
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego Tom I, Załącznik Nr 1 - TOM I do uchwały Nr XLIV/667/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 23 kwietnia 2018 r.

Źródła danych:

<https://www.openstreetmap.org>

<https://www.geoportal.gov.pl/>

<https://www.gios.gov.pl/pl/>

<https://www.sulechow.pl/>

<https://www.bip.sulechow.pl/>

XVII. Spis map, tabel, wykresów i zdjęć

Spis map

Mapa 1 Położenie gminy Sulechów.....	7
Mapa 2 Tereny inwestycyjne w gminie Sulechów	37
Mapa 3 Obszary objęte planowaniem przestrzennym w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w 2016 r.	41
Mapa 4 Sieć dróg na terenie gminy Sulechów	45
Mapa 5 Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Wojewódzkiego Zielona Góra.....	47
Mapa 6 SMOG oraz stan zanieczyszczenia CO w województwie lubuskim	60
Mapa 7 JCWPd w województwie lubuskim.....	62
Mapa 8 Strefy energii wiatru w Polsce.....	66
Mapa 9 Mapa usłonecznienia Polski	67
Mapa 10 Mapa strumienia ciepłego w Polsce	69

Mapa 11 Polityka przestrzenna, użytkowanie terenu i komunikacja	77
Mapa 12 Ochrona środowiska	78

Spis tabel

Tabela 1 Etapy opracowywania Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030.....	5
Tabela 2 Liczba osób w grupach funkcjonalnych w latach 2016-21	9
Tabela 3 Liczba osób korzystających z usług Środowiskowego Domu Samopomocy w latach 2018-21.....	13
Tabela 4 Liczba i kwota przyznawanych zasiłków w gminie Sulechów w latach 2016-21	14
Tabela 5 Powody udzielania zasiłków w latach 2016-21	14
Tabela 6 Liczba świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków pielęgnacyjnych i świadczeń opiekuńczych w latach 2016-21	18
Tabela 7 Liczba porad specjalistów terapii uzależnień od alkoholu w latach 2018-21.....	21
Tabela 8 Liczba porad specjalistów terapii uzależnień od narkotyków w latach 2018-21	21
Tabela 9 Rodzaje przestępstw w 2020 r. na terenie gminy Sulechów	23
Tabela 10 Wszczęte postępowania i wskaźnik dynamiki wszczęć wybranych kategorii przestępstw	24
Tabela 11 Wykaz jednostek oświatowych w gminie Sulechów	26
Tabela 12 Dane wypożyczeń i stanu zasobów Biblioteki Publicznej w Sulechowie w latach 2016-20.....	29
Tabela 13 Analiza SWOT obszaru społecznego	32
Tabela 14 Liczba bezrobotnych z grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2016 -21	34
Tabela 15 Struktura zasobów mieszkaniowych w gminie Sulechów	43
Tabela 16 Wykaz dróg powiatowych w gminie Sulechów	44
Tabela 17 Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Sulechów	50
Tabela 18 Analiza SWOT obszaru gospodarczego.....	57
Tabela 19 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi – klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu PM _{2,5}).....	59
Tabela 20 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C)	59
Tabela 21 Cieki w JCWP na obszarze gminy Sulechów	60
Tabela 22 Zestawienie tonażu poszczególnych frakcji odpadów komunalnych odebranych z nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych na terenie gminy Sulechów	63
Tabela 23 Zestawienie tonażu poszczególnych frakcji odpadów komunalnych odebranych z nieruchomości zamieszkałych na terenie gminy Sulechów.....	64
Tabela 24 Zestawienie tonażu poszczególnych frakcji odpadów komunalnych odebranych na PSZOK	65

Tabela 25 Analiza SWOT obszaru środowiskowego.....	71
Tabela 26 Obszary specjalne obejmujące gminę Sulechów (opracowanie własne na podstawie dokumentów krajowych i wojewódzkich).....	83
Tabela 27 Kierunki strategicznego rozwoju gminy Sulechów do 2030 r.....	92
Tabela 28 Spójność celów Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 z celami Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030	106
Tabela 29 Finansowanie wdrożenia Strategii rozwoju gminy Sulechów 2030	108

Spis wykresów

Wykres 1 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w gminie Sulechów w latach 2016-21	10
Wykres 2 Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Sulechów w latach 2016-21.....	10
Wykres 3 Liczba zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji w latach 2016-21.....	11
Wykres 4 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w latach 2016-20 [%].....	12
Wykres 5 Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji w latach 2016-21.....	12
Wykres 6 Liczba rodzin i osób w tych rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2016-21.....	13
Wykres 7 Liczba osób otrzymujących pomoc w postaci zasiłków na dożywianie w latach 2016-21.....	15
Wykres 8 Liczba rodzin zastępczych i dzieci przebywających w tych rodzinach z terenu gminy w latach 2016-21	16
Wykres 9 Korzystający ze świadczeń rodzinnych w latach 2016-21	16
Wykres 10 Liczba rodzin i dzieci otrzymujących pomoc w postaci dożywiania w latach 2016-21	17
Wykres 11 Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny w latach 2016-21	17
Wykres 12 Liczba osób korzystających z pomocy OPS w formie usług opiekuńczych w latach 2016-21.....	18
Wykres 13 Liczba udzielonych porad lekarskich w latach 2016-21	22
Wykres 14 Liczba osób bezrobotnych w gminie Sulechów w latach 2016-21	33
Wykres 15 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach 2016-20.....	36
Wykres 16 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności w gminie Sulechów w latach 2016-20	36
Wykres 17 Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Sulechów w latach 2016-20	39
Wykres 18 Liczba budynków mieszkalnych i liczba mieszkań w gminie Sulechów w latach 2016-20.....	42

Wykres 19 Zmiany cen mieszkań w gminie Sulechów 2019-22	42
Wykres 20 Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w latach 2016-21 [m ³]	49
Wykres 21 Liczba zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w latach 2016-20 [szt.]	50
Wykres 22 Frekwencja wyborcza w latach 2018-20	54
Wykres 23 Opinia respondentów na temat zadowolenia z życia w gminie Sulechów	85
Wykres 24 Główne problemy społeczne występujące na terenie gminy Sulechów w opinii respondentów	85
Wykres 25 Ocena problemów społecznych występujących w gminie w opinii respondentów	86
Wykres 26 Ważność poszczególnych obszarów działań do realizacji na terenie gminy Sulechów w kolejnych latach	87
Wykres 27 Ocena obszarów, wokół których powinny koncentrować się działania realizowane w przyszłości	88

Spis zdjęć

Zdjęcie 1 Widok na Sulechów z lotu ptaka	8
Zdjęcie 2 Sulechowski Dom Kultury im. F. Chopina w Sulechowie	30
Zdjęcie 3 Ośrodek Sportu i Rekreacji „Sulechowianka” w Sulechowie	31
Zdjęcie 4 Pomnik przyrody - głaz narzutowy	55
Zdjęcie 5 Pomnik przyrody - morwa biała	55
Zdjęcie 6 Zabytki - ratusz miejski	56
Zdjęcie 7 Zabytki - zbór kalwiński	56
Zdjęcie 8 Rzeka Odra	61